

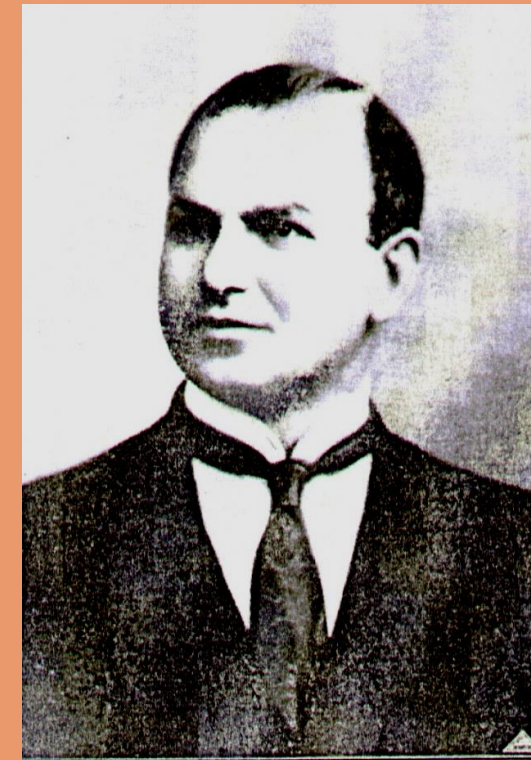
ISSN ONLINE 2457-9904

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XVIII, 2018 NR.1 (50)

Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România

ION C. INCULEȚ

Nr. 1 (50)
Anul XVIII, 2018

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general (r) dr. Gheorghe VĂDUVA
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC
colonel prof. univ. dr. Florin GROSARU

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
general de brigadă Bohuslav PRIKRYL, Polonia
general de brigadă Boris DŮRKECH, Slovacia
general de brigadă (r) Rudolf URBAN, Republica Cehă
colonel Gábor BOLDIZSÁR, Ungaria
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
colonel prof. univ. dr. Florin GROSARU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor șef
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
e-mail: esiteanu@yahoo.com
Redactori
colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC
e-mail: benoneandronic@yahoo.com
lector univ. dr. Diana Elena TUȚUIANU
diana.tutuianu@yahoo.com
Cristina-Mariana TĂLPAN, talpan.cristina86@gmail.com
Tehnoredactor
Cristina-Mariana TĂLPAN

Tipar executat la
Tipografia Editurii Academiei
Oamenilor de Știință din România

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

*Responsabilitatea privind conținutul articolelor revine în totalitate
autorilor, respectând prevederile Legii nr. 206 din 27.05.2004 referitoare
la buna conduită în cercetarea științifică.*

COPERTA I:
ION C. INCULEȚ

<http://www.istorie-pe-scurt.ro/unirea-basarabiei-cu-romania-primul-pas-spre-marea-unirea/ion-inculet/>

COPERTA II:
COLUMNA LUI TRAIAN

COPERTA IV:
SFATUL ȚĂRII (1917-1918)

http://infoprut.ro/46852-video-istorie-pe-sleau-partidul-national-moldovenesc-si-drumul-spre-unirea-basarabiei-cu-romania.html/58131_175613809262280_1834148586_n

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*

Revista de Științe Militare

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

Revistă științifică trimestrială, cu acces liber și prestigiu recunoscut de
CNATDCU, indexată în baza de date internațională (BDI) CEEOL

ISSN ONLINE 2457-9904

**Nr. 1 (50)
Anul XVIII, 2018**

**Unele materiale din acest număr au fost susținute la
Masa Rotundă organizată la Sala de Marmură a Cercului Militar
Național în data de 22.11.2017 cu tema:
„BUNA GUVERNARE, CALE DE CREȘTERE A REZILIENȚEI
FAȚĂ DE AMENINȚĂRILE HIBRIDE”**

CUPRINS

CULTURA DECIZIONALĂ - IMPACT ASUPRA ASIMETRIEI.....	5
<i>General (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI</i>	
<i>CS I dr. ing. Liviu COȘEREANU</i>	
<i>CS II dr. ing. Tiberius TOMOIAGA</i>	
BUNA GUVERNARE ȘI APĂRAREA ȚĂRII (1990-2017).....	12
<i>General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
BUNA GUVERNARE, SOLUȚIA SIGURĂ DE PROGRES A ROMÂNIEI.....	26
<i>General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
BUNA GUVERNARE PENTRU CONTRACARAREA AMENINȚĂRILOR HIBRIDE	32
<i>Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
<i>Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC</i>	
BUNA GUVERNARE ȘI PROASTA GUVERNARE	42
<i>Drd. Eduard Paul PETRESCUL</i>	
<i>Drd. Locotenent-colonel Florin Laurențiu GIUȘCĂ</i>	
CREȘTEREA REZILIENȚEI FAȚĂ DE AMENINȚĂRILE HIBRIDE - DEFINIȚII, ABORDĂRI ȘI PERSPECTIVE -	50
<i>General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Viorel BUȚA</i>	
<i>Colonel Valentin VASILE</i>	

MODALITĂȚI DE CREȘTERE A REZILIENȚEI LA AMENINȚĂRILE HIBRIDE. TRANSCENDENT WARFARE - RĂZBOIUL TRANSPERSONAL COMPONENTĂ A HYBRID WARFARE-RĂZBOIUL HIBRID	69
<i>Maior (R) conf. univ. dr. Aliodor MANOLEA</i>	
RĂZBOIUL HIBRID ȘI TUNURILE ANTITANC	77
<i>Locotenent-colonel drd. Sorin-Costel BALAN</i>	
CENTENARUL MARII UNIRI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR, LA UNIREA CEA MARE REPERE CRONOLOGICE.....	83
<i>General de brigadă (r) dr. Florian TUCĂ</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU</i>	
PREMIZELE ȘI METODELE RĂZBOIULUI HIBRID DIN REPUBLICA MOLDOVA (1990-1992)	93
<i>Colonel (r) conf. univ. dr. Anatol MUNTEANU</i>	
ZONA METROPOLITANĂ INTELIGENTĂ. CENTRUL DE PUTERE REGIONALĂ	103
<i>Drd. Romeo-Ionuț MÎNICAN</i>	
ARHITECTURA INFORMAȚIONALĂ A UNUI SISTEM DE INFORMAȚII AL SECURITĂȚII AGROALIMENTARE (SISA) ÎN PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT	113
<i>Drd. Mădălina-Steluța PĂTRĂȘESCU NEACȘU</i>	

CULTURA DECIZIONALĂ - IMPACT ASUPRA ASIMETRIEI

THE CULTURE OF DECISION-MAKING – AN IMPACT UPON ASYMMETRY

General (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI*

CS I dr. ing. Liviu COȘEREANU**

CS II dr. ing. Tiberius TOMOIAGA ***

Rezumat: În prezent, atât modul de ducere al luptei cât și sistemul educațional și cel decizional suferă schimbări radicale. Pe de o parte se încearcă asistarea deciziei cu diferite instrumente, inclusiv computerizate, în vederea limitării erorilor și a timpului necesar luării acestora, dar pe de altă parte, tocmai mediatizarea acestor instrumente creează un alt mod de asimetrie, inamicul având cunoștințe detaliate despre aceste și putând să le utilizeze în propriul folos. Lucrarea își propune să facă o trecere în revistă a ceea ce reprezintă actul decizional militar și a influențelor pe care educația și experiența comandanților le pot avea în limitarea sau, dimpotrivă, în creșterea asimetriei conflictelor.

Cuvinte-cheie: cultură decizională, asimetrie, erori, mediatizare, instrumente, inamic, act decizional militar.

Abstract: Nowadays we witness radical changes in both the conduct of operations and the educational and decisional systems. On one hand, there is an attempt to assist the decision making process with different instruments, including the computerized ones, in order to reduce the likelihood of committing errors and the time necessary for decision-making. On the other hand, it is exactly the fact that these instruments have been so much publicized that creates another type of asymmetry, the enemy having detailed knowledge about them and being able to use them for their own purposes. The article presents the main aspects of military decision-making and the influences that the commanders' education and experience may have in limiting or, on the contrary, raising the asymmetry of conflicts.

Keywords: decisional culture, assymetry, errors, publicization, instruments, enemy, military decisional act.

---

* Universitatea „Titu Maiorescu”, București, Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România și Președintele Secției de Științe Militare din Academia Oamenilor de Știință din România, E-mail: tfrunzeti@gmail.com.

** Cercetător științific gradul I, Director științific la Institutul Național de Cercetări Aeronautice „Elie Carefoli”, E-mail: lv.cesereanu@gmail.com.

*** Cercetător științific gradul II, Locțiitor științific al Agenției de Cercetare pentru Tehnică și Tehnologii Militare.

ACTUL DECIZIONAL MILITAR

Organizațiile au nevoie de informații precise și în timp util pentru ca liderii acestora să poată lua decizii eficiente. Acest lucru este în mod special adevărat în cazul organizațiilor militare, unde deciziile au impact nu doar asupra resurselor economice, dar și asupra vieții. Operarea într-un mediu volatil, nesigur, marcat de haos și incertitudine, complică abilitatea comandanților și a echipei lor de a sincroniza cunoștințele disponibile și de a încorpora inovația în sistemele lor informaționale.

Sistemele de sprijin a deciziei bazate pe calculatoare pot ajuta la evaluarea informațiilor disponibile și la modelarea posibilelor rezultate ale cursurilor de acțiune alternative, pentru comparație. Asemenea sisteme, totuși, trebuie să echilibreze nevoia de a avea rezultate în timp util cu dorința de a modela cât mai precis complexitatea mediului operațional.

Deciziile în mediul militar, similar deciziilor în organizațiile civile, variază de la cele triviale (la ce oră are loc o anumită ședință) la cele critice (se pot risca anumite vieți pentru a se cuceri un anumit obiectiv). În acest context, luarea deciziilor militare poate fi interpretată și ca luarea deciziilor de comandă-control. Această categorie implică integrarea la un nivel superior a informațiilor în timp real în scopul de a decide care este modul optim de utilizare a forței în luptă, în condițiile unui grad ridicat de incertitudine și sub presiunea timpului.

În prezent, cercetările cu privire la luarea deciziilor militare tind să se concentreze fie pe aspectele cognitive ale luării deciziilor în echipă sau individual, fie pe proiectarea de modele de calculator care să stabilească o relație probabilistică între acțiunile întreprinse și efectele obținute și apoi utilizarea acestora în modelarea și optimizarea selectării cursului de acțiune, fie pe teoria jocurilor care încearcă să dezvolte un model matematic pentru a înțelege procesul de luare a deciziilor. Modelarea pe calculator sprijină, de asemenea, simularea și jocurile de război care permit utilizatorilor să încerce noi concepte operaționale sau organizaționale și să descopere eventualele deficiențe înainte de a fi puse în practică.

În cazul decidenților militari există disponibile o serie de procese robuste și instrumente dedicate sprijinirii luării deciziilor. Modul de gândire specific militarilor a condus la dezvoltarea unor modele și procese pentru a sprijini luarea deciziilor precum bucla OODA (observe, orient, decide, and act), dezvoltată de către Forțele Aeriene ale SUA, Military Decision Making Process al Armatei SUA, Estimate Process and the Seven Questions dezvoltat de armata Marii Britanii.

Deși nu toți decidenții au de luat decizii de viață și de moarte, majoritatea acestora au început să se orienteze către utilizarea acestui tip de modele în luarea deciziilor în mediul de afaceri, pentru a îmbunătăți acest proces.

De asemenea, analize gen SWOT, PERT etc. sunt din ce în ce mai des utilizate ca suport în luarea unor decizii avizate.

Unul din modelele preferate ale armatei SUA utilizat în asistarea deciziilor este Military Decision Making Process (MDMP). Acest model reprezintă o abordare optimizată care presupune că, chiar și într-o situație complexă va exista un curs de acțiune pe care decidentul îl va aborda. Este un proces care necesită timp pentru a delibera și a analiza alternativele folosind un set de criterii de evaluare.

Planificarea strategică este un element cheie în procesul de luare a deciziilor și în atingerea obiectivelor stabilite. Și aceste procese beneficiază de „ajutoare”, cum este modelul prezentat în continuare, care poate fi utilizat atât în context personal, cât și în cel de afaceri sau guvernamental. Acesta constă dintr-un set de întrebări aranjate într-o anumită ordine, dar care pot avea un caracter iterativ și ciclic. Acestea au fost împărțite în două grupuri: primul care definește cadrul strategic al situației (unde?, ce? și de ce?) și al doilea care ajută la definirea unui plan specific cadrului definit anterior (cum?, când? și cine?) (figura 1).

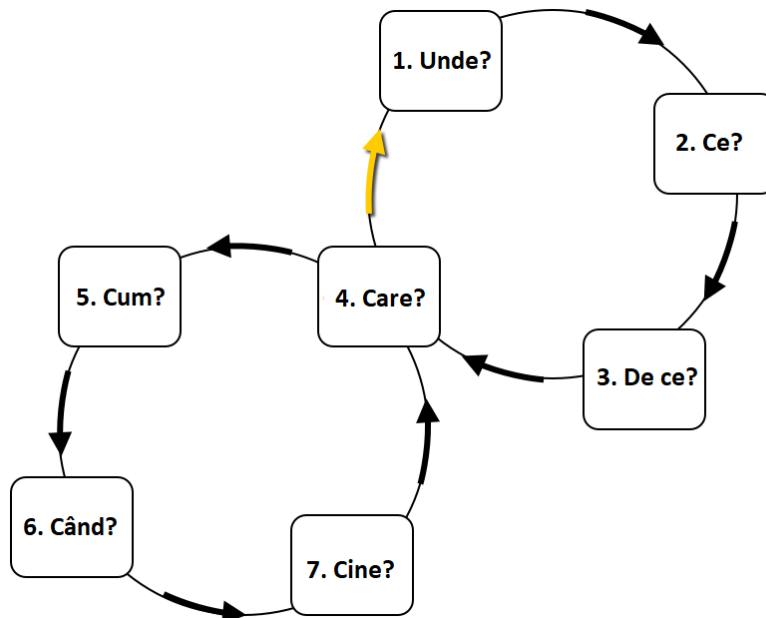

Figura nr. 1: Model de planificare strategică

Cele două grupuri sunt legate prin întrebarea „care?”, întrebare care gestionează conceptul de risc și cursul de acțiune.

„Unde?” definește elemente cum ar fi locația prezentă și destinațiile viitoare, situația curentă și viziunea. „Ce?” reprezintă misiunea, realitatea a ceea ce se intenționează a se face. „De ce?” definește valorile, identitatea planificatorului. „Cum?” reprezintă metodele sau planul prin care se vor atinge misiunile. „Când?” se referă la timp, la momentele oportune și la coordonare în vederea realizării cu succes a misiunii. În majoritatea cazurilor timpul și sincronizarea sunt critice. „Cine?” definește în principal rolurile, echipa, structura organizațională, rețeaua personalului. „Care?” definește selecția, direcția de acțiune. După stabilirea mai multor variante posibile prin care se poate realiza viziunea propusă, este necesară alegerea uneia pentru a se putea stabili planul de acțiune.

Unul din factorii cu influențe majore asupra deciziilor este riscul. Acesta trebuie identificat, evaluat, diminuat și administrat astfel încât deciziile să fie luate în condiții care să asigure cele mai bune șanse de reușită. Riscurile variază de la o situație la alta, nu există un șablon, de aceea managementul riscurilor se face pe măsură ce situațiile evoluează.

Managementul riscurilor este un element critic deoarece, dacă este făcut în necunoștință de cauză sau pe baza unor informații eronate sau incomplete, poate conduce la eșecul operațiunii. Pe de altă parte, nici abordarea „100% sigur” nu este întotdeauna o cale optimă către progres și evoluție. Majoritatea situațiilor impun asumarea unor riscuri.

INFLUENȚA EDUCAȚIEI ȘI EXPERIENȚEI OPERAȚIONALE ASUPRA ASIMETRIEI CONFLICTELOR

Mediul militar contemporan este în permanentă schimbare și ca rezultat a apărut provocarea la adresa soldaților profesioniști de a acționa creativ și rațional. Nu doar tehnica și echipamentele militare sunt în permanentă schimbare, ci și regulile privind angajarea în luptă, temperamentul soldaților contemporani și mediul operațional, astfel încât vechea cerință în privința soldaților de a urma orbește ordinele nu mai funcționează.

Experiențele acumulate în conflictele recente arată că activitatea soldatului nu se mai rezumă doar la a lupta și a produce pierderi inamicului, ci necesită și alte deprinderi și calificări, fără caracter militar. În mediul operațional actual, soldații trebuie să gândească din mers și să ia decizii pe timpul desfășurării acțiunii, astfel încât acestea să asigure respectarea intereselor naționale, siguranța oamenilor proprii și respectarea convențiilor internaționale.

Din acest motiv au apărut numeroase cursuri de Gândire Critică special pentru instruirea tinerilor ofițeri. Nevoia pentru asemenea cursuri a apărut datorită

faptului că sistemul educațional existent nu pregătea militarii pentru a putea fi capabili să gestioneze provocările curente. Erau educați ce să gândească, dar nu cum să gândească. Dezvoltarea acestui mod de gândire ar trebui să conducă la educarea noii generații de militari în spiritul unei anumite autonomii în luarea deciziilor.

Totuși, deși acest gen de cursuri privind gândirea critică există în curricula multor instituții de învățământ militar, este greu de precizat dacă chiar sunt dezvoltate aceste abilități sau doar primesc instruire în utilizarea unor instrumente care ajută acest gen de luare a deciziilor. Acest lucru apare și din cauza unui paradox des întâlnit și anume acela că pe de o parte se încearcă dezvoltarea unui mod de gândire independent și pe de altă parte se încearcă impunerea unui anumit control asupra modului de gândire prin impunerea unui set de parametri și linii directoare. Din acest motiv, utilizarea unor instrumente care să ajute procesul de luare a deciziilor, la un moment dat, când experiența acumulată atinge un anumit nivel critic, nu va face altceva decât să limiteze autonomia și flexibilitatea în gândire, ceea ce va crește asimetria existentă la acest nivel în comparație cu grupările teroriste și cele paramilitare.

Norocul rareori joacă un rol important în succesul operațiunilor militare. Deseori, calitatea deciziilor comandanților și experiența acestora oferă unei armate inferioare numeric avantaje asupra unei armate superioară numeric, așa cum s-a întâmplat și în războiul din insulele Falkland.

De asemenea, tot experiența și calitatea deciziilor comandanților a făcut ca o armată prăpădită, slab dotată să obțină avantaje în fața unei armate mult superioară din punct de vedere tehnologic.

Un exemplu în acest sens a fost decizia gărzii republicane irakiene de a evita conflictul direct cu armata mult superioară tehnologic a coaliției conduse de SUA, ducând în schimb un război de uzură psihologică cu ajutorul populației civile. Ceea ce ar fi trebuit să fie un război de scurtă durată și precis s-a transformat într-o operațiune de durată și uzură. Și în acest caz, conceptul de război de guerilă, deși nu întocmai nou, combinat cu utilizarea dispozitivelor explozive improvizate, s-a dovedit a fi o idee excepțională.

Un alt exemplu este dat de generalul vietnamez Vo Nguyen Giap care a fost deseori menționat ca fiind un geniu militar din cauza deciziilor sale militare extrem de eficiente. Atacurile sale asupra câtorva interese ale inamicului nu numai că a forțat armata franceză mult superioară numeric și tehnologic să își disperseze forțele în unități mai mici, care au putut fi ușor angajate de către forțele vietnameze, dar a condus și la război foarte obositor psihologic mulți ani mai târziu când armata SUA a decis să protejeze sudul Vietnamului de regimul comunist. O altă strategie a lui Vo Nguyen Giap a fost aceea de a alege momentul de

desfășurare a ofensivelor astfel încât să obțină un impact negativ maxim în cadrul opiniei publice din țările inamice. Momentul asaltului de la Dien Bien Phu a fost în mod evident ales astfel încât să coincidă cu Conferința de la Geneva din 1954 unde teritoriile Indochinei au fost împărțite. Știrile despre brutalitatea atacului nu numai că a avut un impact major asupra opiniei publice franceze, dar și asupra opiniei publice a altor țări deținătoare de colonii. Impactul a fost atât de mare, încât se suspectează că președintele Eisenhower a ignorat recomandările cabinetului său de a trimite trupe în ajutorul Franței în lupta contra comunismului, tocmai datorită opiniei publice negative pe care atacul le-a avut în SUA.

Aceste două strategii au fost utilizate cu efecte devastatoare în ofensiva Tet, care, în ciuda faptului că nu și-a atins obiectivele, a fost considerată un punct de turnură privind implicarea americanilor în războiul din Vietnam. Există numeroase documente care descriu strategia aleasă de către Giap și anume aceea de a continua un război prelungit, cu efecte deosebite asupra moralului soldaților americani și asupra percepției opiniei publice din SUA. Prin atacul simultan asupra mai multor orașe, el a lăsat impresia că trupele americane luptă cu un inamic care are resurse nelimitate, în timp ce asediul asupra forțelor americane au lăsat impresia că aceștia sunt ținte ușoare pentru soldații vietnamezi. Valoarea propagandistică a acestor acțiuni au fost deseori citată ca motiv al retragerii armatei SUA din Vietnam. Osama bin Laden și alți lideri teroriști deseori au menționat Vietnamul ca model al tipului de victorie urmărit, o strategie a demoralizării celor de acasă și a inducerii dorinței de retragere. Deși eficientă, această strategie l-a costat totuși pe Vo Nguyen Giap pierderi colosale de vieți omenești și a constituit o povară enormă pentru capacitatea de producție a țării. Acest tip de decizii nu sunt produsul unui proces specific militar, ci mai degrabă a motivării susținute în învingerea inamicului (într-adevăr Giap nu a fost un militar profesionist).

CONCLUZII

Înfruntarea unui inamic într-o situație în care viitorul oamenilor în uniformă și a unei întregi națiuni depind de decizia câtorva trebuie abordată folosind toate resursele intelectuale avute la dispoziție de către ofițeri și soldați. Reducerea acestor resurse intelectuale la o listă în care se bifează niște elemente, așa cum modelele cunoscute (MDMP) o fac, nu va conduce la o șansă clară de victorie.

Acest lucru este cu atât mai mult sensibil și poate conduce la asimetriile menționate, cu cât în prezent există numeroase instituții de învățământ militar care promovează programe de instruire cu participare internațională, în baza relațiilor existente în cadrul alianțelor. În cadrul acestor programe se promovează și se predau procedurile operaționale aflate în uz, pentru a se asigura o anumită omogenitate a actului decizional la nivelul alianțelor, dar deseori aceste proceduri

nu sunt secrete și pot fi ușor accesate de către inamic și utilizate în avantajul acestuia.

Un alt element care poate destabiliza actul decizional este acela că în timp alianțele se pot schimba. Națiuni care până de curând luptau împreună, ulterior vor încerca să se anihileze reciproc, utilizând aceleași metode, utilizate anterior în comun.

Limitarea capacității decizionale a ofițerilor și soldaților la un set de reguli și instrumente cum sunt cele prezentate (MDMP, de exemplu) poate pune militarilor în dezavantaj atunci când înfruntă un inamic inventiv și acest lucru poate conduce la costuri deosebite umane și materiale necesare câștigării războiului.

BIBLIOGRAFIE

- GEORGE L., MORRIS R., SKOVIRA J.R., GRANT A.J., JABRO D.A., „Synchronizing knowledge in military decision making: a research approach for exploring the effects of organizational culture”, *Issues in Information Systems*, VOL IX, No. 2, 2008;
- IKPE I.B., „Reasoning and the Military Decision Making Process”, *Journal of Cognition and Neuroethics* 2 (1): 143–160, 2014;
- STEPHEN J.G., Ph.D „Thinking critically about critical thinking: a fundamental guide for strategic leaders”, U.S. Army War College, 2006.

BUNA GUVERNARE ȘI APĂRAREA ȚĂRII

(1990-2017)

GOOD GOVERNANCE AND COUNTRY'S DEFENCE

(1990-2017)

General-maior (r) prof. asoc. dr. Constantin MINCU*

***Rezumat:** Autorul prezintă unele aspecte negative din societatea românească legate de modul de desfășurare a actului guvernării în cei 28 de ani care au trecut de la momentul decembrie '89. Sunt evidențiate unele atuuri ale României, care țin de populație, resurse materiale și financiare, calitatea cetățenilor și voința acestora de a trăi într-un stat de drept, fără a fi umiliți și spoliați de actori politici interni și de unii din afara țării. În acest context sunt prezentate și problemele grave, în opinia autorului, ale pregătirii țării pentru a se putea apăra militar. Este evidențiată responsabilitatea tuturor politicianilor care au populat Președinția, Parlamentul și Guvernele în cei 28 de ani.*

***Cuvinte-cheie:** buna guvernare, România, economia, finanțele, dezvoltarea durabilă, apărarea*

***Abstract:** The author presents certain negative aspects of the Romanian society related to the act of governance act during the 28 years that have elapsed since December '89. Some strengths of our country are also highlighted, pertaining to population, material and financial resources, quality of citizens and their will to live in a state of law, without being humiliated and impoverished by the domestic political actors as well as by some from abroad. In this context, according to the author, serious problems are also presented concerning the country's preparation for military defense. The responsibility of all politicians who ensured the Presidency, Parliament and governments during these twenty eight years is strongly emphasized*

***Keywords:** good governance, Romania, economy, finances, sustainable development, defense.*

1. Introducere

Subiectul bunei guvernări (guvernante) este tot mai prezent în spațiul public din România, fiind analizat din diverse unghiuri de vedere de către

---

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru în Consiliul Onorific al Academiei Oamenilor de Știință din România, secretar științific al Secției de Științe Militare, tel: 0722.303.015, email: mincu_constantin@yahoo.com

politicieni, funcționari guvernamentali, analiști mai mult sau mai puțin independenți, precum și de către așa-ziii formatori de opinie, care operează prin vectorii mass-media.

Un studiu efectuat, despre cei 28 de ani, evidențiază contradicții flagrante în exprimarea pozițiilor, în punctele de vedere expuse, determinate de apartenența la grupurile politice și de influență autohtone, cât și de influențele unor actori străini multinaționali și naționali, care acționează numai potrivit intereselor proprii: geopolitice, economico-financiare, militare, informaționale și de altă natură. A da vina numai pe fenomenele globalizării și pe efectele acestora asupra României este de neacceptat, fără a lua în considerație greșelile flagrante, făcute cu bună știință, ale politicianilor și guvernaților români care au „guvernat” în perioada 1990-2017.

Din păcate aceste greșeli, bâlbele economico-financiare, corupția generalizată, disoluția țesutului social, politicile proaste în domeniile educație, sănătate, apărare și mediu nu au fost niciodată analizate și asumate și, prin urmare, nici corectate până acum (septembrie 2017). Având în vedere autismul așa-zisei clase politice nu sunt semne bune pe termen scurt și mediu (2017-2030).

În cele ce urmează mi-am propus să aduc în atenție unele aspecte și fenomene petrecute în ultimii 28 de ani, care ne-au afectat pe toți ca cetățeni și România ca țară europeană cu o istorie și civilizație vechi.

2. Așezarea geografică și populația

România este un stat așezat în sud-estul Europei (după unii) și în centrul Europei (după alții), având în vedere realitatea geografică că Europa se întinde de la Atlantic la Munții Urali. Din ghinion istoric multimilenar suntem plasați într-o zonă de turbulențe geopolitice, între puteri europene și euro-asiatice cu interese opuse și adesea ostile stabilității și păcii. Evenimentele petrecute în perioada 2014-2017 confirmă extinderea conflictelor și a amenințării militare.

Avem o suprafață de 238.391 km² (rangul 81 în lume) și o populație de **21.462.000 locuitori (rangul 54)** cu o densitate de 90 locuitori/km². Aceste date sunt cunoscute de către toată lumea, dar ignorate, cu seninătate, de cei care ne-au „planificat” și ne „planifică” destinul. Sunt știute și aspectele legate de relief (munți, dealuri, câmpie) armonios structurat, accesul la Marea Neagră (247 km de litoral) și avantajele de netăgăduit ale Fluviului Dunărea și ale rețelei de ape interioare. La acestea se adaugă resursele minerale importante și solul fertil. Ce facem cu aceste daruri rare ale naturii: le vindem pe nimic, le administrăm prost, le jefuim (vezi cazul pădurilor), distrugem țesutul social al țării, inclusiv pe mult încercatul țaran român.

Iată, în context, un punct de vedere exprimat public de un cunoscător avizat¹:
„Prădătorii care au condus și conduc țara ignoră viitorul și nu se pregătesc pentru el; pe ei nu-i interesează decât prezentul, să poată fura acum, când mintea poporului este încă înrobite. Cei ce conduc România sunt făcuți, nu născuți. Ei sunt omul nou, creat înainte de '89 sunt niște mutanți, o altă specie! Din păcate asistăm la o disoluție totală a țării. Iar intelectualii păstrează o tăcere complice. Rar găsești un intelectual integru. Mare parte dintre cetățenii României pot fi comparați cu robii care servesc unui sistem mafiot. Politicienii, ca și intelectualii, caută „să vorbească frumos”, ca să nu „deranjeze”, toți vor să fie politic corecți ...”

Întrebarea directă, deloc retorică, este cum valorificăm acest potențial, având în vedere adevărul spus de unii analiști străini, dar și români, care, susțin cu argumente geopolitice, economico-financiare și militare că **„România este o țară prea bogată, cu un pământ prea fertil, ca să fie păstrată fără luptă”**. Și în acest punct apare, pe lângă celelalte componente vitale ale statalității, și componenta de apărare (armata și celelalte structuri din sistemul național de apărare). Vom vedea ce s-a întâmplat și cu „apărarea” în ultimii 28 de ani, precum și catastrofa accentuată în 2017 de actuala guvernare.

3. Economia și finanțele

Economia unui stat reprezintă pivotul existenței și permanenței sale, în condițiile accentuării elementelor pozitive (puține) și negative (numeroase) ale globalizării impuse într-un ritm din ce în ce mai accelerat de marile puteri economice ale lumii, aflate și ele, sub influența corporațiilor multinaționale, din ce în ce mai lacome și mai distructive pentru mediul natural mondial.

„Sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI se detașează prin amplitudinea și transformările impuse de globalizarea economică, politică și culturală. Globalizarea – prin circulația cât de cât liberă a capitalurilor și mărfurilor – a favorizat atât marile puteri tradiționale, cât și puterile emergente. Puterile (statele) se clasifică mai simplu prin raportare la PIB-urile lor”².

În prezent clasamentul are în frunte Statele Unite, Uniunea Europeană, China, Japonia, Germania, Franța și Marea Britanie. Cifrele exacte pentru 2015 se găsesc pe diverse medii de informare. PIB-ul pe locuitor variază de la 134.400 USD (Liechtenstein), 108.800 (Luxemburg), 84.490 (Norvegia), 47.380 (Statele Unite ale Americii), până la 180 USD (Burundi și R.D. Congo). Aceste discrepanțe

¹ Dr. Călin Georgescu, fost director executiv al Centrului Național pentru Dezvoltare Durabilă din România (1997-2013), iar din anul 2013 președintele Centrului European de Cercetare de la Viena, Clubul de la Roma. Interviu publicat în ziarul „Formula AS”, miercuri, 05 Martie 2014.

² Dr. Teodor Frunzeti, Dr. Vladimir Zodian, *Lumea 2013 – Enciclopedie politică și militară*, Editura RAO, București, 2013.

uriae confirmă, marile decalaje care se accentuează tot mai mult, cu consecințe politice, demografice și economice tot mai grave în viitor.

România cu un PIB pe locuitor de 7.540 USD se clasează printre ultimele țări din Europa la acest capitol. De ce avem această situație?

Un posibil răspuns:

- **distrugerea în ultimii 28 de ani** a patrimoniului industrial național în valoare de aproximativ 1.600 miliarde de euro (surse publice);

- numai 30% din PIB-ul României se realizează din activitatea industrială;

- Împrumuturi haotice și iresponsabile, care, au atins în 2017 valoarea de 150 miliarde de euro (fără nici un efect în lucrări de infrastructură și în investiții);

- înstrăinarea, pe nimic, a unor active industriale și resurse naturale (petrol, gaze, aluminiu, aur, metale rare etc.);

- despăgubirile „stil” ANRP (controlată politic) a foștilor proprietari sau a celor „avizați” care au cumpărat drepturile litigioase, în valoare totală de aproximativ 70 miliarde de euro, din care 70% acordate fraudulos, prin supraevaluare;

- distrugerea sistemului bancar cu capital românesc, astfel că astăzi peste 80% din băncile care operează în România sunt străine, fără nici un interes pentru dezvoltarea țării în care operează, orientate exclusiv pe jecmânirea populației și a întreprinzătorilor autohtoni;

- diminuarea rezervelor valutare ale țării la 32 miliarde euro și a rezervei de aur la 100 tone, cauzate de plata datoriei externe uriașe și a unor dobânzi înrobitoare către actorii principali ai globalizării (FMI și Banca Mondială) și ai distrugerii micilor state și economii „emergente”;

- multe alte cauze care pot fi identificate de economiști și finanțiști, care se presupune că încă mai țin la țara numită România.

Și ca să avem o imagine mai clară a situației iată ce afirmă autorii în „*Lumea 2013*”³:

„Marile puteri intervin direct și indirect, inclusiv prin mijloace militare, în obținerea de către corporații a accesului la resursele financiare, naturale și la piețe. Logisticile naționale și regionale, reglementările juridice internaționale, de la OMC la FMI și BM, sunt tot atâtea rezultate ale acțiunii statelor importante în sprijinul corporațiilor importante. „Retragerea statului din economie” nu este decât o lozincă sau o strategie de separare a corporațiilor din țările mici și mijlocii de statele proprii și de trecere a lor sub controlul multinaționalelor.”

Un punct de vedere asemănător exprimă și dr. Călin Georgescu⁴:

³ Ibidem.

⁴ Dr. Călin Georgescu, Interviu, ziarul „Formula AS”, Miercuri, 05 Martie 2014.

„Corporațiile dictează la ora actuală politicului în cea mai mare parte a lumii. Urmând doar propriul profit, ele ascund realitatea, subminând viitorul generațiilor tinere și privând națiunile de lideri autentici și de patrioți. 200 de multinaționale sunt mai puternice decât 150 de state la un loc! Domeniul economic este condus de FMI, Banca Mondială și Organizația mondială a Comerțului. Troica aceasta a dus la prăbușirea economică și la dezastru ecologic în multe locuri din lume. În loc de politici economice serioase, românilor li se oferă pâine și circ: să cumperi marfa altora și să crezi că trăiești bine. Aceasta pe un fond de sărăcie și decădere morală fără precedent.”

Este important în opinia mea să se revadă, în acest contrast, cine, cum și de ce a marșat, cu inconștientă și/sau trădare la acțiunile „Roșia Montană” și „Pungești”. În ultimele luni s-au accentuat presiunile și declarațiile unor politicieni interesați, în favoarea exploatarei aurifere de la Roșia Montană.

4. Țesutul social actual al României, reconsiderarea rolului istoric și al tradițiilor culturale

În decursul istoriei noastre cunoscute (cel puțin 2500 de ani) s-a constituit și consolidat un model cultural al tradițiilor și obiceiurilor noastre, care împreună cu alte elemente au contribuit la supraviețuirea poporului român, în condiții din cele mai vitrege. Acest țesut social și cultural (teritoriu, limbă, cultură și obiceiuri, tradiții) a constituit o adevărată stâncă în istoria noastră.

De mai mulți ani se încearcă și în mare parte s-a reușit ca această stâncă să fie spartă de vectorii și beneficiarii globalizării cu sprijinul unor cozi de topor autohtone (animate de câștiguri imediate și nemuncite și de mancurtizarea la care au aderat nesiliți de nimeni).

Să ne explicăm:

- importul prostesc al unor modele culturale străine, în context flagrant cu tradițiile și realitățile României;
- falsificarea istoriei de către „specialiști” anume desemnați de către „actori” străini;
- atomizarea familiei și a valorilor familiale;
- promovarea agresivă, prin media, a nonculturii, agresivității, imoralității și prostului gust, toate contribuind la bulversarea morală a cetățenilor și, în primul rând, a tinerilor;
- atacul concertat asupra religiei majoritare în România (89% se declară creștini ortodocși);
- dezorganizarea învățământului prin așa-zisele reforme (care se produc din șase în șase luni) una mai ineptă și antinațională decât alta (a se vedea dispariția

istoriei naționale din programele școlare, ca urmare a deciziei „tehnocraților” bruxellezi, dar și a urmașilor lor la guvernare în 2017);

- dezvoltarea invidiei și urii sociale între diverse grupuri socio-profesionale, culmea, generate de Guvernele României (a se studia cu atenție atacurile permanente împotriva militarilor declanșate de Guvernul Boc în 2010 și continuate până astăzi, prin asmuțirea voită și iresponsabilă a cetățenilor țării împotriva Armatei și a militarilor.

Iată ce afirmă autorul Dr. Călin Georgescu⁵:

„Din păcate, în politica românească postdecembristă, lipsește cu desăvârșire o viziune pe termen lung. Lipsește harta viitorului. Dacă România ar înțelege ce șansă uriașă are în plină criză, ar face un salt gigantic, nu doar pentru refacerea ei, ci și pentru a ocupa o poziție de lider imbatabil, cel puțin în zona balcanică. Am putea restaura dreptatea socială, apăra suveranitatea țării și conserva tradițiile neamului românesc. Să nu uităm că România nu este o țară oarecare. Noi, românii, suntem o civilizație. De aceea necesitățile politicii externe ale României sunt, mai ales, păstrarea identității statului în fața atacului entităților non-statale, adică a corporațiilor și „investitorilor strategici” de genul fondurilor speculative. România are nevoie de un stat care își servește cu abnegație cetățenii, și nu de unul care slugărește capitalul internațional. Consolidarea și dezvoltarea statului național unitar modern trebuie să fie deviza noastră, așa cum a fost a înaintașilor noștri. Întărirea statului este esențială în vremurile pe care le trăim. Binomul stat-cetățean este cel pe care a funcționat mare parte din istoria omenirii.”

Sunt convins că sociologi, istorici, filosofi și alți oameni de cultură din România care și-au păstrat intact sentimentul național și care apără valorile noastre vor prezenta multe alte aspecte ale atacurilor la „fibra națională” și vor propune căi de contracarare.

5. Calitatea managementului politic și administrativ

În cei 28 de ani de „democrație originală” decidenții politici și cei din administrațiile centrale și locale au creat un ocean de frustrări și nemulțumiri pentru cetățenii români. Să identificăm doar câteva fenomene:

- **Parlamentul** și parlamentarii au intrat în topul corupției, incompetenței și neîncrederii (doar 12% dintre români mai au încredere în această instituție); Fac eforturi zilnice să se mențină la acest nivel;

- **Guvernele și toți miniștrii** de după decembrie 1989 au acționat fără viziune, adesea emoțional și conjunctural, contribuind, din plin, la distrugerea

---

⁵ Ibidem.

patrimoniului industrial, la îndatorarea țării, la distrugerea coeziunii sociale și la sărăcirea populației, concomitent cu încurajarea furtului din averea publică și expansiunea corupției, la toate nivelurile și în toate instituțiile și agențiile statului. Principala preocupare a guvernanților actuali, este salvarea corupților din politică și administrație.

- **Partidele**, în marea lor majoritate sunt, de fapt, grupuri de interese, adesea coterii penale, fără nici un interes să se reformeze și să se pună în slujba interesului public;

- **Extinderea** aparatului birocratic hidrocefal care doar consumă producând hârtii inutile și făcând viața grea românilor (peste 256 de agenții guvernamentale, comisii și comitete, cu sute de salariați fiecare). De fapt aceste structuri sunt menținute și create altele noi pentru clientela politică și rude;

- **Numiri iresponsabile** în posturi de miniștri, secretari de stat și directori a unor clienți politici și de altă natură, fără nici o pregătire în domeniul pe care au fost puși să-l conducă (exemple: secretară de școală generală la ministerul de Interne, contabil de CAP la sănătate, avocat cu probleme penale la transporturi, filosof la Apărare etc.). Aceste numiri ciudate au condamnat România la stagnare și sărăcie, deoarece acești „oameni” nu au nici pregătirea și nici dorința pentru o viziune pe termen lung în interes național.

La acest punct se pot scrie mii de pagini cu fapte și argumente care să ateste un management politic și administrativ, în cea mai mare măsură, dezastruos pentru România și cetățenii ei.

De aceea consider necesar să prezint câteva aprecieri dintr-un document oficial al statului român la capitolul „amenințări, riscuri, vulnerabilități” (ARV)⁶:

• **de natură socială** pe fondul unor tendințe precum: declinul demografic, emigrația populației active, acțiuni ce au ca efect degradarea factorilor de mediu, deficiențele din sistemele naționale de sănătate, educație și asistență socială, distorsiuni pe piața muncii, tendința de escaladare a fenomenului infracțional (proliferarea economiei subterane, evaziunea fiscală); gradul scăzut de rezistență fără de turbulențele majore de pe piețele externe, mai ales pe zona financiar-bancară;

• **corupția** – care afectează statul de drept și încrederea în actul de justiție și în instituțiile statului, generează prejudicii economiei și afectează potențialul de dezvoltare a țării, buna guvernare, decizia în folosul cetățenilor și comunităților; disfuncții în absorbția fondurilor europene, utilizarea banului public, în agricultură,

---

⁶ Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a țării pentru perioada 2015-2019, document aprobat prin Hotărârea CSAT nr. 128, din 10.12.2015.

energetic, protecția mediului, justiție, sănătate, educație și cercetare științifică; precaritatea infrastructurii critice; absența unei planificări bugetare multianuale reale, care să determine asumarea și respectarea unor programe investiționale, capabilitatea limitată a administrației centrale și locale de a implementa politicile publice naționale și europene; deficiența care afectează capacitatea instituțiilor statului de a evolua și diminua impactul riscurilor și amenințărilor asupra acestor sisteme; precaritatea resurselor și incoerența în gestionarea diverselor tipuri de riscuri.

Și o altă apreciere⁷:

• „**Statul român actual este un stat slab.** Acționează conform unor mituri și prejudecăți, ia decizii importante pe bază de wishful thinking (gândirea deziderativă ce distorsionează realitatea în funcție de propriile dorințe). Societatea românească diferă de economiile mature din Europa, în sensul că, dacă în Europa se schimbă un guvern, nu se întâmplă nimic grav, economia merge înainte, structura instituțională funcționează. Pe când **în România nu avem management performant**, iar managementul înseamnă viziune și perspectivă. Statul român actual nu mai există pentru că nu mai funcționează instituțional”. Nici nu are cum în condițiile schimbării și a promovării unor indivizi fără nici o legătură cu domeniul pe care îl vor conduce de 2-3 ori pe an a guvernelor și miniștrilor.

Ce se mai poate spune despre „managementul” politic și administrativ din România!? Desigur multe, dar 90% aspecte negative.

6. Dezvoltarea durabilă între realitate și necesitate

Pe acest subiect complex și adesea controversat s-au scris tone de cărți, studii, articole și proiecte. Încă din 1990 am auzit și citit cum politicieni de vârf perorau, fără să clipească, cât de bine înțeleg ei dezvoltarea durabilă și cum vor face în timpul cel mai scurt, o Românie sustenabilă din punct de vedere economic, demografic și de mediu. Absolut nimic din aceste promisiuni nu s-au produs până astăzi. Nici măcar nu au avut bunul simț să își ceară scuze.

S-au produs în schimb efectele inverse, perverse, ale dezvoltării durabile:

- **dezindustrializarea** masivă;
- **vânzarea** activelor strategice unor companii străine (cu acționariat adesea necunoscut) așa cum este cazul petrolului, gazelor naturale, aluminiului, altor resurse naturale importante;
- **poluarea** masivă a mediului înconjurător datorată neintervenției instituțiilor abilitate și corupției;

---

⁷ Dr. Călin Georgescu, Interviu, Ziarul „Formula AS”, Miercuri, 05 Martie 2014.

- **despăduriri** masive, cu caracter clar criminal și antinațional, girate de politicieni corupți, aceste fapte penale continuă și în 2017;

- **accentuarea declinului demografic** (-2% pe an) astfel încât în 2040, în varianta optimistă vor fi numai 16 milioane de români (inclusiv cei plecați în străinătate la muncă);

- **sabotarea și pedepsirea** micului producător agricol autohton, prin lipsa de sprijin financiar, taxe, achiziția producției la prețuri de nimic (exemplu: 50 bani litrul de lapte?!);

- **distrugerea** planificată a sistemelor de irigații și lipsa oricărui efort de a fi refăcute.

România deține încă din 2008 „Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă”, dar potrivit autorului principal – nu s-a pus în practică nici o propoziție din acest document.

Ce s-ar mai putea face, cu măcar o minimă voință politică și bună credință:

- Întărirea legislativă și constituțională a statului. Legi administrate eficient de funcționari în a căror autoritate și competență populația să aibă încredere. Abandonarea luptei politicienilor corupți împotriva justiției.

- Lansarea cercetării și dezvoltării cu implicarea Academiei Române, a universităților și a celorlalte instituții și structuri de cercetare.

- Politici monetare și fiscale ferme. Nivelul taxelor să fie scăzut. Să fie păstrată moneda națională, până când Statul Român va fi capabil să se integreze politic și economic în Zona Euro.

- Dezvoltarea căilor de transport.

- O politică externă regională și globală de promovare a concilierii.

- Transformarea unui handicap în avantaj de nișă economică: agricultura românească.

- Protecția pădurilor și conservarea mediului.

- Dezvoltarea durabilă – concept național.

- Securitatea persoanei: strategia de sănătate bazată pe prevenție, hrană sănătoasă, educație prin mișcare, politică demografică stabilă.

Aceste acțiuni necesită planuri concrete, pe termen lung, care să transează intereselor clientelare și de grup ale guvernelor care se succed, după cum se observă, din ce în ce mai des.

7. Apărarea națională între teorie și practică

Pentru România întărirea structurilor de apărare (în primul rând Armata, dar și celelalte componente ale Sistemului Național de Apărare, Securitate și

Ordine Publică) reprezintă o condiție **vitală** a statalității, a menținerii suveranității și integrității naționale.

O analiză sumară a evenimentelor petrecute în ultimii ani, la nivel global, regional și zonal arată o creștere îngrijorătoare a riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților, inclusiv în zona noastră geografică.

România este situată în apropierea unor zone turbulente, inclusiv din punct de vedere militar (Ucraina-Rusia, Turcia-Rusia, Balcanii de Vest și Orientul Mijlociu).

Ar fi fost de așteptat din partea structurilor de putere de la noi (Președinte, Parlament, Guvern, Ministere, autorități centrale și locale) să conștientizeze în cei 28 de ani rolul apărării și al Armatei pentru menținerea în picioare a statului român. Din contră – acțiunile actualei puteri politice sunt ferm direcționate spre distrugerea micuței Armate care a mai rămas.

În loc de acest curs logic, în interes național, s-au produs fenomene grave, cu consecințe negative pe termen scurt, mediu și lung:

- Așa-zisa reformă a Armatei s-a rezumat la o singură dimensiune – distrugerea multor unități militare și reducerea masivă a efectivelor;

- Aceste reduceri iresponsabile nu au fost compensate, așa cum s-a promis, cu echipamente și sisteme de arme moderne;

- Bugetele anuale ale M.Ap.N. au fost, pe hârtie, între 1,2 - 1,4% din PIB, dar în realitate, prin manevre perverse nu au fost mai mari de 0,9 - 1,1% din PIB (în condițiile în care prin Tratatul de Aderare la NATO (2004) România s-a obligat la cheltuieli de apărare de 2,28% din PIB); Actuala guvernare va atinge „performanța” de 0,7% din PIB, în loc de 2% asumat politic.

- Militarii activi și în rezervă sunt atacați și insultați începând cu 2010, tonul fiind dat de Președinte, primul-ministru și alți „politicieni”. Din acest motiv moralul acestora a scăzut dramatic, cu consecințe pe măsură, în eventualitatea unui conflict militar (poate chiar asta s-a dorit și se dorește încă). Nu cunosc nici un caz dintr-o țară din Emisfera Nordică în care politicienii din fruntea statului să procedeze în acest mod incalificabil;

- În funcțiile militare de vârf din Armată (dar și din alte instituții) se promovează, din ce în ce mai agresiv, persoane obediente și cu sprijin politic, în locul profesioniștilor și celor care mai cred în patriotism și valori morale;

- Se repetă obsesiv încă din 2002, că nu mai avem nevoie de cine știe ce armată că ne apără NATO. Este o mare prostie, NATO ne poate apăra dacă suntem capabili să ne apărăm și singuri. De fapt mulți analiști străini ne-au spus asta de la obraz (a se vedea declarațiile fondatorului STRATFOR – George Friedman);

- Sistemele de arme și echipamentele mai vechi sau mai noi sunt lipsite de lucrările normale de mentenanță și reparații curente (un exemplu – rețeaua militară

de comunicații RTP/RMNC este abandonată din anul 2008 și până astăzi, ajungându-se la peste 3.000 de repere și subansamble cu nevoi de reparații și apropiindu-se rapid de colapsul total, sub privirile blând-contemplative ale celor „responsabili”);

- Prevederile principale din „**Strategia Națională de Apărare a Țării**”⁸ nu sunt urmărite sistematic cu pixul în mână, pentru a se vedea ce s-a realizat și ce nu (și cine sunt responsabilii politici și militari, care consideră documentul o simplă hârtie). De fapt, aceștia sunt bine cunoscuți: liderii partidelor de la guvernare, Primii-miniștri și numeroșii miniștri al „Apărării”;

- Un alt document important „**Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a țării pentru perioada 2015-2019**”⁹, face o analiză cuprinzătoare și corectă a amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților interne și externe la adresa României și propune mai multe obiective naționale de securitate. Însă îndeplinirea acestora necesită voința politică, importante resurse umane, materiale și financiare. Sunt dispuși guvernării actuali și viitori să le acorde!? Până acum (septembrie 2017) răspunsul este categoric NU;

- Planurile de înzestrare multianuale sunt un mit, o legendă și nu au funcționat niciodată. Fiecare Guvern și fiecare ministru al apărării schimbă tot și o ia de la zero. Ori se știe că un sistem complex de arme sau echipamente nu se poate realiza într-un singur an. Pentru unele sunt necesari 10-15 ani, cu alocări bugetare ritmice, la nivelul solicitat de planuri și proiecte. Dar cine poate înțelege fenomenul!? Până acum nu a înțeles sau nu a vrut să înțeleagă nici un guvernant;

- A avut loc și are loc în continuare distrugerea planificată a capacităților de producție autohtone, în domeniul apărării (atât a întreprinderilor cu capital de stat, cât și a firmelor românești cu capital privat). Despre acest fenomen se poate scrie o carte și poate cineva o va scrie;

- Armata Română stă cât se poate de prost la capitole importante pentru capacitatea de descurajarea și de ripostă, de exemplu: avioane de luptă moderne multirol, elicoptere de atac, mijloace antitanc, tancuri și transportoare blindate cu capacități sporite de lovire și supraviețuire în luptă etc.;

- Echiparea luptătorului este încă învechită și departe de standardele moderne. Probabil se consideră că dacă soldatul moare nu este nici o problemă, va fi o pensie „nesimțită” în minus. Niciodată nu vom vedea politicieni sau fii de politicieni care să lupte cu arma în mână, dacă va fi nevoie. Vor fi de găsit în paradisurile fiscale și în alte locuri exotice unde și-au asigurat averile.

⁸ Strategia Națională de Apărare a țării (09 iunie 2015); Hotărârea Parlamentului nr. 33, din 23 iunie 2015, Monitorul oficial, partea I, nr. 450, 23.06.2015.

⁹ Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a Țării, pentru perioada 2015-2019, Aprobat prin hotărârea C.S.A.T. din 10.12.2015.

Cred că la acest punct trebuie să zăbovim mai mult asupra componentei demomilitare a apărării României, importantă în contextul geopolitic actual:

Populația României	Cetățeni apti de efort militar	Militari activi la pace	%	Militari rezerviști	%
În anul 1989 22.800.000	6.840.000	340.000	1,48	820.000	3,6
În anul 2017 21.462.000	6.438.600	70.000	0,33	80.000	0,37

Observăm o reducere drastică de 4,5 ori a militarilor la pace și de 9,75 ori a rezerviștilor mobilizați în unități care își măresc efectivele la război și în cele noi care iau ființă. Cifrele prezentate demonstrează o crasă iresponsabilitate a tuturor celor care au decis, în problema apărării, în ultimii 28 de ani.

În primul rând suntem țară de frontieră a NATO și a UE, apoi ne situăm într-o zonă cu multe riscuri și amenințări, iar dispozitivele NATO de apărare se mișcă „cu timiditate” spre est, ca să nu se supere Rusia. Numai că Rusia oricum este supărată pe noi de 300 de ani, în cele 13 ocupații pe care ni le-a administrat, indiferent dacă au fost aliați sau adversari.

Având în vedere realitățile de mai sus și faptul că la capitolul arme moderne suntem aproape de zero, ar fi fost necesar să avem o armată de pace între 120.000 – 140.000 de militari (luptători, nu clienți politici civili plantați, din belșug, în structurile centrale ale M.Ap.N.), iar cifra mobilizabililor, în prima fază, să fie de minimum 400.000 de oameni. Ar fi fost un efort, dar apărarea statului și statalității costă peste tot în lume. Ținând seama că un tânăr apt pentru serviciul militar, șomer fiind, consumă resurse, s-ar mai fi adăugat ceva până la salariul de 1.000 lei a unui soldat profesionist și s-ar fi rezolvat două probleme, una socială și alta militară și de apărare.

La neajunsuri se adaugă și faptul că **4 milioane de români sunt plecați**, pe termen lung, în străinătate. **Cel puțin un milion dintre aceștia** sunt apti pentru serviciul militar la război. Dar nu mai ai de unde să-i iei și, după cum declară unii public, nu vor să moară pentru a apăra averile corupților din România.

În concluzie la acest capitol, constatăm pe date și informații din surse publice că apărarea țării a fost lăsată, cu bună știință, de izbeliște în cei 28 de ani. Din păcate nu sunt semne că situația s-ar putea îmbunătăți, pe termen scurt și mediu, în pofida elaborării unor documente de planificare a apărării și a unor legi. **Atunci când Prim-Ministrul în funcție declară cu seninătate, în 12 septembrie 2017 că M.Ap.N. nu a realizat până la această dată, decât 8,5% din Planul de Înzestrare pe 2017 nu mai rămâne nimic de comentat.**

8. Câteva concluzii

Nu-mi imaginez nici un moment că actualii politicieni și militari în funcțiile de vârf vor fi cumva impresionați de ce gândește și scrie un general în rezervă. Aceștia ar putea, totuși, lua act că foarte mulți ofițeri activi, în rezervă și retragere gândesc la fel și sunt exasperați de modul cum sunt tratate **Armata și Apărarea**. Există indicii temeinice că se acționează, după plan, pentru distrugerea lor.

Se impun câteva concluzii:

- **Societatea românească**, în întregul ei, este bulversată și deabusolată de politicile haotice, fără viziune, în toate domeniile de activitate;

- **Cetățenii** nu înțeleg de ce mafia politico-economică continuă nestingherită să fure, zilnic apărând în media noi cazuri.

- **România** trăiește pe datorie, în contul generațiilor viitoare care, posibil, nu vor mai trăi în România.

- **Dezindustrializarea** și distrugerea micilor producători agricoli continuă în ritm tot mai alert;

- **Securitatea cetățeanului** este tot mai amenințată de tot felul de clanuri de interlopi aflate în cârdășie cu cei care ar trebui, prin atribuții, să-i stârpească;

- **Se accentuează** degradarea morală a tineretului prin consumul de droguri, prin dependența de emisiunile TV care propagă violența, modul de viață ușuratic, cu accente din ce în ce mai grotești;

- **Educația** continuă să fie scena unor experimente nefericite, cu un pronunțat caracter antinațional;

- **Sănătatea** este în atenție, doar pe hârtie, în planuri și strategii, niciodată aplicate;

- **Apărarea este o floare care se pune la butonieră doar de 1 decembrie.**

În rest fiecare cu afacerile lui.

Am intenționat ca, în final, să fac și unele propuneri, din punctul meu de vedere, dar am realizat că aș face-o degeaba. Aș vrea ca viitorul apropiat să mă contrazică, dar nu mai cred!

•

BIBLIOGRAFIE

*** *Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019*, Hotărârea CSAT nr. 128, din 10.12.2015.

*** *Strategia Națională de Apărare a țării (09 iunie 2015)*; Hotărârea nr. 33 a Parlamentului, din 23 iunie 2015, Monitorul oficial, partea I, nr. 450, 23.06.2015.

Documentar privind capacitățile demografice și de apărare ale unor state. Sursa: Grupul „GLOBAL FIRE POWER”.

Documente din surse publice de pe site-urile Președenției, Guvernului, Ministerul Apărării Naționale și ale altor instituții din țară și străinătate.

FRUNZETI T., Zodian V., *Lumea 2013 – Enciclopedie politică și militară*, Editura RAO, București, 2013.

GEORGESCU C., fost director executiv al Centrului Național pentru Dezvoltare Durabilă din România (1997-2013), iar din anul 2013 președintele Centrului European de Cercetare de la Viena (Clubul de la Roma).

Interviu publicat în ziarul „Formula AS”, miercuri, 05 Martie 2014.

Revista de Științe Militare, nr. 1-4/2015.

BUNA GUVERNARE, SOLUȚIA SIGURĂ DE PROGRES A ROMÂNIEI

GOOD GOVERNANCE, ROMANIA'S SUSTAINABLE SOLUTION

General (r.) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU*

Rezumat: Buna guvernare este soluția sigură de progres a României inclusiv de combatere a războiului hibrid. Buna guvernare presupune: Să reclădim capitalul uman și să oprim migrația; să reclădim încrederea în statul român și instituțiile sale; să fim uniți în combaterea amenințărilor geopolitice; se impune un nou stil de guvernare și o conștiință națională până nu va fi prea târziu.

Cuvinte-cheie: guvernare, progres, război hibrid, cibernetic, informațional, calitate a vieții, educație, politicizare excesivă, patriotism, coeziune.

Abstract Good governance is the only sustainable solution for Romania's progress, including by combating the hybrid war. Good governance implies the following crucial measures: we must rebuild Romania's human capital and stop migration; we must rebuild confidence in the Romanian state and its institutions; we need to be united in combating geopolitical threats; we have to adopt a new style of government and national consciousness before it is too late.

Keywords: government, progress, hybrid war, cyber, information, standard of living, education, excessive politicization, patriotism, cohesion.

Buna guvernare este soluția sigură de progres a României, inclusiv de combatere a amenințărilor hibride actuale, gen Crimeea, Ucraina etc., din zilele noastre, când a apărut necesitatea întăririi frontierei estice a Uniunii Europene¹⁰. Pentru că astăzi nu mai există o delimitare clară între războaiele convenționale, tradiționale și cele atipice.

Războiul hibrid este o nouă formă a războiului modern, nonconformistă, dusă de luptători dotați cu tehnică modernă de luptă, atac cibernetic, informațional, dublat de o propagandă deosebit de agresivă. În cadrul unui război hibrid simplele tulburări ale ordinii publice pot duce la atingerea scopurilor propuse de invadator.

---

* General (Chestor de Poliție în rezervă), membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: xwx52@yahoo.com.

¹⁰ Eugen Siteanu, Nicolae Zavergiu, *Previziuni cu privire la evoluția mediului de securitate al zonei extinse a Mării Negre*, în Revista de Științe Militare Nr. 3 din anul 2017, p. 36.

Războaiele neconvenționale din ultimele decenii se duc fără declarații de război, fără justificări, chiar prin negări continue gen Rusia, în scopul ocupării Crimeii și a Sud Estului Ucrainei.

Guvernarea eficientă presupune implicarea actorilor statali și nestatali, a cetățenilor onești și competenți la conducerea țării pe calea progresului.

Buna guvernare este prevăzută într-un singur document important, respectiv în „*Strategia de Securitate Națională a României*”¹¹, care prevede că se realizează prin: gestionarea eficientă a intereselor publice, de a garanta exercitarea responsabilă și eficientă a puterii, în deplin acord cu principiile democrației și cerințele respectării drepturilor omului.

Buna guvernare datează din anii 1980 și a fost folosită de FMI și BM, dar și de alte instituții dintr-o necesitate practică de a găsi răspunsurile la problemele complexe ale națiunilor.

Dezvoltarea unei țări reprezintă de fapt o unitate de măsură a unei bune guvernări așa cum este în Finlanda, Polonia, Cehia etc. Comparativ cu acestea, să vedem cât de bună guvernare poate fi în țara noastră în cei 27 de ani care au trecut de la Revoluția din decembrie 1989?

- economia României a fost apreciată în anul 1980 pe locul 23 în lume, iar în anul 2012 pe locul 47-48, iar în prezent este pe locul 46;

- din fosta economie a mai rămas numai 7%;

- a fost risipit totul și nu am mai adăugat nimic, astfel din resursele naturale ale țării au mai rămas oficial 3,5%, în realitate 3,2%;

- au fost vândute pământurile statului, care reprezintă o rușine națională, ajungând în Transilvania la 50-60%, dobândite de străini, în timp ce Ungaria, a stabilit că nimic nu se vinde.

Chiar mai mult „*Budapesta a stabilit un program de dobândire de către statul maghiar a pământurilor pe care ar dori să le vândă etnicii maghiari din Transilvania.*”¹²

Tot Ungaria a decis „să oprească privatizările, fără penetrări în punctele importante, strategice, utilitățile publice non profit în grija statului, chiar apreciind că țara sa nu este o colonie, sau cetățenie de mâna a doua.”¹³

Idem Bulgaria, a amânat până în 2019 vânzarea de pământuri la străini.

România se situează din acest punct de vedere pe primele 6-7 locuri în lume alături de Ghana și Togo etc.

---

¹¹ *Strategia de Securitate Națională a României*, București, 2017, p. 15

¹² Ilie Șerbănescu, *România, o colonie la periferia Europei*, Editura Roza Vânturilor, București, 2016, p. 247

¹³ *Idem*, p. 2, p. 260

Am vândut distribuția utilităților la străini: Austria, Ungaria, Franța, Germania etc.

- România este singura țară din Europa care ar depinde de resursele energetice externe numai până la 17% dar în realitate nu mai avem decât foarte puține.

- statul român a neglijat interesele societății, a răspândit confuzia;

- România se află pe locul 1 la mortalitate infantilă, boli cardiovasculare, speranță medie de viață;

- peste 60000 de medici și asistenți medicali sunt plecați în străinătate, la care se adaugă specialiști în IT și alții cu studii superioare.

- învățământul este nefinanțat corespunzător și nu răspunde necesităților românești;

- conform informațiilor oficiale ONU, peste 3,4 milioane de români sunt plecați în afara țării, de fapt mare parte de populație, cu vârste între 20-50 de ani, ceea ce reprezintă 17% din populația activă a României. De precizat că de fapt conform datelor instituțiilor în domeniu sunt plecați mai mulți, la care se adaugă sezonierii, deci aproximativ 4,5 milioane, adică peste 20% din populația României.

Cei plecați în străinătate au trimis prin BNR peste 4,5 mld. €, mai ales în perioada 2005-2014 și au contribuit la dezvoltarea statelor unde muncesc cu mai mult de 85 mld. €, ceea ce reprezintă mai mult de jumătate din PIB-ul României.

Conform recensământului din 1992, România avea o populație de 23,180 de milioane, iar în 2012 populația s-a redus la 19,043.767 de milioane, situându-se pe locul doi la migrație după Siria, cu precizarea că România nu este în acel infern care se numește Orientul Mijlociu, adică ISIS și tot ce este nociv.

Conform estimării Institutului Național de Statistică din 2 decembrie 2017, ținându-se cont de trei factori, în situația pesimistă se apreciază că în 2060, în România vor locui 11 milioane de oameni; într-o situație mai puțin pesimistă – 13,8 milioane, iar într-o variantă „optimistă” – 15,4 milioane.

În 1989, industria din România înseamna 47% din PIB, iar în 2016 a ajuns la 25% și cu datorii mari.

S-au privatizat în 26 de ani peste 7560 de întreprinderi, iar prețul mediu al societăților privatizate a fost cât prețul unei case mai bune.

Din 22146 de exportatori, numai 232 sunt cu capital românesc, iar dintre primele 100 de firme, doar două sunt cu capital românesc.

PIB-ul României de 182 mld. € ne situează pe locul 50 în lume, iar cel pe cap de locuitor de aproape 7600 €, pe locul 63-70, conform BM și FMI.

Datoria externă a României a ajuns la peste 120 mld. € în prezent, condiții în care acum 27 de ani un număr mare de state erau datornice României.

Desigur nu suntem în situația Greciei, care în anul 2014 avea o datorie de 175,5% din PIB-ul său, ori a Italiei de 132,2% din PIB, a Portugaliei de 127,7% din PIB, sau chiar a SUA de 110% din PIB-ul său.

Conform Rapoartelor Institutului de Proiecte pentru Inovație și Dezvoltare, începând cu anul 2008, la cele 90 de capitole (domenii), respectiv: grad de urbanizare, economie, calitatea vieții, industrie, servicii, comerț, educație, protecția mediului etc.; România s-a clasat între locurile 37-70, adică sub nivelul statelor dezvoltate (primele 30 de locuri).

Institutul pentru Dezvoltare și Management din Marea Britanie situa România pe locul 55 din 60 într-un clasament de valoare competitive ce are 314 criterii de selecție.

Se impune, așadar: atitudine, respect față de producție, în orice domeniu, profesionalism.

România în 1989 se afla pe locul 2 în Europa la suprafața irigată, iar în prezent printre ultimele locuri.

Am prezentat buna guvernare și avantajele acesteia, cu privire la Finlanda, unde alianța sindicate, patronate în telefonie celulară, a ajuns lider mondial, iar fonduri însemnate în educație și cercetare au determinat un nivel de trai printre primele în lume, unde banul public este cheltuit conform necesităților oamenilor.

Idem Germania și Polonia, care în criza din 2008-2009, s-au dezvoltat considerabil față de restul Europei.

Conform Raportului Institutului de Cercetare a Calității Vieții din anul 2017, ce analizează starea socială a României; există „o societate reformată, săracă, dezorganizată, fără industrie și agricultură, un stat capturat de un grup de interese, exploatat de acesta, corupție, migrație etc.”

România a plătit cel mai mare preț al tranziției comparativ cu celelalte state din UE.

Concluzia finală, după 27 de ani, România și Bulgaria se află pe ultimele locuri în UE.

De fapt este și concluzia altui autor „România, la marginea unei existențe vegetative.”¹⁴

Ce trebuie să facem?

- să reclădim capitalul uman și să oprim migrația din România;
- să reclădim încrederea în stat și în instituțiile sale;

---

¹⁴ Paul Dobrescu, *Criza după criză. O lume fără busolă și fără hegemon*, Editura Litera, București, 2016, p. 30.

- să avem în vedere cele zece direcții de acțiune ale Institutului de Cercetare ale calității vieții;
- să combatem politizarea excesivă și birocratizarea, prin fapte și nu prin vorbe;
- să urmăm exemplul Finlandei, Poloniei etc.;
- să avem în vedere posibila dispariție a UE, (și aici suntem pe ultimul loc în folosirea fondurilor);
- să revitalizăm industria de apărare, cu partenerii strategici; SUA, NATO, Franța, avându-se în vedere și situația geopolitică, în care se găsește România, dar să și creăm locuri de muncă și să tragem inclusiv învățăminte din celelalte conflicte mondiale unde am suferit mari pierderi materiale și mai ales omenești;
- să refacem infrastructurile de apărare ale țării;
- să acordăm importanța cuvenită dotării, înzestrării și mai ales a pregătirii structurilor din Sistemul Național de Apărare;
- să investim mai multe fonduri în educație și în cunoașterea istoriei naționale – o cale sigură de edificare a viitorului nostru în spiritul idealului de aur al României Mari;
- să promovăm o diplomație profesionistă și ofensivă ca odinioară.

Ce ne lipsește?

- „o mare idee, proiect național, însă nici nu vrem, nici nu putem”, afirma regretatul academician Florin Constantiniu în anul 2011;
- „să-ți iubești țara astăzi este aproape o infracțiune”, afirma academicianul Dinu Giurescu;
- chiar și acum, de ziua națională, de apropierea Centenarului societatea românească este tot dezbinată;
- ne lipsește un conducător politic care să unească pe toți românii, așa cum au fost regele Ferdinand I-iul¹⁵ și primul ministru Brătianu;
- însăși starea de pasivitate, inerție, inclusiv la pericolele externe ce amenință România nu îi trezește la realitate pe oamenii politici din România.

BIBLIOGRAFIE

*** *Strategia de Securitate Națională a României*, București, 2017;

¹⁵ Florian Tucă, Eugen Siteanu, *Regele Ferdinand întâiul, părintele patriei*, în Revista de științe militare Nr. 1 din anul 2017, p. 133.

- DOBRESCU P., *Criza după criză. O lume fără busolă și fără hegemon*, Editura Litera, București, 2016;
- SITEANU E., ZAVERGIU N., *Previziuni cu privire la evoluția mediului de securitate al zonei extinse a Mării Negre*, în Revista de Științe Militare, Nr. 3, 2017;
- ȘERBĂNESCU I., *România, o colonie la periferia Europei*, Editura Roza Vânturilor, București, 2016;
- TUCĂ F., SITEANU E., *Regele Ferdinand Întâiul, părintele patriei*, în Revista de Științe Militare, Nr. 1, 2017.

**BUNA GUVERNARE PENTRU CONTRACARAREA
AMENINȚĂRILOR HIBRIDE**

**GOOD GOVERNANCE – THE NECESSARY MEASURE FOR
COUNTERING HYBRID THREATS**

Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU*
Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC**

Rezumat: Autorii articolului au cercetat posibilitatea îmbunătățirii procesului managementului bune guvernări, evaluarea riscului de securitate prin utilizarea modelului în cascadă, pentru satisfacerea necesităților cetățenilor și asigurarea unui nivel de viață cât mai ridicat, în vederea contracarării amenințărilor hibride.

Autorii propun, de asemenea, luarea unor măsuri, de către factorii de decizie, în vederea diminuării vulnerabilităților, precum și a efectelor negative ale amenințărilor și agresiunilor hibride la adresa securității statului.

Cuvinte-cheie: securitate națională; risc asumat; stat de drept; globalizare; buna guvernare; amenințări hibride; contracarare.

Abstract: The authors of the article investigated the possibility of improving the management of good governance, assessing security risk by using the cascading model, in order to satisfy citizens' needs and assure a high standard of living and in order to counter hybrid threats.

At the same time, the authors propose taking certain measures by the decision-making factors in order to diminish vulnerabilities and the negative effects of hybrid threats and aggressions to state security.

Keywords: national security; risks taken; rule or law; globalization; good governance; hybrid threats; countering

Securitatea este concomitent o stare a sistemelor (organizațiilor statelor etc.) și un proces de operaționalizare (de înalt nivel) a acestora și este caracterizată de riscul asumat care este în același timp un indicator de performanță al sistemului, organizației, statului etc. și un „*element de referință al comportamentului reactiv*”

* Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: esiteanu@yahoo.com

** Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: benoneandronic@yahoo.com

al acestuia”¹⁶. Strategiile de securitate trebuie să corespundă (răspundă) nivelului de risc (R) asumat (Ra) pentru care sunt suportate anumite costuri. Riscul reprezintă o variabilă analitică și, în funcție de amenințările (A) și vulnerabilitățile (V) are următoarea expresie matematică:

$$R = A \cap V$$

Totodată, riscurile indică probabilitatea/posibilitatea producerii evenimentelor insecuritare (care amenință securitatea). Pentru asigurarea securității naționale sunt necesare o serie (un ansamblu) de măsuri: economice, informaționale, organizatorice, juridice, tehnologice, sociale, culturale etc.¹⁷

Managementul bunei guvernări și al contracarării amenințărilor hibride trebuie să aibă la bază: managementul calității, managementul riscului, managementul dezastrelor, preîntâmpinarea declanșării crizelor, managementul securității naționale pentru buna funcționare a instituțiilor, un ansamblu de măsuri pentru asigurarea securității naționale etc.

Statul de drept reprezintă, printre altele, unitatea dintre mișcarea (buna funcționare a tuturor instituțiilor și realizarea tuturor obiectivelor propuse) și organizarea (buna structurare și manifestare a resurselor) tuturor instituțiilor, organizațiilor, infrastructurilor etc. statului.

Prin urmare, dezvoltarea tuturor entităților/componentelor/sistemelor statului se asigură prin reglaje care au scopul de a menține starea normală de organizare a sa și de a impune anumite măsuri de compensare, restructurare și de adaptare pentru ridicarea gradului de organizare a instituțiilor/sistemelor etc.¹⁸

Există câteva metode de evaluare a riscului de securitate (R) dintre care, pentru procesul de decizie al unei bune guvernări și al contracarării amenințărilor hibride, propunem utilizarea metodei modelului în cascadă în varianta profesorului Gheorghe Ilie (concepția UTI).

Conform acestui model, în funcție de mărimea „Rap.” se va lua decizia adoptării soluției de securitate sau de reluare a procesului de evaluare de atâtea ori până când se va obține valoarea admisă pentru raportul acceptat.

---

¹⁶ Eugen Siteanu, Bedros Naianu, Gheorghe Ilie, *Fiabilitatea produselor tehnice*, Editura AISTEDA, 2000, pp. 132-135.

¹⁷ Idem.

¹⁸ Gheorghe Ilie, *Risc și securitate – articole, comunicări și prelegeri* -, Volumul I, Editura UTI Press, București, 2015, pp. 26, 32, 33, 51.

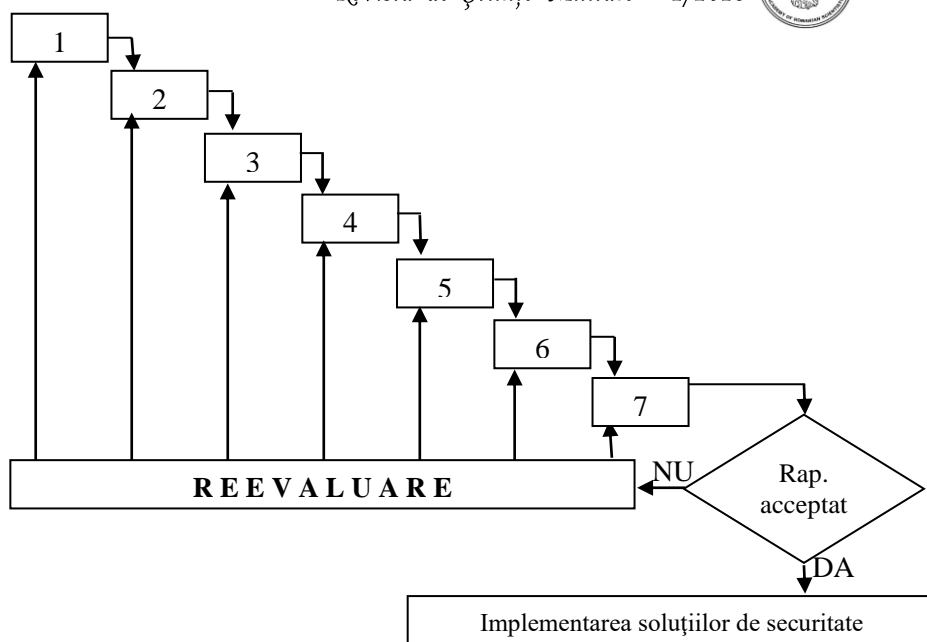

Figura nr. 1. Modelul în cascadă de evaluare a riscului ASIS

Sursa: Gheorghe Ilie, *op. cit.*, pp. 52-54

NOTĂ:

- 1 – identificarea valorilor protejate;
  - 2 – identificarea evenimentelor insecuritare;
  - 3 – determinarea frecvenței de producere a evenimentelor insecuritare;
  - 4 – determinarea consecințelor producerii evenimentelor insecuritare;
  - 5 – stabilirea soluțiilor pentru minimizarea riscului;
  - 6 – evaluarea eficienței soluțiilor pentru minimizarea riscului;
  - 7 – determinarea raportului cost/nivel de securitate (Rap.)
- Rap – raportul cost/nivel de securitate

Conform managementului calității, produsele (software, hardware, materiale prelucrate și servicii) și entitățile (sisteme, infrastructuri, organizații, state, organizații neguvernamentale etc.) trebuie să îndeplinească anumite caracteristici de calitate (siguranța în funcționare, compatibilitate, securitate și interschimbabilitate). Managementul calității cuprinde următoarele procese principale ale managementului: 1) planificarea calității, 2) ținerea sub control a

calității și 3) îmbunătățirea calității.¹⁹ Conform standardului ISO8402, managementul calității este „ansamblul activităților funcției generale de management, care determină politica privind calitatea, obiectivele și responsabilitățile și le implementează prin mijloace cum ar fi planificarea, ținerea sub control, asigurarea și îmbunătățirea calității, în cadrul sistemului calității”²⁰.

Este evident că o bună guvernare nu se poate obține în afara managementului calității și fără respectarea diagramei deciziilor (figura nr. 2). În fiecare etapă a procesului decizional trebuie pusă întrebarea: „dacă apare un eveniment nedorit ce acțiune trebuie întreprinsă?”

De fiecare dată trebuie stabilite acțiunile optime pentru a contracara influența negativă a factorilor aleatori.

Un grad înalt de dezvoltare, interdependență și reziliență al infrastructurilor, sistemelor, organizațiilor (inclusiv a celor neguvernamentale), statelor, etc., europene, regionale sau internaționale este necesar și esențial pentru creșterea economică, dezvoltarea durabilă și bunăstarea societății, precum și asigurarea securității entităților enumerate.

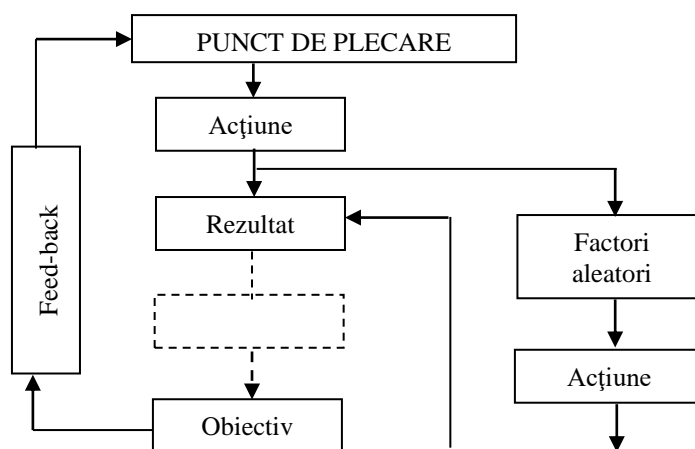

Figura nr. 2. Schema de aplicare a diagramei deciziilor

Această diagramă (figura nr. 2) este denumită „diagrama acțiunilor condiționate” sau „diagrama programului procesului de decizie”, la care noi am adăugat bucla de feed-back. Este nevoie de o strategie a îmbunătățirii continue a

¹⁹ Marieta Olaru, *Managementul calității*, Editura Economică, 1995, p. 53, A se vedea și Juran, J.M., *The Quality Trilogy*, in “Quality Progress”, 19, nr. 8/1986, sau Juran J.M., *Handbuch der Qualitätsplanung*, Verlag Moderne Industrie, 1990, p. 26.

²⁰ Standard ISO8402, *Quality management and quality Assurance Vocabulary*, 1994, p. 14.

guvernării conform ciclului: planifică (plan) – execută (do) – verifică (check) - acționează (act) (figura nr. 3).

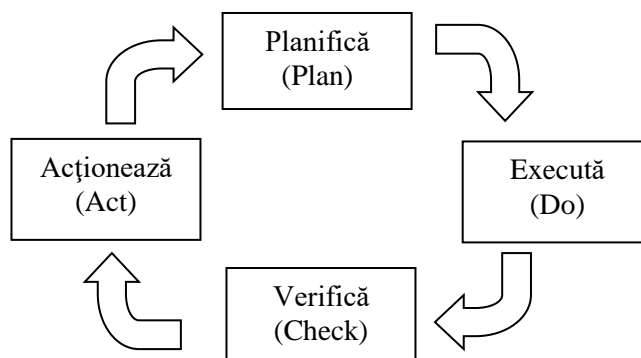

Figura nr. 3. Ciclul Deming (PDCA)

Acest ciclu (PDCA) aplică principiul „Calitatea pe primul plan” (quality first) și filosofia TQM (Total Quality Management)²¹.

Așadar, obiectivul statului îl reprezintă satisfacerea cerințelor/dorințelor cetățenilor săi prin produse și servicii de calitate superioară cu costuri avantajoase. Deci, calitatea trebuie să devină punctul central al activităților/acțiunilor guvernului pentru o bună guvernare.

„Amenințarea hibridă, compusă sau compozită constituie o amenințare concertată în domeniul politic, economic, cibernetic, spațial, convențională sau neconvențională, regulată sau neregulată, cu posibilitatea utilizării amenințărilor ADM* sau CBRN** etc., sau includerea de factori ai criminalității organizate, transfrontaliere sau transnaționale”²².

Globalizarea produce amenințări hibride inedite, dar natura amenințărilor va rămâne aceeași, reprezentând activități îndreptate împotriva securității naționale, care au diverse determinări (economice, politice, culturale, sociale, tehnologice, etnice, religioase, militare etc.). Amenințările hibride pot influența și modela politica și diplomația. Manifestările acestora, politice, economice, sociale etc., vor fi interdependente. Totuși, fizionomia amenințărilor hibride va fi în continuă schimbare fiind caracterizată de noi aspecte de insecuritate politico-economică de

²¹ Marieta Olaru, *op. cit.*, pp. 114-115.

* Arme de Distrugere în Masă (Arme de Nimicire în Masă)

** Chemic, Biologic, Radiologic, Nuclear

²² Stan Anton, Alexandra Sarcinschi, Eugen Siteanu, *Conflictele atipice ale secolului al XXI-lea*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2015, p. 43.

mai mare intensitate și instabilitate și o altă percepție a adversarilor. Așadar, amenințările viitorului vor avea o dinamică mult mai mare produsă de factori interni și externi, interdependenți pentru adjudecarea inițiativei agresorilor și controlarea spațiilor de interes (inclusiv a spațiului românesc). Amenințările hibride reprezintă în fond o combinație a amenințărilor convenționale, neconvenționale, neregulate și asimetrice care acționează simultan atât în timp, cât și în spațiu. La aceste amenințări se adaugă tactici și strategii asimetrice din sfera economică, cibernetică, meteorologică, imagologică, acțiuni proxy, amenințări ADM și teroriste. Agresorii vor acționa astfel încât efectul să fie o percepere redusă și confuză a acțiunilor acestora pentru a influența opinia publică (populația) printr-o coordonare de la un centru și o execuție descentralizată (locală). Ei vor căuta să obțină sprijinul populației pentru realizarea scopurilor agresive. Agresorii vor căuta să influențeze societatea în ansamblul ei prin operații informaționale.

Pe viitor „o serie de participanți trans-naționali, de stat, de grup și la nivel individual, se vor concentra și vor opera atât la nivel global, cât și la nivel regional sau local”²³, generând atacuri hibride, atât din interiorul țării, cât și din exterior, împotriva guvernului, economiei naționale, armatei, finanțelor etc.

„Tacticile, tehnicile, procedurile, precum și tehnologiile vor continua să converge, pe măsură ce adversarii se adaptează rapid pentru a beneficia de avantaj și influență, inclusiv prin mijloace economice, financiare, juridice sau diplomatice.

Adversarii, manifestând un pregnant caracter adaptiv al acțiunilor lor, vor încerca să manipuleze reciproc mass-media și sistemele politice spre obținerea de avantaje, în special în plan strategic, ajustându-și permanent tacticile, tehnicile și procedurile.”²⁴ De aceea pentru contracararea amenințărilor hibride, se impune imperios ca acțiunile politice, economice, juridice, culturale, diplomatice, militare, informaționale și de altă natură (pe linia serviciilor secrete) să fie concertate judicios și sinergetic astfel încât prin însumarea tuturor efectelor acțiunilor sale (din toate domeniile) să rezulte, ca efect cumulativ, diminuarea și înlăturarea tuturor amenințărilor și agresiunilor venite din partea neprietenilor noștri.

Guvernul trebuie să informeze zilnic cu profesionalism opinia publică deoarece: „Spațiul informațional va fi dominat de operații informaționale agresive” ale agresorilor pentru „influențarea publicului larg prin intermediul mass-media și media sociale, având ca obiectiv pierderea încrederii în liderii politico-militari și în forțele armate”²⁵.

²³ Stan Anton, Alexandra Sarcinschi, Eugen Siteanu, *op. cit.*, p. 74.

²⁴ Idem.

²⁵ Ibidem, p. 75.

Într-un mediu de securitate favorabil, buna guvernare se poate manifesta punându-se accentul pe eficiența acțiunilor economice și sociale prin: identificarea problemelor și obstacolelor/evenimentelor insecuritare, determinarea frecvenței Riscurilor, Amenințărilor și Vulnerabilităților și a consecințelor acestora, elaborarea deciziilor și evaluarea eficienței soluțiilor/deciziilor pentru maximizarea veniturilor și reluarea procesului decizional până când se ajunge la un raport cost/nivel de trai acceptat (figura nr. 4). Dacă, însă, apar amenințări/agresiuni hibride, Guvernul trebuie să elaboreze decizii mult mai complexe și în timp mai scurt printr-un proces decizional care să fie optimizat în funcție de raportul cost/nivel de securitate acceptat/asumat (figura nr. 5).

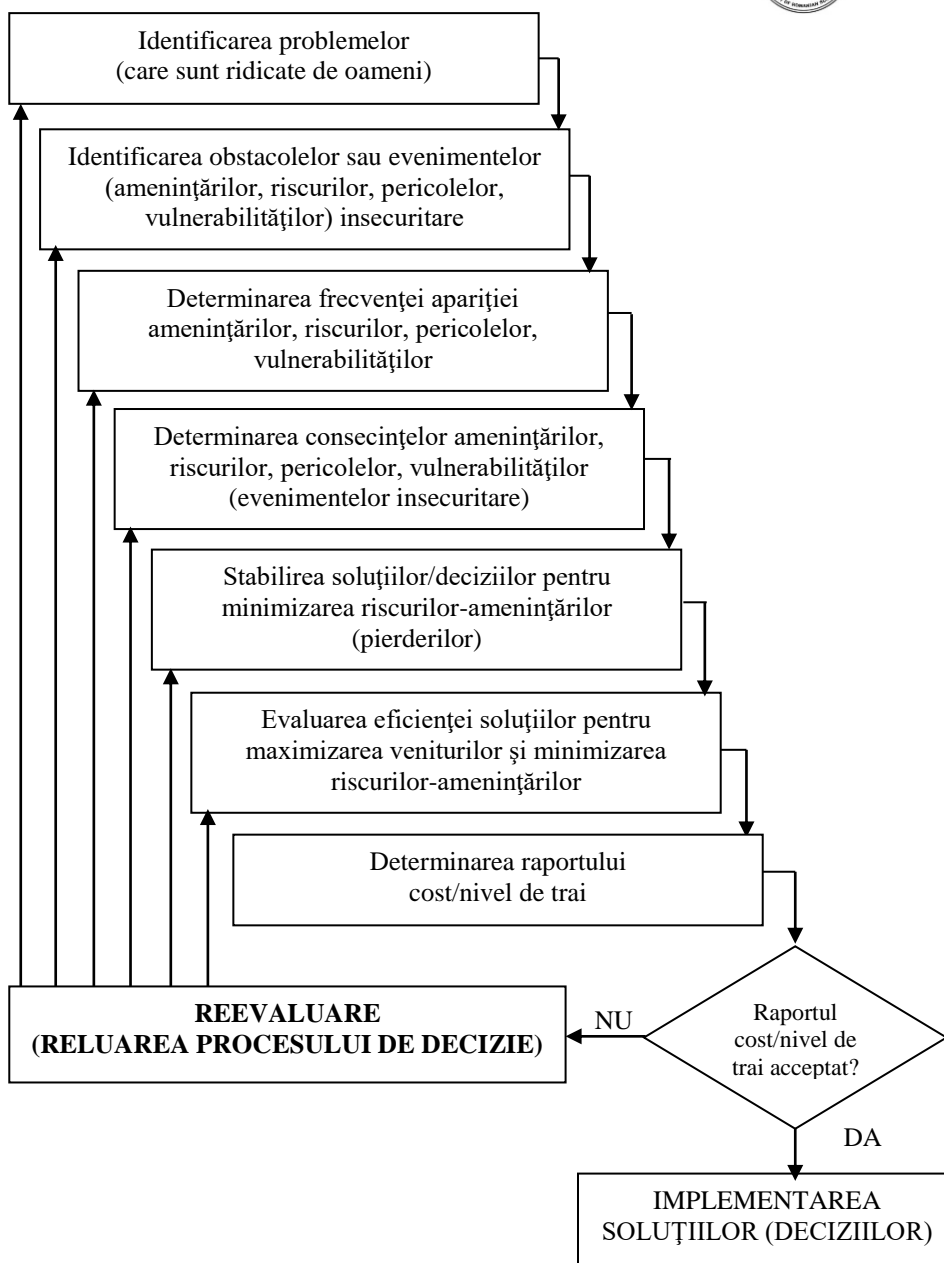

Figura nr. 4. Modelul în cascadă de evaluare a deciziilor pentru o bună guvernare

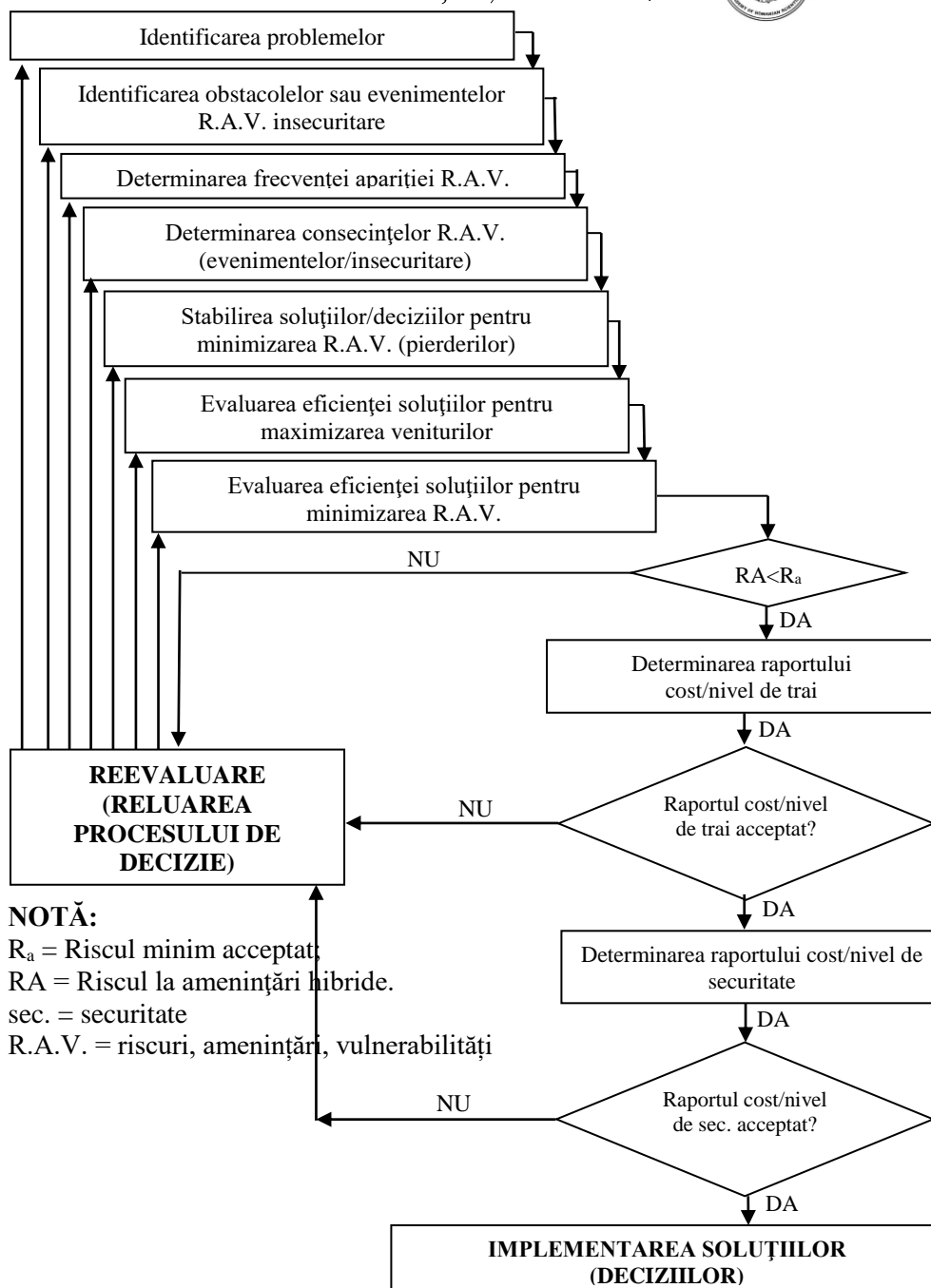

Figura nr. 5. Modelul în cascadă de evaluare a deciziilor pentru o bună guvernare și contracararea amenințărilor hibride

În concluzie, o bună guvernare trebuie, în concepția noastră, să se bazeze pe strategiile de securitate elaborate în funcție de riscurile și amenințările interne și externe ce ne pot afecta securitatea națională.

Managementul unei bune guvernări presupune măsuri adecvate, luate de factorii guvernamentali, pentru a contracara acțiunile hibride întreprinse de diverse entități statale, în vederea preîntâmpinării declanșării sau soluționării unor crize, ce pot duce chiar la destructurarea instituțiilor fundamentale ale statului.

Metodele de evaluare a riscurilor de securitate, studiate de noi, pentru procesul de decizie al unei bune guvernări, pot duce la adoptarea unor soluții de securitate, care să corespundă intereselor fundamentale ale statului: creșterea economică, dezvoltare durabilă, bunăstare materială și spirituală a națiunii.

În cazul declanșării unor agresiuni hibride, nu se mai poate asigura nivelul de trai planificat și, în acest caz, organele de decizie politico-militară nu se mai pot baza pe utilizarea managementului de calitate, ci trebuie avută în vedere conducerea societății pe baza managementului riscului, conform modelului metodei în cascadă de evaluare a deciziilor pentru guvernarea în condițiile amenințărilor hibride.

BIBLIOGRAFIE

- ANTON S., SARCINSCHI A., SITEANU E., *Conflictele atipice ale secolului al XXI-lea*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2015;
- ILIE G., *Risc și securitate – articole, comunicări și prelegeri* -, Volumul I, Editura UTI Press, București, 2015;
- JURAN J.M., *The Quality Trilogy*, in „Quality Progress”, 19, nr. 8/1986, sau Juran J.M., *Handbuch der Qualitätsplanung*, Verlag Moderne Industrie, 1990;
- OLARU M., *Managementul calității*, Editura Economică, 1995;
- SITEANU E., NAIANU B., ILIE G., *Fiabilitatea produselor tehnice*, EDITURA A.I.S.T.E.D.A., București, 2000.
- Standard ISO8402, *Quality management and quality Assurance Vocabulary*, 1994.

BUNA GUVERNARE ȘI PROASTA GUVERNARE

GOOD GOVERNANCE VERSUS BAD GOVERNANCE

Drd. Eduard Paul PETRESCUL *

Drd. Locotenent-colonel Florin Laurențiu GIUȘCĂ **

Rezumat: Autorii prezintă, într-o manieră succintă, buna și proasta guvernare din două perspective: de proces și de activitate. Totodată ei răspund la câteva întrebări: ce se înțelege prin sintagmele de bună guvernare sau de proastă guvernare? Cum se măsoară buna și/sau proasta guvernare? Deși întrebările sunt dificile, autorii s-au bazat pe un sistem de referință și au început analiza de la rolul indivizilor umani în procesul de guvernare și de la necesitatea respectării drepturilor omului. În lucrare sunt prezentați atât indicatorii de măsurare ai bunei guvernări, cât și cei care măsoară proasta guvernare.

Cuvinte-cheie: buna guvernare, proasta guvernare, nevoi umane, indicatori de măsurare, metodologii.

Abstract: The authors briefly present a comparison between good governance and bad governance, from two perspectives: process and activity. At the same time, they answer a few questions such as the following: What is the meaning of good governance or bad governance? How can good governance vs. bad governance be quantified or measured? Although these are difficult questions, the authors relied on a reference system and started their analysis from the role of individuals in the process of governance and the necessity of obeying human rights. The paper presents both the parameters used for quantifying good governance and those used for bad governance.

Keywords: good governance, bad governance, human needs, quantifying parameters, methodologies.

Guvernarea este, în general, pusă în aplicare prin procesul decizional și prin acela de implementare sau nu a deciziilor. Conceptul de guvernare este utilizat într-o mulțime de sensuri și sfere ale societății și anume în administrația publică, Relațiile Internaționale, Agențiile Internaționale de dezvoltare și Politicile comparate printr-o serie de procese, reguli, verificări/controale și activități.

---

* Doctorand la Universitatea Națională de Apărare Carol I - Informații și securitate națională, email: eduard.petrescul@yahoo.com

** Comandamentul Logistic Întrunit, giusca.florin@gmail.com.

Guvernarea conține o parte esențială (teoretică) și alta ce reflectă caracterul său practic. Există unele puncte de vedere cu privire la guvernare, care conțin un ansamblu de reguli de conducere a sectorului public, și altele care privesc guvernarea ca manieră/modalitate de supraveghere, verificare și control a sectorului respectiv. Abordarea guvernării din perspectiva regulilor subliniază determinările instituționale și de intelligence ale deciziilor, iar cealaltă abordare se referă la modalitățile de implementare a acestor decizii. Totodată, guvernarea este văzută de majoritatea analiștilor politici ca proces sau ca activitate. Guvernarea ca proces este greu de înțeles (surprins), însă este identificabilă pe baza rezultatelor sale, dar ca activitate, se reflectă în intențiile și acțiunile oamenilor. Acestea sunt cele patru abordări ale bunei guvernări și modul (modalitatea) în care ele sunt folosite în societate. Administrația publică are o abordare complementară față de Agențiile internaționale de dezvoltare, apreciind guvernarea ca pe o supraveghere și un control, deci nu ca pe o activitate, ci ca pe un proces. Modul de abordare al agențiilor este diferit de cel al analiștilor/specialiștilor în relații internaționale²⁶, care consideră că guvernarea este un proces bazat pe reguli stricte și că, la nivel național, aceasta modelează mediul de acțiune al cetățenilor și decidenților politici, iar la nivel internațional, reprezintă un proces în care se implică o mulțime de actori internaționali, care aduc norme și reguli noi pentru cooperare la rezolvarea problemelor globale.²⁷

Marea majoritate a agențiilor internaționale de dezvoltare și organizațiilor internaționale privesc guvernarea ca pe o activitate ce are ca obiectiv principal supravegherea și controlul societății pentru a îndeplini cerințele lor programatice. În schimb, Banca Mondială a definit guvernarea prin prisma tradițiilor și instituțiilor prin intermediul cărora este exercitată autoritatea într-un stat pentru realizarea binelui comun²⁸, ceea ce include: modul de selecționare, monitorizare și înlocuire a celor care dețin autoritatea; abilitatea guvernului de gestionare eficace și eficientă a resurselor și de implementare a politicilor; respectul tuturor cetățenilor și al statului față de instituțiile ce guvernează nu numai interacțiunile economice, ci și sociale dintre aceștia.

În accepțiunea Comisiei Europene (forumul UE), care rezolvă probleme de acest gen, guvernarea constă în capacitatea statelor pentru servirea cetățenilor, în

²⁶ Holsti, K.J., *Governance without Government: Polyarchy in the 19th Century*, European International Politics, 1992; March, J.G. și J.P. Olsen, *Democratic Governance*, 1992. Apud Hyden, Goran și Julius Court, *Governance and Development*, în „World Governance Discussion Paper 1”, United Nations University, 2002.

²⁷ Alexandra Sarcinschi, *Dimensiunile nonmilitare ale securității*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005, p. 16.

²⁸ <http://www.worldbank.org/wbi/governance>.

respectarea regulilor, proceselor și comportamentelor prin care se exprimă și gestionează interesele și prin care se exercită în societate puterea²⁹. Guvernarea reprezintă un concept practic, care este legat de problemele principale privind funcționarea fiecărui sistem politic și social.

Organizația Națiunilor Unite consideră că guvernarea reprezintă sistemul valorilor, politicilor și instituțiilor prin care orice societate reușește să gestioneze problemele principale (economice, politice și sociale)³⁰. Deci, societatea se auto-organizează în scopul de luare și implementare a deciziilor, pe baza acordului mutual și acțiunii reciproce. Totodată, guvernarea cuprinde mecanismele și procesele utilizate de cetățeni în scopul articulării intereselor, rezolvării divergențelor și exercitării drepturilor și obligațiilor legale.³¹

Agențiile de dezvoltare și organizațiile internaționale acționează pentru instituirea unei bune guvernări. Dacă există acest concept (această sintagmă) înseamnă că există și cel (cea) de proastă guvernare, dar și o metodologie pentru evaluarea guvernării.

Deoarece omul/individul reprezintă reperul de început al analizei noastre considerăm că abordarea drepturilor omului ne ajută în acest demers. În acest context, sunt benefice atât reglementările Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile omului și la dezvoltare, precum și teoriile psiho-sociale privind nevoile umane, care sunt satisfăcute în scopul asigurării dezvoltării acestora. Apelăm, astfel, la cele două abordări ale dezvoltării: prima bazată pe drepturi și cea de a doua bazată pe nevoi³².

Prima, are la bază următoarele ipoteze/afirmații: toate drepturile sunt realizate; drepturile implică totodată și obligații; drepturile omului sunt imprescriptibile și universale; drepturile se pot realiza cu condiția luării în considerare a rezultatelor, cât și proceselor; toate drepturile sunt indivizibile căci sunt interdependente.³³

Abordarea prin prisma nevoilor nu asigură definirea unor indicatori obiectivi pentru guvernare, deoarece se fundamentează pe principii mai ambigue decât cele menționate: nevoile sunt întrunite sau satisfăcute; nu implică sarcini sau obligații; nu sunt neapărat universale și pot fi satisfăcute prin strategii care urmăresc

---

²⁹ European Commission, *Communication on Governance and Development*, 2003.

³⁰ UNDP Strategy Note on *Governance for Human Development*, 2004.

³¹ Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, p. 17.

³² Vezi Hyden, Goran și Julius Court, *Governance and Development*, în „World Governance Discussion Paper 1”, United Nations University, 2002; Sen, Amartya, *Development as Freedom*, New York: Random House, 1999.

³³ Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, p. 18.

rezultatele acțiunii; nevoile pot fi clasificate în funcție de priorități și pot fi satisfăcute prin acțiuni caritabile.³⁴

Ultima abordare nu este potrivită pentru analiza bunei guvernări, deoarece, orice teorie a nevoilor, cum ar fi, de pildă, cea a lui Maslow³⁵, este ambiguă ca urmare a complexității și imprevizibilității naturii umane.

Abordarea bazată pe drepturi este avantajoasă din câteva motive³⁶:

1) fiind centrată pe cetățeni, astfel că buna guvernare reprezintă un bun public la care toți au dreptul.

2) acordă atenție drepturilor și proprietății și recunoaște că sărăcia este mai ales o consecință a nerespectării drepturilor cetățenilor;

3) aduce în atenție importanța normelor/regulilor de guvernare a societății și de realizare a procesului de dezvoltare a acesteia.

Specialiștii în sociologie, științe economice și politice au reușit să măsoare buna sau proasta guvernare, unii dintre ei propunând o grilă de analiză care conține un număr de șase indicatori³⁷:

Tabelul nr. 1

Nr. crt.	DENUMIRE INDICATORI	MĂSURAT PRIN GRADUL ÎN CARE:
1.	Participarea	se implică decidenții;
2.	Decența	crearea și implementarea legilor au în vedere demnitatea umană;
3.	Corectitudinea	regulile se aplică fără discriminare indiferent de statutul social;
4.	Responsabilitatea	oficialii publici sunt responsabili pentru acțiunile lor și răspund cerințelor publicului;
5.	Transparența	deciziile oficialilor publici sunt clare și deschise votului cetățenilor (reprezentanților lor);
6.	Eficiența	regulile facilitează procesul decizional la timp.

În unele studii și lucrări³⁸, sunt folosiți, de asemenea, șase indicatori, dar de o altă natură. Observăm că în Tabelul nr. 1 sunt cuantificate numai aspectele

³⁴ Idem.

³⁵ Abraham Maslow (1908-1970) a creat piramida nevoilor umane și teoria care are la bază ideea că ființele umane sunt motivate de nevoile nesatisfăcute și nevoile primare trebuie satisfăcute înaintea celor superioare, conform lucrării „Motivație și personalitate”, apărută în anul 1943.

³⁶ Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, p. 19.

³⁷ Hyden, Goran și Julius Court, *op. cit.*, 2002.

pozitive ale guvernării, iar în Tabelul nr. 2 s-au introdus și indicatori ai unor probleme sociale ce trebuie controlate și rezolvate de către guvernanți, ceea ce corespunde conceptului de proastă guvernare:

Tabelul nr. 2

Nr. crt.	INDICATORI	CE MĂSOARĂ INDICATORII?
1.	Responsabilitatea	Respectarea drepturilor politice, civile și umane;
2.	Instabilitate politică și violență	posibilitatea declanșării unor manifestări violente, inclusiv terorism / crize ale guvernării;
3.	Eficiența guvernării	competența birocrăției și calitatea serviciilor publice;
4.	Calitatea procesului normativ	incidența politicilor de piață neprietenoase;
5.	Respectarea legii	nivelul respectării legii și posibilitatea declanșării unor acțiuni violente/criminale;
6.	Corupția	exercițiul public al puterii în scopuri private, inclusiv corupția la nivel înalt.

Sintetizând elementele celor două metodologii, deja aplicate de către creatorii lor³⁹, rezultă opt caracteristici ale bunei guvernări⁴⁰:

1. Participarea la guvernare în egală măsură a femeilor și bărbaților (directă și prin intermediul instituțiilor/reprezentărilor). Participarea trebuie să asigure existența libertății de expresie și de asociere, într-o societate civilă bine conturată.

2. Domnia legii, ca un corolar al cadrului legal just implementat în mod imparțial (protejarea drepturilor omului, în special a minorităților).

3. Transparența (luarea deciziilor și implementarea lor să fie în concordanță cu regulile și normele existente; informația să circule liber și să fie disponibilă celor care sunt vizați de aceste decizii; informația să fie furnizată în forme și prin mijloace comprehensibile etc.).

4. Promptitudinea (o condiție a bunei guvernări prin furnizarea tuturor decidenților a unui plan de acțiune rezonabil, conform promisiunilor făcute cetățenilor și intereselor lor).

³⁸ Specialiștii Băncii Mondiale pun accentul pe problema măsurării guvernării. Se poate consulta și: <http://info.worldbank.org/governance>.

³⁹ Vezi și United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, <http://www.unescap.org>.

⁴⁰ Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, p. 21.

5. Orientarea spre consens a tuturor formatorilor de opinii din societate. (Buna guvernare înseamnă, printre altele, medierea tuturor intereselor exprimate în societate, în scopul realizării consensului asupra a ceea ce este spre binele societății, dar și asupra modului de realizare a acestuia).

6. Echitate și includere pentru toți membrii societății (rezultă că tuturor grupurilor sociale, în special celor vulnerabile, să li se acorde șansa de a se dezvolta).

7. Eficiență, din perspectiva rezultatelor proceselor și instituțiilor de guvernare, dar și al folosirii resurselor naturale și protecției mediului.

8. Responsabilitatea, ca o caracteristică a activității instituțiilor guvernamentale și a sectorului civil și privat al societății (Responsabilitatea este strâns legată de transparență și de domnia legii.)

Deci, guvernarea se poate măsura folosind tipuri diferite de date, atât obiective, cât și subiective. Este simplu de înregistrat unii indicatori ai creșterii economice, ai forței de muncă sau ai sistemului de învățământ, dar este dificilă crearea și aplicarea indicatorilor unanim recunoscuți ai fenomenului politic la scară largă, ca de exemplu guvernarea sau drepturile politice.

În mediul internațional, există tendința de a considera buna guvernare sinonimă cu democrația liberală. Organizațiile internaționale consideră caracteristicile guvernării specifice sistemelor politice occidentale universal-valabile, din cauza colapsului sistemului comunist și afirmarea democrației ca singură soluție viabilă. Dar, în lume există multe țări, care, deși pretind că sunt democrații liberale, au manifestări de proastă guvernare. Cetățenii acestor țări își cer dreptul la bună guvernare, creând astfel condiții favorabile extinderii influenței occidentale pe scena internațională. Buna guvernare constituie baza dezvoltării economice, care, la rândul ei, este o condiție esențială a asigurării securității și, în consecință, a creării cadrului favorabil dezvoltării durabile.

Toate caracteristicile buneii guvernări pot fi întrunite cu greu și nu în totalitate. Puține state îndeplinesc standardele stabilite de diferitele organizații și agenții internaționale de dezvoltare și, de regulă, cele mai sărace state ale lumii constituie subiectul proastei guvernări⁴¹.

În sondajul efectuat de Organizația Națiunilor Unite, cu privire la problema guvernării între anii 1996-2000⁴², statele lumii au fost împărțite în trei categorii: state cu guvernare dezvoltată, state cu guvernare medie și state cu guvernare proastă. În acest scop, a fost utilizată metodologia propusă de Goran Hyden și Julius Court. Din prima grupă fac parte state precum Chile, India, Iordania,

---

⁴¹ Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, p. 22.

⁴² Court, Julius; Goran Hyden, Ken Mease, *Governance Performance: The Aggregate Picture*, în „World Governance Survey Discussion Paper 3”, United Nations University, 2002.

Mongolia, Tanzania și Thailanda, al căror scor de adunare (cumulare) a celor șase indicatori a fost peste 90 (maxim 150). Observăm punctajul ridicat și mai ales diversitatea acestui grup: de la una dintre cele mai sărace țări africane (Tanzania) la o țară asiatică nou industrializată (Thailanda), o mare putere a lumii (India) și un regat islamic (Iordania).

Din cel de-al doilea grup fac parte statele care au totalizat un punctaj de 80 – 60 puncte: Indonezia, China, Peru, Argentina și Bulgaria. Și în acest caz avem de-a face cu o largă diversitate: state în tranziție (Bulgaria, Indonezia, Peru), un stat în criză, în momentul realizării sondajului (Argentina) și un stat în plină dezvoltare (China).

Din cea de a treia categorie fac parte statele cu punctajul mai mic de 60 puncte, cum ar fi: Togo, Pakistan, Rusia, Kyrgyzstan și Filipine caracterizate de o proastă guvernare. Punctajul este scăzut din cauza neacordării suficientei importanțe normelor și regulilor existente din partea decidenților politici, cât și a societății civile. Dacă primii fac abuz de putere ignorând drepturile cetățenilor, punctajul total al guvernării scade (indicatorii primesc un punctaj redus).

Rezultă că și proasta guvernare se poate măsura. Aceasta stabilește (calculează) măsura în care nu se realizează caracteristicile de bază ale guvernării și, tot așa ca și buna guvernare, se definește de multe ori subiectiv. Susținem aceasta deoarece, dincolo de indicii și indicatorii obiectivi, comunitățile/națiunile sunt definite în funcție de background-ul lor genetic și cultural, de contextul social și istoric în care trăiesc oamenii acelor comunități. Se știe că structura realității sociale este deosebit de complexă, dar și invizibilă. Societatea/comunitatea în care trăim are atât caracteristici intrinseci, precum și dependente de observator. Obiectele și evenimentele care îi încurajează pe oameni există independent de atitudinea pe care o au vis-à-vis de acestea, dar descrierea lor este evident subiectivă. Ca urmare, oamenii reacționează atât la realitățile obiective ale unei situații, cât și la aspectele subiective. După atribuirea acestor înțelesuri, comportamentul va fi determinat prin sensul asociat. Acest scenariu poate fi aplicat și în analiza guvernării și chiar în cazurile în care aceasta ar fi generatoare de securitate sau de insecuritate. Dacă există instabilitate politică, corupție, nivel scăzut de trai, dacă lipsește libertatea de acțiune și de exprimare, dacă sunt marginalizate grupurile minoritare, toate acestea sunt reunite sub numele de proastă guvernare și sunt cauzele izbucnirii unor conflicte violente cum au fost cele care au zguduit lumea în ultimele două decenii.

BIBLIOGRAFIE

- European Commission, Communication on Governance and Development*, 2003;
- HOLSTI K.J., *Governance without Government: Polyarchy in the 19th Century*, European International Politics, 1992; March, J.G. și J.P. Olsen, *Democratic Governance*, 1992;
- HYDEN G., JULIUS C., *Governance and Development*, în „World Governance Discussion Paper 1”, United Nations University, 2002;
- JULIUS C.; HYDEN G., MEASE K., *Governance Performance: The Aggregate Picture*, în „World Governance Survey Discussion Paper 3”, United Nations University, 2002;
- SARCINSCHI A., *Dimensiunile nonmilitare ale securității*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005;
- UNDP Strategy Note on Governance for Human Development*, 2004;
- www.worldbank.org/wbi/governance
<http://info.worldbank.org/governance>
<http://www.unescap.org>

CREȘTEREA REZILIENȚEI FAȚĂ DE AMENINȚĂRILE HIBRIDE - DEFINIȚII, ABORDĂRI ȘI PERSPECTIVE -

ENHANCING RESILIENCE AGAINST HYBRID THREATS - DEFINITIONS, APPROACHES AND PERSPECTIVES -

General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Viorel BUȚA*
Colonel Valentin VASILE**

Rezumat: *Tendențele evidente de diversificare și suprapunere a amenințărilor militare și non-militare, transnaționale, neconvenționale, asimetrice și hibride, prezente din abundență în mediul de securitate actual, determină intensificarea demersurilor întreprinse de NATO și UE pentru creșterea rezilienței statelor membre prin abordări integrate, cuprinzătoare, destinate managementului diferitelor tipuri de crize, incluzând și formele extreme de manifestare ale acestora – situațiile de război.*

Din această perspectivă, principalele documente programatice ale NATO și ale UE subliniază interdependența dintre capacitatea generală de apărare comună a aliaților și creșterea rezilienței statelor membre. Din acest motiv, acționând în tandem, NATO și UE solicită statelor membre să adopte măsurile necesare pentru protejarea infrastructurilor critice expuse amenințărilor hibride, care se pot manifesta simultan, încă din timp de pace, în mai multe domenii - energie, transporturi, comunicații, financiar-bancar, cibernetic, tehnologii spațiale, medical, educație ș.a.

Cuvinte-cheie: *reziliență, infrastructuri critice, amenințări asimetrice, amenințări hibride, război hibrid.*

Abstract: *The obvious trends of diversification and overlapping of the military and non-military, transnational, unconventional, asymmetric and hybrid threats, abundant nowadays in the security environment, resulted in the intensification of NATO and EU efforts to increase the resilience of member states through integrated, comprehensive approaches to managing different types of crises, including their extreme manifestations - wars.*

From this perspective, both NATO and EU core documents underline the interdependence between the allied general capacity of common defense and the resilience of their member states. For this reason, NATO and EU are acting in tandem by urging member states to adopt the necessary measures to protect critical infrastructures exposed to hybrid threats, which can occur simultaneously in peacetime in several areas - energy,

* General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Viorel BUȚA, membru Titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, vbuta49@yahoo.com

** Colonel drd. Valentin VASILE, valentinvasile@yahoo.com

transport, communications, finance and banking, cyber, space technologies, medical and education systems etc.

Keywords: *resilience, critical infrastructures, asymmetric threats, hybrid threats, hybrid warfare.*

INTRODUCERE

Dezbateră „*Buna guvernare, cale de creștere a rezilienței față de amenințările hibride*”, organizată la 22 noiembrie 2017 de Secția Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, se înscrie în seria activităților dedicate investigării hibridității conflictelor contemporane și a modalităților de răspuns la care statele pot recurge, individual și cu ajutorul mecanismelor de securitate colectivă, pentru a-și proteja interesele naționale, independența, integritatea și suveranitatea. Manifestarea a reunit experți din cadrul instituțiilor reprezentative ale statului – Administrația Prezidențială, Parlamentul și Guvernul României, cercetători și cadre didactice din partea forurilor academice și universitare, reprezentanți de la nivelul conducerii componentelor Sistemului Național de Securitate. Tematica abordată pe parcursul dezbaterii a relevat interdependențele existente între dezvoltarea rezilienței statelor aliate și parteneri, ca modalitate de contracarare a amenințărilor hibride, buna guvernare și capacitatea instituțiilor cu atribuții în domeniul securității de a-și sincroniza eforturile în context național, NATO și UE.

În plus față de obiectivele sale imediate, urmărite pe parcursul prezentării temelor din agenda manifestării, dezbateră „*Buna guvernare, cale de creștere a rezilienței față de amenințările hibride*” a reprezentat și o contribuție la promovarea culturii de securitate, la înțelegerea și evaluarea impactului amenințărilor hibride asupra securității naționale a României, dar și asupra Alianței Nord-Atlantice și Uniunii Europene.

SCURT EXCURS FILOLOGIC

Popularitatea de care se bucură în prezent termenul „*reziliență*” în lucrări de specialitate publicate în limba română are ca posibilă explicație intensificarea utilizării echivalentului său englezesc, „*resilience*”, în documente oficiale ale Alianței Nord-Atlantice și ale Uniunii Europene, pe care le vom analiza în cuprinsul acestui articol.

Totuși, în numeroase cazuri, în versiunile în limba română ale documentelor NATO și UE, la traducerea termenului „*resilience*” a fost preferat termenul consacrat „*rezistență*”. Acest aspect poate fi constatat, de exemplu, în cuprinsul

traducerii oficiale* a textului Declarației Summit-ului NATO de la Varșovia (2016), accesibilă pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe, în care traducerea termenului „*resilience*” s-a făcut, în toate cazurile, prin termenul românesc „*rezistență*”.

Fără a avea intenția să declanșăm o dezbatere filologică, observăm că sensurile termenului „*reziliență*” în limba română se limitează la domeniul tehnic, pentru descrierea proprietății unui metal sau aliaj de a rezista la șocuri și, respectiv, a mărimii care exprimă rezistența la șoc a materialelor prin absorbirea unei anumite cantități de energie înainte de rupere atunci când sunt expuse brusc loviturii unor corpuri dure.

Termenului „*rezistență*” îi sunt asociate mult mai multe sensuri, care le cuprind și pe cele atribuite celui de „*reziliență*” în accepțiunile limitative descrise în dicționarele explicative ale limbii române, dar și pe cele extensive, identificate în documentele NATO și UE referitoare la reziliență, prin care se înțelege capacitatea statelor și a societăților de a rezista crizelor și agresiunilor, inclusiv ca modalitate de contracarare a amenințărilor hibride. Prin urmare, folosirea termenului „*rezistență*” pentru a traduce termenul „*resilience*” din limba engleză este cât se poate de corectă. În același timp, preferința unor autori pentru forma „*reziliență*” este justificată de dorința de a îmbogăți limbajul specializat, în cazul de față terminologia militară, pe baza limbajului curent. Fenomenul nu reprezintă o noutate în evoluția limbii române, care a preluat numeroase alte cuvinte din limba engleză, specifice diferitelor limbaje specializate, între care și cel militar.

Opinăm că, în contextul versiunilor în limba română ale documentelor NATO și UE, ca și în lucrări de specialitate, folosirea termenului „*reziliență*” ca echivalent al englezescului „*resilience*” confirmă tendința de introducere în limba română a unor noi termeni sau de adăugare a unor noi sensuri unor cuvinte românești.

Vom prezenta în cele ce urmează mai multe ipostaze și înțelesuri ale folosirii termenului de „*reziliență*”, întâlnite frecvent în documente NATO și UE, în special din perspectiva rolului atribuit acestuia în dezvoltarea mecanismelor instituționale și a procedurilor de contracarare a amenințărilor hibride.

REZILIENȚĂ VERSUS AMENINȚĂRI HIBRIDE

CÂTEVA DEFINIȚII

Clarificarea aspectelor referitoare la relația dintre amenințările hibride și reziliența statelor și a societăților în fața acestora, mai precis măsurile întreprinse

---

* Summitul NATO de la Varșovia (8-9 iulie 2016), <https://www.mae.ro/node/36635>

de NATO și UE, dar și individual, de statele membre, pentru a le contracara, are ca punct de plecare definițiile (neunitare deocamdată!) care încearcă să surprindă caracteristicile amenințărilor hibride și ale rezilienței.

Pentru scopurile urmărite de acest articol, considerăm relevante și suficiente câteva definiții consacrate ale amenințărilor hibride și ale rezilienței, extrase din documente oficiale elaborate de NATO, UE și Departamentul Apărării din SUA.

Amenințarea hibridă beneficiază de prima definiție NATO în februarie 2010, aceasta fiind propusă de un grup de lucru pentru dezvoltarea doctrinelor și conceptelor operaționale. Conform acestei definiții, amenințarea hibridă *„este cea care survine din partea oricărui adversar, actual sau potențial, state, entități non-statale și grupări teroriste, care are capacitatea, demonstrată sau probabilă, de a utiliza simultan și adaptativ mijloace convenționale și neconvenționale cu scopul de a-și îndeplini propriile obiective”*⁴³.

O altă definiție aliată reiese din Declarația Summit-ului NATO din Țara Galilor (2014), conform căreia amenințarea hibridă *„implică utilizarea unei game largi de măsuri militare, paramilitare și civile, deschise și sub acoperire, într-o arhitectură cu un grad înalt de integrare”*⁴⁴.

Documentele oficiale ale UE conțin de asemenea câteva definiții ale amenințărilor hibride. Dintre acestea se remarcă, datorită caracterului său exhaustiv, definiția inclusă în textul *Protocolului operațional UE pentru contracararea amenințărilor hibride*, publicat de Comisia Europeană la 7 iulie 2016. Conform acestei definiții *„amenințările hibride sunt un amestec de activități coercitive și subversive, de metode convenționale și neconvenționale (ex. diplomatice, militare, economice, tehnologice, informaționale), care pot fi utilizate într-o manieră coordonată de actori statali sau non-statali pentru realizarea unor obiective specifice fără a depăși însă limita ostilităților organizate și asumate în mod deschis. De regulă, se accentuează exploatarea vulnerabilităților țintei în același timp cu generarea de ambiguități cu scopul de a perturba procesele decizionale. Amenințările hibride pot fi materializate cu ajutorul unor vehicule de tipul campaniilor de dezinformare de mare anvergură, folosind rețelele de*

⁴³ US Government Accountability Office - *Hybrid Warfare: Briefing to the Subcommittee on Terrorism, Unconventional Threats and Capabilities*, Committee on Armed Services, House of Representatives, GAO-10-1036R, Washington, 10 September 2010, p. 15, <http://www.gao.gov/products/GAO-10-1036R>

⁴⁴ *Wales Summit Declaration*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, 5 September 2014, pct. 13, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?mode=pressrelease

*socializare pentru a controla argumentația politică, pentru a radicaliza, a recruta și a direcționa acțiunile actorilor indirecti (proxy)*⁴⁵.

Una dintre cele mai explicite definiții ale rezilienței se găsește în *Dicționarul de termeni militari și asociați* publicat de Departamentul Apărării din SUA. Aplicată în domeniul militar, dar fără a se limita la acesta, reziliența este descrisă ca fiind „capacitatea unui sistem (arhitecturi organizaționale) de a sprijini exercitarea funcțiilor necesare pentru obținerea succesului misiunii cu o probabilitate mai mare, ca și pe perioade mai scurte când forțele și mijloacele la dispoziție sunt reduse, precum și într-un spectru larg de scenarii, condiții și amenințări, în pofida acțiunilor ostile și a circumstanțelor nefavorabile. Reziliența poate influența funcționalitatea capacităților interne, interinstituționale sau guvernamentale, alternative, comerciale sau internaționale”⁴⁶.

Consolidarea capacității militare, dar și diplomatice, economice și informaționale a statelor membre UE și a instituțiilor statale, asigurarea protecției infrastructurilor critice și creșterea coeziunii comunităților și a societăților reprezintă o precondiție esențială a gestionării situațiilor de criză generate de atacuri și amenințări de orice tip, inclusiv hibride. Această precondiție este sinonimă, în accepțiunea întâlnită în documentele oficiale ale UE, cu reziliența, definită ca fiind „capacitatea de a face față stresului și de a se restabili, devenind mai puternic în urma provocărilor”⁴⁷.

Din perspectiva, mai largă, a documentelor NATO și UE, reziliența echivalează cu capacitatea unui stat și a instituțiilor sale, dar și a societății în ansamblul său, de a rezista crizelor de diferite tipuri, ca și unor atacuri armate, precum și de a-și reveni în urma acestora prin concentrarea și utilizarea judicioasă a tuturor resurselor de putere – economice, diplomatice, informaționale, militare, prin efortul conjugat al instituțiilor care au competențe în domeniile respective.

Prin urmare, reziliența înseamnă mai mult decât capacitatea militară propriu-zisă, întrucât însumează toate resursele statului disponibile la un moment dat și capacitatea sa a le valorifica, pregătirea și capacitatea de rezistență a instituțiilor civile, a comunităților și a societății în general, precum și capacitatea acestora de a sprijini efectiv acțiunile forțelor armate.

⁴⁵ *EU operational protocol for countering hybrid threats - EU Playbook*, European Commission, Brussels, 7 July 2016, p. 4

⁴⁶ *Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*, US Department of Defense, August 2017, p. 199.

⁴⁷ *Cadrul comun de contracarare a amenințărilor hibride - Un răspuns al Uniunii Europene*, Comisia Europeană, Bruxelles, 6 aprilie 2016, p. 6.

Remarcăm faptul că toate componentele pe care se fundamentează reziliența unui stat, a instituțiilor sale și a societății respective se află într-o strânsă relație de interdependență și de potențare reciprocă.

PERSPECTIVA ALIANȚEI NORD-ATLANTICE

Termenul de reziliență este menționat în documente oficiale ale NATO în contextul cerințelor de dezvoltare a capacității individuale de apărare a fiecărui stat aliat, contribuție directă la creșterea capacității de apărare colectivă și, implicit, a capacității disuasive a Alianței.

Din perspectiva NATO, consolidarea rezilienței statelor aliate asigură acestora posibilități multiple de a contracara diferitele tipuri de amenințări din mediul de securitate, inclusiv amenințările hibride teoretizate din ce în ce mai intens în ultimii ani.

Reziliența se impune ca fundament al capacității de apărare individuală și colectivă a statelor aliate, conform Articolului 3 din Tratatul Atlanticului de Nord, care stipulează că: „Părțile, separat sau împreună, prin demersuri continue de autoajutorare și de sprijin reciproc își vor menține și dezvolta capacitatea individuală și colectivă de a rezista atacurilor armate”⁴⁸.

În contextul cerințelor de revizuire a cadrului doctrinar al Alianței și de perfecționare a procedurilor de contracarare a amenințărilor hibride, dezvoltarea rezilienței statelor aliate nu se rezumă doar la creșterea capacității acestora de a face față unor atacuri armate. Astfel, în viziunea NATO, expusă în diferite documente, politici, doctrine și declarații oficiale, dezvoltarea rezilienței statelor aliate trebuie să ia în considerare și creșterea capacității acestora de a gestiona corespunzător situații de criză determinate de producerea unor dezastre naturale, de blocarea sau de limitarea accesului populației la resurse vitale (alimente, apă, medicamente) în urma afectării funcționării unor infrastructuri critice - rețele de comunicații, transport, financiare, energetice, spațiale, medicale ș.a.

În acest sens, *Conceptul strategic pentru apărarea și securitatea membrilor Alianței Nord-Atlantice „Angajament activ, apărare modernă”*, adoptat cu ocazia Summitului NATO de la Lisabona (2010), preciza că sunt necesare eforturi internaționale din ce în ce mai mari pentru „a se asigura reziliența împotriva atacurilor sau acțiunilor de perturbare a funcționării”⁴⁹ sistemelor de comunicații, transporturi, comerț internațional și securitate energetică.

---

⁴⁸ *The North Atlantic Treaty*, Washington, 4 April 1949, Article 3, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm

⁴⁹ *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation „Active Engagement, Modern Defence”*, adopted by Heads of State and Government in Lisbon, Portugal, 19 - 20 November 2010, pct. 13

Importanța identificării și a contracarării amenințărilor hibride, respectiv a dezvoltării rezilienței statelor confruntate cu astfel de amenințări este reflectată de menționarea acestora în Declarațiile finale ale Summiturilor NATO din Țara Galilor și de la Varșovia, de analizarea hibridității conflictelor în documente oficiale ale NATO.

Pe fondul crizei internaționale generate de anexarea Crimeei de către Federația Rusă și al extinderii conflictului în regiunile secesioniste Donețk și Lugansk, autodeclarate republici populare, cu ocazia Summitului din Țara Galilor, în septembrie 2014, aliații își declarau hotărârea de a manifesta „rezistență și reziliență”⁵⁰, reafirmând totodată principiile politicii NATO – „indivizibilitatea securității Alianței, prevenirea, detecția, reziliența, redresarea și apărarea”⁵¹.

Modul de aplicare a măsurilor decise de aliați la Summitul din Țara Galilor în scopul creșterii capacității de apărare colectivă și consolidării rezilienței statelor aliate și parteneri a fost evaluat de șefii de state și de guverne participanți la Summitul de la Varșovia. Declarația Summitului NATO din capitala Poloniei reflectă atât preocuparea liderilor statelor aliate cât și soluțiile preconizate de aceștia pentru contracararea amenințărilor hibride prin măsuri de consolidare a rezilienței statelor aliate și parteneri. Aceste măsuri vizează îmbunătățirea interoperabilității în domeniul militar și creșterea capacității de prevenire, acțiune, reacție și gestionare a consecințelor atacurilor armate de orice tip, ale atacurilor teroriste și cibernetice, ca și ale acțiunilor ostile și ale presiunilor externe exercitate în domeniile politic, economic și informațional.

Implementarea acestor măsuri se realizează atât prin eforturi comune, întreprinse la nivelul Alianței, cât și individual de către statele membre, prin îndeplinirea obligațiilor care le revin, Declarația Summitului de la Varșovia precizând că „fiecare aliat își va onora responsabilitatea de a-și îmbunătăți reziliența și capacitatea de a răspunde rapid și eficient la atacurile cibernetice, inclusiv în contexte hibride”⁵².

De asemenea, Declarația Summitului de la Varșovia sublinia angajamentul aliaților de a acționa „pentru îmbunătățirea rezilienței, pentru păstrarea și dezvoltarea în continuare a capacității individuale și colective de a rezista oricărei forme de atac armat. Pregătirea sectorului civil este un pilon central al rezilienței aliaților și îi revine un rol esențial în apărarea colectivă a Alianței. Deși aceasta rămâne o responsabilitate națională, NATO poate susține aliații în procesul de

⁵⁰ *Wales Summit Declaration*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, United Kingdom, 5 September 2014, pct. 23

⁵¹ *Ibidem*, pct. 72.

⁵² *Warsaw Summit Communiqué*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 09 July 2016, pct. 71.

evaluare și, la cerere, de îmbunătățire a competențelor naționale în ceea ce privește pregătirea sectorului civil”⁵³.

Declarația Summitului de la Varșovia menționa necesitatea creșterii nivelului de pregătire a sectorului civil prin realizarea *Cerințelor inițiale ale NATO pentru Reziliența Națională (NATO Baseline Requirements for National Resilience)*, care au ca fundament continuitatea exercitării actelor de guvernare, asigurarea serviciilor esențiale, a securității infrastructurilor civile critice și a sprijinului cu mijloace civile necesar forțelor armate pentru ca acestea să își poată îndeplini misiunile.

În acest sens, Declarația de la Varșovia aprecia ca deosebit de utile *Linii Directoare pentru Reziliență (Resilience Guidelines)*, adoptate de miniștrii apărării din statele aliate în luna iunie 2016. Documentul identifică șapte domenii sau direcții de acțiune - linii directoare, în care statele aliate trebuie să întreprindă demersuri coerente pentru consolidarea rezilienței proprii și, implicit, a celei aliate, astfel:

1) Asigurarea continuității în exercitarea conducerii guvernamentale și a funcționalității serviciilor guvernamentale esențiale: de exemplu, asigurarea capacității de a lua decizii, de a le comunica rapid și de a impune aplicarea lor oportună în situații de criză;

2) Asigurarea rezilienței resurselor de energie: realizarea unor planuri de rezervă și dezvoltarea rețelelor electrice alternative, interne și transfrontaliere;

3) Asigurarea capacității de a gestiona eficient deplasarea necontrolată a unor mari mase de oameni fără a fi afectată libertatea de deplasare și de desfășurare a forțelor NATO;

4) Asigurarea resurselor alimentare și de apă necesare populației: administrarea acestora în condiții de siguranță, fără a fi expuse riscurilor de distrugere sau de sabotaj;

5) Asigurarea capacității de a gestiona consecințele accidentelor cu număr mare de victime: sistemele medicale civile să își păstreze viabilitatea în astfel de situații de criză și să dispună de resursele necesare în cantități suficiente, stocate în condiții de siguranță;

6) Asigurarea rezilienței sistemelor de comunicații civile: sistemele de comunicații și rețelele informatice să funcționeze în condiții optime și în situații de criză, având capacități, echipamente și resurse de rezervă;

7) Asigurarea rezilienței sistemelor de transport: asigurarea capacității de deplasare rapidă a forțelor NATO pe teritoriul statelor aliate, inclusiv prin folosirea sistemelor de transport civile în condiții de siguranță, inclusiv în situații de criză.

---

⁵³ Ibidem, pct. 73.

Liniile directoare enumerate mai sus au fost reiterate pe timpul lucrărilor Summitului NATO de la Varșovia, fiind incluse și într-un document public distinct, adoptat la 8 iulie 2016 de către șefii de state și de guverne participanți la reuniunea aliată. Intitulat *Angajament pentru consolidarea rezilienței (Commitment to enhance resilience)*, acesta subliniază hotărârea statelor aliate de a-și menține și a-și dezvolta în continuare capacitatea individuală și colectivă de a rezista oricărei forme de atac armat: „În acest context, ne angajăm astăzi să perseverăm în a ne consolida reziliența pentru a face față întregului spectru de amenințări, inclusiv celor hibride, din orice direcție. Reziliența este fundamentul esențial al apărării și al unei descurajări credibile în scopul îndeplinirii efective a misiunilor principale ale Alianței”⁵⁴.

Apărarea colectivă, indivizibilitatea securității comune, coeziunea și solidaritatea membrilor NATO sunt principii fundamentale ale Tratatului Atlanticului de Nord, a căror relevanță este subliniată de *Angajamentul pentru consolidarea rezilienței* în contextul demersurilor de adaptare a Alianței pentru a face față noilor tipuri de amenințări, militare și non-militare. Documentul precizează că „dezvoltarea rezilienței pentru a face față provocărilor din mediul de securitate actual solicită statelor aliate să mențină și să protejeze capabilitățile critice civile, în același timp valorificându-le potențialul și în sprijinul capabilităților militare, integrând activitatea tuturor instituțiilor guvernamentale și a sectorului privat”⁵⁵.

Ca și în Declarația Summitului NATO de la Varșovia, și în *Angajamentul pentru consolidarea rezilienței* se precizează că „pregătirea sectorului civil este, mai presus de toate, o responsabilitate națională”⁵⁶. În acest sens, membrii NATO sunt solicitați să își îndeplinească angajamentele asumate pentru consolidarea rezilienței naționale prin asigurarea funcționalității și a securității infrastructurilor critice – comunicații și transporturi, sisteme energetice, cibernetice și financiare, protejarea accesului la resurse vitale, alimente și apă, investiții în dezvoltarea industriei militare, a capabilităților de apărare și a interoperabilității armatelor statelor aliate ș.a.

Remarcăm faptul că la fel de importantă ca dimensiunea materială a rezilienței este dimensiunea sa imaterială – valorile euro-atlantice comune, descrisă astfel: „Fundamentul rezilienței noastre constă în angajamentul comun față de principiile libertății individuale, democrației, drepturilor omului și statului de

⁵⁴ *Commitment to enhance resilience*. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 08 July 2016, Press Release (2016) 118, pct. 1, https://www.nato.int/cps/su/natohq/official_texts_133180.htm

⁵⁵ Ibidem, pct. 3.

⁵⁶ Ibidem, pct. 4.

*drept. Acționând astăzi pentru a ne consolida reziliența, reafirmăm hotărârea noastră de neclintit în a ne apăra popoarele și teritoriile împotriva oricărei amenințări și de a ne afirma valorile*⁵⁷.

Creșterea rezilienței Alianței și a statelor membre a fost abordată în *Angajamentul pentru consolidarea rezilienței*, ca și în *Declarația Summitului de la Varșovia* și din perspectiva dezvoltării relațiilor de cooperare și parteneriat cu Uniunea Europeană, cu alte organizații multinaționale care au responsabilități în ceea ce privește menținerea securității la nivel mondial și/sau regional (ONU, OSCE ș.a.), cu statele partenere și nu numai. În acest sens, Declarația de la Varșovia preciza că NATO își propune „să își păstreze capacitatea de a răspunde crizelor care se produc dincolo de frontierele sale”⁵⁸, în timp ce continuă „să urmărească dezvoltarea securității prin cooperare cu ajutorul parteneriatelor cu țările relevante și cu celelalte organizații internaționale, investind în consolidarea capacităților de apărare și de instruire care vor permite țărilor să își mărească reziliența și să își poată asigura propria securitate”⁵⁹. În acest context, declarația menționează cazurile particulare ale Georgiei și ale Ucrainei, a căror reziliență trebuie consolidată pentru ca acestea să poată face față unei game diversificate de amenințări, inclusiv celor hibride.

Parteneriatul strategic dintre NATO și UE, subiect al *Declarației comune NATO - UE* adoptate la 8 iulie 2016 în marja Summitului de la Varșovia, include între dimensiunile cooperării dintre cele două organizații „contracurarea amenințărilor hibride, creșterea rezilienței, consolidarea capacităților de apărare, apărarea cibernetică, securitatea maritimă și exercițiile”⁶⁰. Semnată de secretarul general al Alianței Nord-Atlantice, Jens Stoltenberg, de președintele Consiliului European, Donald Tusk, și de președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, *Declarația comună NATO - UE* subliniază importanța parteneriatului strategic dintre cele două organizații, care a fost inițiat în anul 2002 în baza *Declarației comune asupra Securității Europene și Politicii de Apărare*.

Valorile și interesele strategice comune NATO și UE sunt confirmate de apartenența majorității statelor membre (22) la ambele organizații, premise solide ale succesului parteneriatului dintre acestea, care îi consolidează structura de rezistență și îi măresc relevanța în planul relațiilor internaționale.

Expresie a complementarității celor două organizații, *Declarația comună NATO - UE* specifică necesitatea îmbunătățirii procedurilor utilizate pentru a se asigura „creșterea capacității comune de a contracura amenințările hibride,

⁵⁷ Ibidem, pct. 9.

⁵⁸ *Op. cit., Warsaw Summit Communiqué*, pct. 83.

⁵⁹ Ibidem, pct. 83.

⁶⁰ Ibidem, pct. 122.

*incluzând consolidarea rezilienței și dezvoltarea cooperării pentru analiza, prevenirea și identificarea timpurie (a amenințărilor), informarea reciprocă oportună și efectuarea, la nivelul posibil, a schimbului de intelligence, coordonarea comunicării strategice și a măsurilor de răspuns.*⁶¹

Declarația comună NATO - UE reiterează importanța cooperării dintre cele două organizații. Aceasta este considerată prioritate strategică, fiind esențială pentru contracararea amenințărilor hibride, gestionarea problemei migrațiilor și refugiaților, cooperarea maritimă, asigurarea securității cibernetice, dezvoltarea industriei de apărare și a cercetării în domeniul tehnologiilor militare avansate și realizarea unor capacități militare performante, complementare și interoperabile. Totodată, *Declarația* specifică preocupările NATO și UE pentru creșterea capacității comune de reacție prin măsuri destinate intensificării cooperării pe timpul planificării și desfășurării misiunilor, operațiilor și activităților de instruire, care prevăd organizarea de exerciții paralele și coordonate în scopul testării procedurilor de răspuns în cazul unor amenințări hibride.

Prin *Declarația comună NATO - UE* statele membre își reafirmă identitatea de valori și interese, dar și disponibilitatea de a acționa în acord cu principiile Cartei Națiunilor Unite pentru menținerea păcii în lume, oferindu-și reciproc garanții de securitate sporite cu privire la independența, suveranitatea și integritatea lor teritorială.

PERSPECTIVA UNIUNII EUROPENE

La nivelul Uniunii Europene se manifestă un interes similar, foarte ridicat, pentru consolidarea rezilienței statelor membre ca modalitate de contracarare a amenințărilor de orice tip, inclusiv a celor hibride. Acest interes s-a concretizat prin adoptarea unui set de documente în care sunt analizate caracteristicile hibridității conflictelor actuale, implicațiile lor asupra securității statelor membre UE, precum și modalitățile de creștere a rezilienței acestora în cazul în care s-ar confrunta cu amenințări hibride. Între aceste documente UE, deosebit de relevante sunt *Cadrul comun de contracarare a amenințărilor hibride* (adoptat la 6 aprilie 2016) și *Protocolul operațional UE pentru contracararea amenințărilor hibride* (adoptat la 14 noiembrie 2016), ambele fiind circumscrise *Strategiei globale a UE privind politica externă și de securitate* (adoptată la 28 iunie 2016).

Cadrul comun de contracarare a amenințărilor hibride - Un răspuns al Uniunii Europene reprezintă o valoroasă contribuție teoretică la definirea amenințărilor hibride și la identificarea modalităților de contracarare a acestora. În

---

⁶¹ *Joint declaration* by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization, Warsaw, 8 July 2016.

același timp, *Cadrul comun* contribuie și la definirea rezilienței și a importanței sale în contracararea amenințărilor hibride. Valoarea *Cadrului comun* este dublată de caracterul său practic-aplicativ, care rezultă explicit din stabilirea a 22 de acțiuni operaționale pentru contracararea amenințărilor hibride. Implementarea acestor acțiuni operaționale, grupate în patru categorii – de sensibilizare, de consolidare a rezilienței, de prevenire, răspuns la crize și restabilire, de intensificare a cooperării UE cu NATO și cu alte organizații partenere, asigură Uniunii Europene și statelor membre instrumentele necesare pentru a contracara amenințările hibride, în primul rând prin consolidarea rezilienței în fața unor astfel de amenințări.

Consolidarea rezilienței UE, a statelor membre și parteneri, este tratată exhaustiv în cuprinsul *Cadrului comun*, acțiunile operaționale constând în mai multe propuneri și măsuri de natură să contribuie la reducerea vulnerabilităților statelor membre și parteneri, dar și ale comunităților umane, ale societăților în ansamblul lor, în cazul confruntării cu amenințări hibride. În principal, acțiunile operaționale includ măsuri recomandate statelor membre și parteneri pentru protecția infrastructurilor critice (rețele de energie, telecomunicații, transport, financiar-bancare, cibernetice, spațiale, lanțuri de aprovizionare, mediul înconjurător ș.a.), dar și pentru protecția comunităților umane, a căror coeziune poate fi afectată de propaganda divizivă desfășurată de entități statale sau non-statale ostile, știri false (*fake news*), amenințări și acte teroriste.

Acțiunile operaționale de sensibilizare vizează eficientizarea comunicării strategice, înființarea unui centru de excelență pentru contracararea amenințărilor hibride și facilitarea schimbului de informații între statele membre prin intermediul celei de fuziune a informațiilor referitoare la amenințări hibride din cadrul Centrului de analiză a informațiilor din Serviciul European de Acțiune Externă.

Acțiunile operaționale de consolidare a rezilienței prevăd adoptarea de măsuri pentru protejarea infrastructurilor critice (economie, energie, transport, sănătate, securitate alimentară ș.a.), dar și măsuri în domeniul educației pentru prevenirea radicalizării membrilor vulnerabili din societățile europene, dar și pentru combaterea extremismului violent, a fenomenelor sociale negative care se află la originea incidentelor interetnice grave și a atacurilor teroriste.

Acțiunile operaționale de prevenire, răspuns la crize și restabilire contribuie la definirea și la exersarea procedurilor utilizate în cazul în care un stat membru se confruntă cu o criză gravă (dezastru natural, catastrofă ecologică, atac terorist), care presupune aplicarea clauzei de solidaritate (conform art. 222 din *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene - TFUE*) sau este victima unui atac militar, ceea ce presupune aplicarea clauzei de apărare reciprocă (în baza art. 42 alin. 7 din *Tratatul Uniunii Europene - TUE*).

Pentru exemplificare, menționăm acțiunile operaționale nr. 3 și nr. 4 din *Cadrul comun*, care recomandă statelor membre UE să înființeze un centru de excelență pentru contracararea amenințărilor hibride, propunere ce se va concretiza după un an și jumătate, în luna octombrie 2017. Misiunile preconizate pentru acest centru includ desfășurarea de activități de cercetare asupra modalităților de aplicare a strategiilor hibride de către terți și, respectiv, dezvoltarea de concepte, proceduri și tehnologii „pentru a ajuta statele membre să-și consolideze reziliența”⁶². În acest mod, activitatea centrului va contribui la „alinieră politicilor, doctrinelor și conceptelor UE și a celor naționale, precum și la garantarea faptului că procesul decizional poate ține seama de complexitatea și ambiguitățile specifice amenințărilor hibride”⁶³.

Importanța rezilienței în ecuația contracarării amenințărilor hibride este relevată de *Cadrul comun*, astfel: „Pentru a contracara în mod eficient amenințările hibride, trebuie abordate vulnerabilitățile potențiale ale infrastructurilor esențiale, ale lanțurilor de aprovizionare și ale societății. Prin valorificarea instrumentelor și politicilor UE, infrastructurile de la nivelul UE pot să devină mai reziliente”⁶⁴.

Consolidarea capacității de apărare a UE și a statelor membre ocupă un rol important în rândul măsurilor propuse de acțiunile operaționale din *Cadrul comun*. În acest sens, Agenția Europeană de Apărare urmează să își asume un rol important în dezvoltarea capabilităților militare ale UE, în principal prin adoptarea unor noi tehnologii, sisteme de luptă și echipamente militare și prin includerea acestora în planurile de acțiune în domeniul apărării europene. Acest proces este facilitat de inițierea *Cooperării Structurate Permanente (PESCO)* în cea de-a doua parte a anului 2017, ceea ce reprezintă o etapă importantă a implementării obiectivelor *Strategiei globale a UE privind politica externă și de securitate*. Prin intermediul PESCO statele membre vor contribui la consolidarea dimensiunii de securitate și apărare a UE într-o relație de complementaritate cu NATO, armonizându-și prioritățile și proiectele de dezvoltare a capabilităților militare și, totodată, evitând duplicarea obiectivelor și alocarea necorespunzătoare a resurselor.

Tot în domeniul apărării, *Cadrul comun* recunoaște importanța cooperării cu NATO pentru consolidarea rezilienței UE, fiind avute în vedere elaborarea de răspunsuri comune NATO - UE pe baza schimburilor de informații, de expertiză și de bune practici pentru contracararea amenințărilor hibride și a celor cibernetice, pe timp de pace, în situații de criză și de război.

⁶² *Op. cit.*, *Cadrul comun de contracarare a amenințărilor hibride - Un răspuns al Uniunii Europene*, p. 5.

⁶³ *Ibidem*, p. 6.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 6.

Strategia globală a UE privind politica externă și de securitate conține numeroase referiri - 34, în diferite contexte - la importanța creșterii rezilienței statelor membre și a statelor partenere, condiție esențială a asigurării unui mediu de securitate sigur și stabil în spațiul european și euroatlantic.

În accepțiunea UE, reziliența este un concept larg, care cuprinde nu doar statul și instituțiile sale, potențialul și funcționalitatea acestora, dar și toate persoanele, comunitățile din care fac parte și coeziunea acestora, societatea în ansamblul său. De aici rezultă și distincția pe care *Strategia globală* o face între reziliența statului și reziliența societății, părți ale aceluiași întreg, la fel de importante, aflate într-o relație de complementaritate și condiționare reciprocă.

Strategia globală menționează că Uniunea Europeană „va consolida reziliența democrațiilor sale”⁶⁵, aceasta fiind atât o confirmare a valorilor împărtășite de membrii săi cât și o modalitate de promovare a credibilității și a influenței sale externe. Cele 17 misiuni militare și civile desfășurate în prezent de UE probează recurgerea diferențiată și/sau simultană, de la caz la caz, la măsuri specifice conceptelor de *soft power* și *hard power*, considerate de *Strategia globală* ca fiind complementare.

Reziliența, înțeleasă ca fiind „capacitatea statelor și a societăților de a se reforma astfel încât să poată rezista și să se poată recupera în urma crizelor interne și externe”⁶⁶ servește cel mai bine interesele vitale ale UE și ale partenerilor săi, democrația, securitatea, stabilitatea și prosperitatea mediului internațional. Aceste considerente determină UE să susțină ca „prioritate strategică”⁶⁷ dezvoltarea rezilienței statelor și a societăților aflate dincolo de vecinătatea sa imediată, situate într-o arie geografică vastă, din Asia Centrală, în est, până în Africa Centrală, în sud, ca obiectiv al politicilor sale comune – externă, de securitate și de apărare.

Din perspectiva UE, „o societate rezilientă se caracterizează prin democrație, încredere în instituții și dezvoltare durabilă, aceste elemente constituind fundamentul unui stat rezilient”⁶⁸. Prin urmare, reziliența statelor membre și partenere în fața amenințărilor hibride are ca fundament însăși organizarea democratică a acestora, având ca trăsături principale „respectarea și promovarea drepturilor omului, a libertăților fundamentale și a statului de

⁶⁵ *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy*, European Council, Brussels, June 2016, p. 8.

⁶⁶ Ibidem, p. 23.

⁶⁷ Ibidem, p. 25.

⁶⁸ Ibidem, p. 24.

*drept*⁶⁹, incluzând „*justiția, solidaritatea, egalitatea, nediscriminarea, pluralismul și respectul față de diversitate*”⁷⁰.

Strategia globală subliniază importanța creșterii rezilienței statelor membre și partenerere ca modalitate optimă de contracarare a amenințărilor hibride prin adoptarea unui set larg de măsuri. Între acestea se regăsesc măsuri pentru protejarea infrastructurilor critice (rețele de energie, transport, activități spațiale), a sistemelor financiare și a celor destinate asigurării sănătății populației, siguranței alimentare, securității cibernetice, protecției capacităților industriale și a resurselor economice, dar și a mediului înconjurător.

Totodată, *Strategia globală* recomandă adoptarea de măsuri care să conducă la creșterea nivelului de educație și la prevenirea radicalizării membrilor vulnerabili ai societății, precum și la combaterea extremismului violent și a fenomenelor sociale negative care conduc adesea la incidente interetnice grave și la atacuri teroriste.

Politica de securitate și apărare comună a UE acordă o importanță deosebită consolidării relației transatlantice, atât cu statele din America de Nord cât și cu cele din America de Sud. Relația specială de parteneriat, prin intermediul NATO, cu SUA și Canada, contribuie la consolidarea rezilienței UE, la eficientizarea modului de desfășurare a relațiilor internaționale și de gestionare a conflictelor care afectează direct sau indirect interesele statelor comunității euroatlantice. Apreciată ca fiind cea mai coezivă alianță militară din lume, NATO s-a dovedit a fi în cei aproape 70 de ani care au trecut de la înființarea sa, la 4 aprilie 1949, o garanție reală a păcii și securității statelor aliate, cele mai multe dintre acestea fiind și membre UE.

Dubla apartenență, la NATO și la UE, a majorității statelor europene subliniază identitatea valorilor și intereselor pe care se fundamentează coerența și coeziunea celor două organizații. În baza acestor rațiuni, *Strategia globală* precizează că „*UE își va adânci parteneriatul cu NATO prin coordonarea procesului de dezvoltare a capacității de apărare, prin exerciții desfășurate în paralel și sincronizat, prin acțiuni de susținere reciprocă pentru construirea capacităților partenerilor noștri, pentru contracararea amenințărilor hibride și a celor cibernetice, respectiv pentru asigurarea securității maritime*”⁷¹.

Ca o atestare a preocupărilor comune ale NATO și ale UE pentru identificarea caracteristicilor hibride ale conflictelor contemporane, remarcăm recenta inaugurare a *Centrului european de Excelență pentru Contracararea Amenințărilor Hibride (European Centre of Excellence for Countering Hybrid*

⁶⁹ Ibidem, p. 15.

⁷⁰ Ibidem, p. 15.

⁷¹ Ibidem, p. 37.

Threats), care a avut loc la 2 octombrie 2017, la Helsinki, în prezența Înaltului Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, Frederica Mogherini, și a Secretarului General al NATO, Jens Stoltenberg. Misiunea încredințată acestui centru este de a acumula și de a furniza expertiză statelor membre pentru consolidarea rezilienței individuale și colective prin dezvoltarea capabilităților militare și civile în scopul contracarării amenințărilor hibride la adresa securității europene.

CONCLUZII

Abordările cuprinzătoare teoretizate la nivelul NATO și UE sunt reflectate în România de conceptul de *securitate națională extinsă*, principalele sale trăsături și mecanisme de implementare fiind descrise în *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015 - 2019, O Românie puternică în Europa și în lume*. Documentul subliniază importanța sincronizării și complementarității acțiunilor tuturor componentelor Sistemului Național de Securitate, circumscrise dimensiunilor *apărare, ordine publică, informații, contrainformații și securitate, diplomație, managementul situațiilor de criză, educație, sănătate și demografie*.

O astfel de abordare, extinsă, a securității naționale, determină transformarea cadrului conceptual și revizuirea procedurilor de cooperare interinstituțională și, respectiv, de coordonare a acțiunilor componentelor militare și civile ale Sistemului Național de Securitate. În același timp, sunt luate în considerare și testarea, verificarea și perfecționarea procedurilor de realizare a cooperării componentelor Sistemului Național de Securitate cu structurile similare ale statelor aliate și parteneri în cadrul mecanismelor de asistență mutuală și apărare colectivă ale NATO și UE. Exersarea acestor proceduri cu ocazia exercițiilor strategice naționale (*Histria '15*) și multinaționale (*Noble Jump '17, Saber Guardian '17*) contribuie nemijlocit la dezvoltarea rezilienței naționale, a statelor aliate și parteneri, în cazul în care ar fi expuse unor amenințări hibride.

Conform *Strategiei Naționale de Apărare a Țării*, coordonarea și integrarea activităților desfășurate de ministerele și agențiile cu atribuții în domeniile apărare națională, ordine publică și securitate națională sunt esențiale pentru a dezvolta „capacitatea de interoperabilitate a diverselor instituții ale statului care trebuie să acționeze în cazul unor amenințări asimetrice și de tip hibrid”⁷².

---

⁷² *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015 - 2019*, Administrația Prezidențială - România, 2015, art. 29, p. 11.

Aționând în mod coordonat cu celelalte componente ale Sistemului Național de Securitate, Ministerul Apărării Naționale își asumă un rol important pentru implementarea conceptului de *securitate națională extinsă*.

Principiile și liniile de acțiune stabilite în *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015 – 2019* sunt reflectate în documentele subsecvente, realizate la nivelul Ministerului Apărării Naționale conform *Legii nr. 203/2015 privind planificarea apărării, Carta Albă a Apărării - 2017* și *Strategia Militară a României - Forțe armate moderne, pentru o Românie puternică în Europa și în lume*, aprobată de Guvern la 28 septembrie 2016. Ambele documente susțin abordarea complexă, multidimensională și interinstituțională a asigurării *securității naționale extinse* în contextul valorificării avantajelor ce decurg din dubla apartenență a României la NATO și UE, precum și din consolidarea parteneriatelor sale strategice, în mod deosebit cu SUA.

Îndeplinirea activităților din sfera de responsabilități a Ministerului Apărării Naționale beneficiază de sprijinul consistent oferit de *Acordul politic național privind creșterea finanțării pentru Apărare* și de *Programul privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2026*. În același timp, măsurile întreprinse de autoritățile statului român pentru creșterea rezilienței și materializarea conceptului securității naționale extinse sunt corelate cu *măsurile de adaptare strategică* ale NATO.

La nivel național, creșterea rezilienței statului român este o consecință imediată a creșterii capacității operaționale a categoriilor de forțe ale Armatei României. În acest scop, s-au finalizat sau sunt în derulare mai multe programe majore de achiziții, dintre care amintim avionul de transport scurt/mediu curier *C 27J Spartan*, avionul multirol al Forțelor Aeriene Române *F-16 Fighting Falcon*, sistemele de rachete sol-aer *Hawk XXI* și *Patriot*, transportorul blindat pentru trupe *8x8 Piranha IIIC*, achiziția de corvete multifuncționale pentru Forțele Navale Române și de echipamente de război electronic ș.a.

O contribuție semnificativă la consolidarea rezilienței naționale rezultă din actualizarea și armonizarea cadrului legislativ național, din dezvoltarea de strategii și aplicarea de măsuri de reglementare privind protecția infrastructurilor critice, asigurarea rezervelor strategice, mobilizare și rechiziții, pregătirea pentru apărare a economiei naționale și a industriei, a teritoriului și a populației.

În planul implementării *măsurilor de adaptare strategică*, adoptate de statele aliate în iulie 2016 cu ocazia Summit-ului NATO de la Varșovia, România sprijină procesul de constituire a ambelor componente prin care acestea se materializează - *prezența înaintată consolidată* (enhanced Forward Presence - eFP) și *prezența înaintată adaptată* (tailored forward presence - tFP). În cadrul *prezenței înaintate consolidate*, Armata României contribuie cu un detașament de apărare antiaeriană,

format din 120 de militari, având în dotare tunuri antiaeriene *Oerlikon* (35 mm). Începând cu 15 martie 2017, detașamentul românesc a intrat compunerea Grupului de luptă NATO constituit în Polonia în baza sistemului rotațional, sub comanda SUA, cu scopul de a descuraja eventualele acțiuni ostile împotriva statelor situate în zona de nord-est a Alianței.

De asemenea, Armata României are o contribuție majoră la operaționalizarea structurilor NATO de comandă și control constituite pe teritoriul țării noastre - *Comandamentul Multinațional de Divizie Sud-Est, Unitatea de Integrare a Forțelor NATO* de la București și *Brigada Multinațională NATO* de la Craiova, elemente ale *prezenței înaintate adaptate* a NATO în zona de sud-est a Alianței, în regiunea Mării Negre.

În planul consolidării rezilienței naționale în context european se înscrie și sprijinul acordat de România implementării obiectivelor *Strategiei globale a UE privind politica externă și de securitate* prin participarea țării noastre la *Cooperarea Permanentă Structurată* (PESCO), aprobată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării la 17 octombrie 2017. Această decizie va conduce la intensificarea cooperării în domeniul securității și apărării dintre statele participante la PESCO, contribuind la creșterea rezilienței acestora pentru a face față diferitelor tipuri de crize. Susținerea inițiativei PESCO de către autoritățile române probează capacitatea componentelor Sistemului Național de Securitate de a-și coordona activitatea cu instituțiile UE și cu cele ale statelor membre, sprijinind demersurile de pregătire a preluării și de exercitare a președinției Consiliului Uniunii Europene de către România în primul semestru al anului 2019.

BIBLIOGRAFIE

- Cadrul comun de contracarare a amenințărilor hibride - Un răspuns al Uniunii Europene*, Comisia Europeană, Bruxelles, 6 aprilie 2016;
- Commitment to enhance resilience*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 08 July 2016, Press Release (2016) 118, pct. 1, https://www.nato.int/cps/su/natohq/official_texts_133180.htm;
- Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*, US Department of Defense, August 2017;
- EU operational protocol for countering hybrid threats - EU Playbook*, European Commission, Brussels, 7 July 2016;

- Joint declaration* by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization, Warsaw, 8 July 2016;
- Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy*, European Council, Brussels, June 2016;
- Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015 - 2019*, Administrația Prezidențială - România, 2015;
- Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation „Active Engagement, Modern Defence”*, adopted by Heads of State and Government in Lisbon, Portugal, 19 - 20 November 2010;
- Summitul NATO de la Varșovia (8-9 iulie 2016), <https://www.mae.ro/node/36635>;
- The North Atlantic Treaty, Washington, 4 April 1949, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm;
- US Government Accountability Office - *Hybrid Warfare: Briefing to the Subcommittee on Terrorism, Unconventional Threats and Capabilities*, Committee on Armed Services, House of Representatives, GAO-10-1036R, Washington, 10 September 2010, <http://www.gao.gov/products/GAO-10-1036R>;
- Wales Summit Declaration*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, 5 September 2014, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_-112964.htm?mode=pressrelease;
- Wales Summit Declaration*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, United Kingdom, 5 September 2014;
- Warsaw Summit Communiqué*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 09 July 2016.

**MODALITĂȚI DE CREȘTERE A REZILIENȚEI LA
AMENINȚĂRILE HIBRIDE.
TRANSCENDENT WARFARE - RĂZBOIUL TRANSPERSONAL
COMPONENTĂ A HYBRID WARFARE-RĂZBOIUL HIBRID**

**WAYS TO INCREASE RESILIENCE TO HYBRID THREATS
TRANSCENDENT WARFARE - TRANSPERSONAL WAR
COMPONENT OF HYBRID WARFARE**

Maior (r) conf. univ. dr. Aliodor MANOLEA⁷³

"Războiul hibrid este "proiectat să stăpânească o țară înainte ca aceasta să își dea seama că a și început conflictul" James Sherr⁷⁴

"Războaiele hibride combină letalitatea conflictului dintre state cu războiul iregular fanatic și prelungit" Frank G. Hoffman⁷⁵

Rezumat: În viitor nu vor mai exista războaie asemănătoare cu cele din trecut, ci apare un nou tip de război, Războiul Hibrid -Hybrid Warfare, care este diferit de celelalte, întrucât elementele sale interne se bazează pe principii mult schimbate de cele anterioare, sunt războaie extinse, care cuprind, practic, toate domeniile: politic, economic, social, cultural militar și mental. În condițiile geopolitice și militare actuale, militarii sunt intens supuși stresului, condiționărilor și disfuncționalităților engramatice de tip emoțional cu consecințe asupra echilibrului psihic, asupra stării de sănătate, caracteristici psihoumane ce pot fi influențate atât prin metode clasice, convenționale cât și prin metode de tipul Mind Control (controlul minții). În prezent, în diferite armate, influențarea psihicului uman a devenit o adevărată „armă”⁷⁶ și prezintă faptul că noțiunile PSYOP (Operațiuni psihologice), MindWar (Războiul Psihologic) cu extensiile lor Strategic MindWar și Transcendent Warfare sunt manifestări ale influenței distale psihoinformaționale (IPsiD) conforme cu teoria cibernetică a conștiinței cuantice⁷⁷ și fac referiri la aceasta ca posibilă armă ofensiv-defensivă. Arată locul și rolul influențării psihoinformaționale distale (IPsiD) în organismul militar românesc, o organigramă clar definită, propun integrarea acesteia în Operațiile Militare Întrunite de Răspuns la Crize, ca reziliență la acțiunile hibride ale unui potențial adversar.

---

⁷³Mr. (r) Conf. univ. dr. Universitatea Hyperion din București, PhD în Științe Militare, DSC în Medicină Complementară, PhD în psihologie;

⁷⁴Britain's Chatham House think-tank.

⁷⁵Hoffman G.F., *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, 2007, p.8.

⁷⁶Valley E., Aquino P., Michael A., *From PSYOP to MindWar*, <https://xeper.org/maquino/nm/MindWar.pdf>.

⁷⁷Globus G., *The Postmodern Brain* in Benjamin Books, Philadelphia, 1995.

Cuvinte-cheie: Război hibrid, PSYOP, operații psihologice, război psihologic, Strategic mindwar, Războiul transpersonal, influențare psihoinformațională distală.

Abstract: *In the future there will be no wars similar to those of the past, but a new kind of war, the Hybrid Warfare, which is different from the others, since its internal elements are based on principles that have seriously changed as compared to the previous ones. These are extensive wars, virtually encompassing all fields: political, economic, social, cultural, military and mental. Under the current geopolitical and military circumstances, soldiers are subjected to intense stress, emotional engramatic conditioning and dysfunctions, with consequences on the psychological balance, on the health status. These psychological features can be influenced by both classical, conventional and by Mind Control type of methods. Currently, in different armies, influencing the human psyche has become a true “weapon”⁷⁸ therefore in the present article we show that concepts such as PSYOP (Psychological Operations), the MindWar (Psychological Warfare) with their extensions Strategic MindWar and Transcendent Warfare are manifestations of the Psycho-Informational Distal Influence (PsiDI) in accordance with the cybernetic theory of quantum consciousness⁷⁹, and we describe this as a possible offensive-defensive weapon. We will show you the place and role of Psycho-Informational Distal Influence (PsiDI) in Romanian armed forces, we will provide a clearly defined organizational structure, and we will suggest its integration into Joint Military Operations for Crisis Response, as a means of resilience to the hybrid actions of a potential enemy.*

Keywords: *Hybrid warfare, PSYOPs, psychological operations, psychological warfare, Strategic mindwar, transpersonal warfare, Psycho-Informational Distal Influence.*

După Chivvis (2017)⁸⁰ „războiul hibrid” (hybrid warfare) se referă la utilizarea de către Rusia a unei diversificate game de instrumente subversive dintre care multe sunt nemilitare. Moscova acționează în favoarea intereselor sale naționaliste folosind războiul hibrid pentru a diviza și a slăbi NATO, pentru a submina guvernele pro-occidentale, a crea pretexte pentru război, pentru a anexa teritorii și pentru a-și asigura în termeni proprii accesul la spațiul economic european.

În prezent se manifestă tendința de a generaliza definirea „războiului hibrid” plecând de la specificități temporale și geopolitice, în raport cu caracteristicile fiecărui nou conflict care îngrijorează Occidentul. Mai mult decât atât, există păreri

⁷⁸Valley, E., Aquino P., Michael A., *From PSYOP to MindWar*, <https://xeper.org/maquino/nm/MindWar.pdf>.

⁷⁹Globus, G., *The Postmodern Brain* in Benjamin Books, Philadelphia, 1995.

⁸⁰Chivvis, C.S., *Understanding Russian “Hybrid Warfare” and What Can be Done About It*, The RAND Corporation² Before the Committee on Armed Services United States House of Representatives March 22, 2017.

că, pe fond, nici nu ar fi vorba de un „război” în adevăratul sens al cuvântului, ci de forme specifice de acțiuni de destabilizare, de diversiune desfășurate pentru a pregăti terenul pentru acțiuni viitoare ce ar putea conține și elemente specifice luptei armate. În sensul celor mai de sus, Hoffman⁸¹ a definit războiul hibrid pornind de la specificul conflictului din Liban din 2006 între Israel și Hezbollah, definind (2007) un opozant hibrid drept: „Orice adversar care utilizează simultan și adaptiv un amestec de arme convenționale, tactici iregulare, terorism și comportament criminal în spațiul de luptă pentru a obține obiectivele politice dorite”. De altfel, Hoffman îl citează pe Russell W. Glenn, care în *All Glory Is Fleeting* (2008)⁸² susține „Conflictul secolului XXI a fost până acum caracterizat de ceea ce ar putea fi numit război hibrid”. În aceeași ordine de idei privind originile termenului de război hibrid, McCuen⁸³ a pornit în definirea acestuia de la conflictele interne caracteristice construirii statelor Irak și Afganistan iar mai recent, războiul hibrid a fost generalizat ca un fenomen reieșit din specificul activităților rusești în Donbas și Crimeea. Experții folosesc termenul „război hibrid” în moduri diferite. Câțiva termeni înrudiți se folosesc în prezent inclusiv „strategiile zonelor gri” (gray zone strategies), „conflict fără conflict” (competition short of conflict), „măsuri active” (active measures) sau „războiul de generație nouă” (new generation warfare). În pofida diferențelor subtile, toți acești termeni indică același lucru: Rusia folosește mai multe instrumente de putere și influență, cu accent pe cele nemilitare pentru a-și exercita interesele naționale în afara granițelor sale, adesea în detrimentul intereselor SUA și ale aliaților săi.

În acest context, secretarul adjunct pentru operațiuni speciale din Departamentul Apărării, Theresa Whelan arăta că: „*Natura conflictelor neconvenționale s-a modificat fundamental, ca urmare a noilor tehnologii și tehnici apărute în secolul XXI. În multe privințe, am fost nevoiți să o luăm de la zero*”.⁸⁴

---

⁸¹ Hoffman G.F., „*Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*”, Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, 2007, pp. 14, 58.

⁸² Glenn R.W., „*All Glory Is Fleeting: Insights from the Second Lebanon War*”, Santa Monica, CA: RAND, 2008, p.73.

⁸³ Mc Cuen McCuen, John J., „*Hybrid Wars*”, Military Review. Mar/Apr 2008, Vol. 88 Issue 2, pp. 107-113.

⁸⁴ Jianu M., „*Tactica lui Putin a devenit materie de studiu pentru Pentagon*”, 16 Mai 2017, <http://www.business24.ro/international/rusia/tactica-lui-putin-a-devenit-materie-de-studiu-pentru-pentagon-1583709>.

Damien, van, Puyvelde (apud Tuc C., 2017⁸⁵) arată că „...orice amenințare poate fi hibridă atâta timp cât nu se limitează la o singură formă și dimensiune a războiului. Când orice amenințare sau folosire a forței este definită drept hibrid, termenul își pierde valoarea și provoacă confuzie, în loc să clarifice „realitatea” războiului modern.”

În contextul războaielor hibride, în special la nivelul populației, rezultatele trebuie abordate în termeni de succes/eșec și nu în termeni militari de victorie/infrângere. Pentru a câștiga războaiele hibride, trebuie să se reușească pe trei terenuri de luptă decisive: câmpul de luptă convențional; câmpul de luptă al zonei de conflict a populației indigene, frontul de acasă și câmpul de luptă al comunității internaționale (McCuen, 2008).

Mahda, E. (2016)⁸⁶ arată că: „...un război hibrid este o confruntare între state, în care unul din aceste state încearcă să și-l subordoneze pe celălalt prin diverse mijloace: economice, informaționale, memorie istorică. Adică este un război în care acțiunile militare nu sunt prioritare, ci doar au rolul de catalizator.” Mahda mai susține că rușii ascund adevăratul sens al termenului de război hibrid în spatele multivariatității definiției pentru-că specificul acestui război este unul mult mai subtil. Lupta nu se dă pentru teritorii ci pentru mințile, gândirea și atitudinile cetățenilor țărilor vizate.

În Forțele Armate SUA (Bremseth, 2001)⁸⁷ se evidențiază părerea că adevărata provocare pentru Statele Unite nu este războiul asimetric, ci Transcendent Warfare (Războiul Transpersonal), o nouă formă de război ce „transcende” toate modelele cunoscute și se susține că prima națiune sau grup ori entitate, care actualizează cerințele războiului transcendent, va poseda un avantaj strategic, care s-ar putea dovedi insurmontabil!

La nivelul cunoașterii generale actuale, Transcendent Warfare (Războiul Transpersonal)⁸⁸ apare de neconceput sau chiar imposibil, deoarece conceptul trece

⁸⁵ Tuc C., (2017) „Hybrid War: The Perfect Enemy” în DEFENCE-IN-DEPTH/Research from the Defence Studies Department, King's College London <https://defenceindepth.co/2017/04/25/hybrid-war-the-perfect-enemy/>.

⁸⁶Radio Europa Liberă, interviu realizat de Liliana Barbăroșie, 17 mai, 2016. <https://www.europalibera.org/a/27738877.html>.

⁸⁷Bremseth L.R., (United States Navy, Commander) *Unconventional Human Intelligence Support: Transcendent and Asymmetric Warfare Implications of Remote Viewing*, 28 April 2001, Mental Phenomena, Journal of Scientific Exploration, Volume 10, Number 1 (2001): 1-23. <http://www.rviewer.com/Bremseth.pdf>, accessed on November 28th, 2012.

⁸⁸Manolea A., *The possible war of the future: transcendent warfare*, în Proceedings. The 9th International Conference Strategies XXI, Technologies - Military Applications, Simulations and Resources, ISSN 2285-8318, Volume 1, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2013, pp. 363-367.

dincolo de parametri stabiliți de realitatea cotidiană. Cu toate acestea, performanțele observate și rezultatele cercetărilor științifice obținute trec dincolo de realitatea existențială și de principiile unanim acceptate și cunoscute ale științei actuale⁸⁹.

În termeni de cuplare cuantică mentală se evidențiază faptul că activitatea cerebrală a unei persoane poate fi influențată de mentalul altei persoane, fără a exista contact fizic sau senzorial⁹⁰. Fenomenul de conectivitate cerebrală între subiecți izolați spațial și senzorial este demonstrat științific⁹¹ astfel că, Influența Psihoinformațională Distală (IPsiD)⁹² este un concept integrator ce cuprinde o extensie a comunicării și influenței subliminale în domeniul cinetic al acțiunii. Ea poate fi considerată o armă ofensiv-defensivă ce se manifestă fără suport material și acționează subliminal, transcendent, în operațiuni de cunoaștere, influențare, dominare și control al adversarului, atât pe plan psihoemoțional cât și somatic.

Unele din scopurile folosirii influenței psihoinformaționale distale (IPsiD) în toate etapele războiului hibrid cât și ale acțiunii beligene pot fi: alterarea capacităților psihoemoționale ale inamicului, care îi sunt necesare ducerii acțiunilor de luptă; reducerea capacităților inamicului de luare a deciziilor, la toate nivelurile, de la comandanți până la trupă; diminuarea semnificativă a voinței combative a inamicului; asigurarea protecției specifice pentru trupele proprii.

În contextul taxonomiei acțiunilor militare și ale sistemului domeniilor acțiunilor militare în lupta armată, acțiunile de Influențare Psihoinformațională Distală (IPsiD) au următoarele caracteristici: operează în spațiul psihicului uman; nu necesită intervenții materiale în câmpul operațional; se efectuează de operatori aflați la distanță de obiectivele țintă; acțiunile desfășurate; nu pot fi interceptate sau bruiate prin mijlocele războiului electronic, astfel este asigurat secretul pe timpul desfășurării acțiunilor de influențare distală; acțiunile desfășurate; au o fizionomie specifică, în cadrul acțiunilor militare, specificitate din care derivă acțiunile proprii cât și ale celorlalte structuri.

⁸⁹Manolea A., *Cercetarea experimentală a influenței psihoinformaționale distale*, în Proceedings. The International Conference STRATEGII XXI: Complexitatea și dinamismul mediului de securitate, ISSN 2285-9462, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2015, pp. 154-163.

⁹⁰Manolea A., *Items required to elaborate experiments on distal psycho-informational influence*, în Proceedings. 2013-04. Strategic changes in security and international relations in the early 21st century, ISSN 2285-8415, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2013, pp. 585-592.

⁹¹Manolea A., *Brain to brain connectivity during Distal Psycho-informational Influence sessions, between spatially and sensory isolated subjects*, în Procedia - Social and Behavioral Sciences ISSN: 1877-0428, no. 05/2015; 187:250-255. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.03.047, ISSN: 1877-0428.

⁹²Manolea A., *Amplified states of consciousness. Warlike action and psycho-informational distal influence*, Editura Universitară, ISBN 978-606-28-0609-5, București, 2017.

Ca reziliență la acțiunile hibride ale unui potențial adversar consider că este necesar să realizăm, pe lângă alte măsuri, și operațiuni de influențări psihoinformaționale distale (IpsiD). Pentru realizarea acestui deziderat cred că locul unui Birou de Operații psihoinformaționale distale ar fi în cadrul Secției Acțiuni Psihologice (PSYOPS) din Forțele pentru Operații Speciale ca în figura 1.

Figura nr. 1 Locul Biroului Operații Psihoinformaționale Distale în cadrul Secției Operații Psihologice (Manolea, A. 2017)

Organigrama pentru BOPsiD poate fi cea reprezentată în fig.2. și ar cuprinde Componenta Operativă formată din Compartimentul de Cercetare, Evaluare și Sinergie, Compartimentul de luptă Compartimentul de protecție și Componenta Pregătire specială inițială și continuă a personalului propriu⁹³.

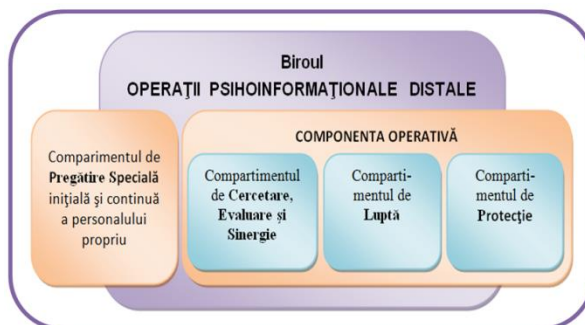

Figura nr. 2. Componentele Biroului Operații Psihoinformaționale Distale (Manolea, A. 2017)

⁹³ Manolea A., *Considerations on distant psycho – informational influence in warfare*, în Proceedings. 2013-04. Strategic changes in security and international relations in the early 21st century, ISSN 2285-8415, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2013, pp. 577-584.

În opinia mea, un demers de natură să traseze direcții de acțiune, să identifice posibilitățile practice de aplicare a unor modalități cu valențe nebănuite și mai puțin cunoscute, să demonstreze diferite aspecte ale posibilității ființei umane de influențare psihoinformațională distală reprezintă un prim pas pentru crearea unui cadru eficient privind gestionarea efectivă a unor măsuri specifice de protecție împotriva pericolelor și amenințărilor, inclusiv limitarea efectelor acestora la nivelul unor multitudini de elemente ale securității naționale; crearea unui cadru eficient privind gestionarea efectivă a unor măsuri specifice la nivelul unor multitudini de elemente ale războiului hibrid, atât de protecție împotriva pericolelor și amenințărilor psihoinformaționale specifice, inclusiv limitarea efectelor acestora, cât și de natură defensiv/ofensivă.

BIBLIOGRAFIE

- BREMSETH L.R., (United States Navy, Commander), *Unconventional Human Intelligence Support: Transcendent and Asymmetric Warfare Implications of Remote Viewing*, 28 April 2001, Mental Phenomena. Journal of Scientific Exploration. Volume 10, Number 1 (2001):1-23. <http://www.rviewer.com/Bremseth.pdf>;
- CHIVVIS C.S., *Understanding Russian "Hybrid Warfare" and What Can be Done About It*, The RAND Corporation² Before the Committee on Armed Services United States House of Representatives March 22, 2017;
- GLENN R.W., *All Glory Is Fleeting: Insights from the Second Lebanon War*, Santa Monica, CA:RAND, 2008;
- GLOBUS G., *The Postmodern Brain* in Benjamin Books, Philadelphia, 1995;
- HAMEROFF S., *Ultimate Computing*, North-Holland, 1987;
- HOFFMAN G.F., *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, 2007;
- JIANU M., *Tactica lui Putin a devenit materie de studiu pentru Pentagon*, 16 Mai 2017, <http://www.business24.ro/international/rusia/tactica-lui-putin-a-devenit-materie-de-studiu-pentru-pentagon-1583709>;
- JIBU M., YASUE K., *Introduction to quantum brain dynamics in Nature*, Cognition and System ed, Carvallo, M. Kluwer Academic, 1993A;
- MANOLEA A., *Amplified states of consciousness. Warlike action and psycho-informational distal influence*, Editura Universitară, ISBN 978-606-28-0609-5, București, 2017;

- MANOLEA A., *Brain to brain connectivity during Distal Psycho-informational Influence sessions, between spatially and sensory isolated subjects*, în *Procedia - Social and Behavioral Sciences* ISSN: 1877-0428, no. 05/2015; 187:250-255. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.03.047, ISSN: 1877-0428;
- MANOLEA A., *Cercetarea experimentală a influenței psihoinformaționale distale*, în *Proceedings. The International Conference STRATEGII XXI: Complexitatea și dinamismul mediului de securitate*, ISSN 2285-9462, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2015;
- MANOLEA A., *Considerations on distant psycho –informational influence in warfare*, în *Proceedings. 2013-04. Strategic changes in security and international relations in the early 21st century*, ISSN 2285-8415;
- MANOLEA A., *Items required to elaborate experiments on distal psycho-informational influence*, în *Proceedings. 2013-04. Strategic changes in security and international relations in the early 21st century*, ISSN 2285-8415, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2013;
- MANOLEA A., *The possible war of the future: transcendent warfare*, în *Proceedings. The 9th International Conference Strategies XXI, ‘Technologies - Military Applications, Simulations and Resources’* ISSN 2285-8318, Volume 1, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2013;
- Mc Cuen McCuen, John J., *Hybrid Wars*, *Military Review*. Mar/Apr 2008, Vol. 88 Issue 2;
- PRIBRAM K., *Brain and perception: holonomy and structure in figural processing*, Hillsdale, N. J. Lawrence Erlbaum Associates, 1991;
- Radio Europa Liberă, interviu realizat de Liliana Barbăroșie, 17 mai, 2016. <https://www.europalibera.org/a/27738877.html>;
- TUC C., (2017), *Hybrid War: The Perfect Enemy*, în *DEFENCE-IN-DEPTH/Research from the Defence Studies Department, King's College London*. <https://defenceindepth.co/2017/04/25/hybrid-war-the-perfect-enemy/>;
- UMEZAWA H., *Advanced Field Theory, Micro Macro and Thermal Physics* in *AIP*, New York, 1993;
- VALLEY E., AQUINO P., MICHAEL A., *From PSYOP to MindWar*, <https://xeper.org/maquino/nm/MindWar.pdf>.

RĂZBOIUL HIBRID ȘI TUNURILE ANTITANC

HYBRID WAR AND ANTITANK GUNS

Locotenent-colonel drd. Sorin-Costel BALAN*

Rezumat: În ciuda unor avantaje privind tipul de muniție folosit, care pot penetra sistemele active de protecție ale blindatelor moderne, precum Trophy, tunurile antitanc tractate nu mai sunt adaptate la noul mediu de confruntare, specific acțiunilor circumscrise războiului hibrid. Înlocuirea acestora cu sisteme de armament moderne, tehnologizate capabile să angajeze precis, punctual și eficient mijloacele blindate nu mai are nevoie de o altă fundamentare.

Cuvinte-cheie: hibrid, tun, antitanc, tractat, sistem activ de protecție

Abstract: Despite certain advantages regarding the type of ammunition used by antitank guns that can overcome the active protection systems such as Trophy, the trailed antitank guns are no longer adapted to the new confrontation environment specific to the hybrid warfare. Replacing them with modern, high tech weapon systems, capable of accurate, punctual and efficient engagement of armored vehicles and equipment has no need for further justification.

Keywords: hybrid, gun, antitank, trailed, active protection system

Complexitate și volatilitatea tipologiei conflictelor militare contemporane a determinat apariția și utilizarea unui nou concept în abordările specialiștilor militari – războiul hibrid. Dezbaterile privind implicațiile noului concept, dacă acesta este într-adevăr un nou tip de război sau o adaptare la condițiile contemporane de desfășurare a confruntărilor și înfruntărilor instrumentelor de putere, sunt încă în plină desfășurare.

Există noi domenii care au extins gama mediilor de confruntare, cum ar fi cel on-line și electronic care au determinat apariția războiului cibernetic. Există și domenii mai vechi ale războiului care în urma transformărilor tehnice și tehnologice au căpătat o nouă dimensiune. Astfel războiul psihologic este mult mai prezent și mai facil de realizat prin intermediul social-media. Un mesaj bine realizat, fie el adevărat, parțial adevărat sau chiar fals, își atinge audiența țintă, aproape instantaneu, acționând asupra psihicului. Manipularea și influențarea au căpătat un rol mult mai important în planificarea și desfășurarea conflictelor contemporane.

---

* Comandant-Regimentul 52 Artilerie mixtă, email: balan.sorin73@gmail.com.

Literatura de specialitate prezintă războiul hibrid ca un melanj de acțiuni, de la cele militare clasice la cele teroriste, de la cele convenționale la cele neconvenționale cu implicări ale unor firme de securitate sau grupări paramilitare, precum și acțiuni informaționale și cibernetice, implicând utilizarea tuturor instrumentelor de putere și toate domeniile de aplicare, de la cel cibernetic la cel psihologic, majoritatea fiind nedecarate, neasumate sau disimulate, cu un scop declarat neadevărat, de regulă neutru, de sprijin.

Prezentat de unii ca un război fără limite, nerestricționat, de alții ca o perioadă de tranziție către noi forme de luptă care vor fi condiționate și fasonate, din ce în ce mai mult, de prezența dronelor aeriene și terestre sau de creșterea preponderenței componentelor cibernetice, războiul hibrid este cu certitudine nestructurat în acest moment.

Toate definițiile și abordările războiului hibrid, nu exclud lupta armată tradițională sau acțiunile militare convenționale. Prin urmare confruntările militare sunt și vor fi prezente în configurația conflictelor și războaielor prezente și viitoare. Ce se configurează însă, în acest moment este predilecția pentru desfășurarea acțiunilor în localități și centre urbane precum și intensificarea utilizării mijloacelor moderne, digitalizate pentru desfășurarea și sprijinul acțiunilor militare.

Cu siguranță însă că acțiunile desfășurate în prezent și circumscrise termenului de război hibrid sunt influențate și condiționate de transformările apărute în ultimele decenii, în diverse domenii dar cu precădere în cel al tehnologiei inteligente.

Implementarea sistemelor informatice, ca asistent principal în luarea unor decizii, la aproape toate domeniile, de la cel economic, bancar, energetic la cel politic, militar și informațional, împreună cu globalizarea comunicațiilor prin intermediul mediului on-line și în ultima perioadă din ce în ce mai mult fără fir, a determinat apariția unui nou mediu – cibernetic – cu vulnerabilitățile sale inerente. În consecință a apărut și un nou mediu de confruntare, care nu putea fi străin războiului, având în vedere că acesta este un fenomen social, dând naștere războiului cibernetic.

De asemenea popularea din ce în ce mai intensă a spațiului cu sateliți și posibilitățile de observare implicite ale acestora a redus simțitor posibilitatea surprinderii strategice militare, cu dislocări mari de forțe și mijloace care să fie folosite pentru declanșarea unei acțiuni militare.

Aceste transformări au produs mutații în folosirea instrumentelor de putere pentru realizarea obiectivelor propuse, în raport cu costurile de realizare. Astfel s-a revenit la șantajul nuclear, au apărut din ce în ce mai multe ținte cibernetice angajate, dar mai ales s-a reactivat războiul prin proxy, prin interpuși. Războiul declarat, a făcut loc războiului neasumat oficial, care de altfel nu este nou, dar limitează implicările și desfășurările militare.

Toate definițiile și abordările războiului hibrid nu exclud însă desfășurarea acțiunilor militare. Prin urmare confruntările armate sunt și vor fi în continuare prezente. Ce s-a modificat, în opinia noastră este mediul de desfășurare a acestora. Zonele urbane, populate au redevenit mediul de confruntare predilect, fie că vorbim de orașe mari, foarte populate precum Alep/Siria sau Donețk/Ucraina sau suburbiile acestora sau comune sau sate mai mici. Folosirea populației pentru camuflarea acțiunilor militare desfășurate de actorii statali sau nestatali hibridi.

Acțiunile militare contemporane sunt influențate de toate aceste metamorfoze precum revoluția tehnologică, poate la fel cum apariția tancului în primul război mondial a influențat apariția războiului manevrier. Deja discuțiile se concentrează în prezent pe oferirea autonomiei depline entităților tehnologice artificiale, existând dezbateri privind moralitatea acordării independenței tehnologiei în luarea deciziilor. „*Perspectiva deschisă de tehnologia autonomă, fie că vorbim despre aparatele de zbor fără pilot, vehicule subacvatice sau alte sisteme letale, oferă noi oportunități pentru zona militară*”⁹⁴

Toate aceste transformări, alături de diferența de tehnologie militară enormă, dintre statele dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate au produs mutații și în desfășurarea acțiunilor militare și modurile de întrebuințare a tehnicii de luptă în conflicte. „*Complexitatea conflictelor armate care au avut loc în ultimii ani, în care s-au confruntat doctrine, tehnologii, concepții strategice și armate cu grade diferite de înzestrare, au scos în evidență situații și concepte noi de ducere a acțiunilor militare.*”⁹⁵

Ultimii ani, dominați de conflictele de mică intensitate, au determinat specialiștii militari să reanalizeze locul și rolul echipamentelor grele în desfășurarea conflictelor militare, aceștia migrând dintr-o extremă în cealaltă, de la inutilitatea acestora în conflicte, până la reconsiderarea importanței acestora în conflictele actuale. Astfel găsim, în conflictele recente, tancuri de ultimă generație, precum MERKAVA IV cu sistemul activ de protecție TROPHY, piese de artilerie, aviație și mijloace antitanc moderne, alături de dispozitive improvizate și armament vechi de mai mult de 50 de ani, precum AG7.

Presiunile bugetare actuale determină decidenții politici, dar mai ales pe cei militari să realizeze un compromis între utilizarea tehnicii actuale și achiziționarea celei de ultimă generație.

Binomul tanc – antitanc a reprezentat, încă de la apariția celui dintâi, o competiție de formă sinusoidală în care vârfurile sinusoidale au aparținut succesiv celor două. Dezvoltările și îmbunătățirile aduse blindajului mașinilor de luptă, au

⁹⁴ Silvia MIRCEA, *Drone militare autonome*, Revista Viața Militară Nr. 4/2017, p. 26.

⁹⁵ Vasile RADU, *Realități și perspective privind întrebuințarea mijloacelor blindate și antiblindate de către armatele moderne*, Editura UNAp, București 2006, p. 5.

constituit permanent o provocare pentru constructorii militari care au căutat imediat o soluție pentru optimizarea mijloacelor de lovire antitanc și în special a munițiilor întrebuințate de acestea. Pe măsură ce sistemele de blindaj au identificat noi soluții complexe și inovatoare, mijloacele destinate luptei împotriva blindatelor au dezvoltat, aproape imediat muniții și sisteme de lansare care au neutralizat capacitatea de protecție prin blindaj.

După cel de-al doilea război mondial, rolul artileriei în lupta împotriva tancurilor și blindatelor s-a diminuat treptat, astfel că *„începând cu 1960 tancul, dotat cu un tun îmbunătățit și-a asumat responsabilitatea principală în desfășurarea operațiilor antitanc, și deși artileria terestră și-a păstrat capacitățile de folosire a focului direct, în extremis, tragerile indirecte și-au pierdut treptat eficiența împotriva vehiculelor cu blindaj îmbunătățit.”*⁹⁶

Astfel ajungem la analiza pe care ne-am propus-o de a încerca să determinăm dacă tunurile antitanc, tractate, mai reprezintă o soluție în ducerea acțiunilor de luptă condiționate de noul mediu de confruntare, adaptat la războiul hibrid.

Întrebuințarea tunurilor antitanc tractate a fost condiționată de desfășurarea acțiunilor militare pe fronturi mari, clar definite, cu manevre largi și deschise, având scopul de a crea, alături de alte mijloace un obstacol, pentru formațiile de blindate încercând să contracareze manevrabilitatea acestora și prin urmare realizarea surprinderii. Tunurile antitanc tractate, au fost gândite să ocupe un aliniament antitanc din timp, pe direcții probabile de atac cu tancuri, să se amenajeze genetic la teren, astfel încât la apariția blindatelor acestea să le angajeze prin surprindere. Importanța surprinderii era crucială, pentru succesul acțiunii dar și pentru supraviețuirea structurii de tunuri, deoarece odată descoperite, posibilitățile de angajare ale tancurilor surclasau tunurile antitanc, acestea fiind considerate victime sigure. De altfel în concepția întrebuințării acestora, exista oarecum, asumată pierdere a acestei structuri, fiind luată în considerare o singură intervenție.

Confruntările militare actuale nu se mai desfășoară în spații largi, delimitate, acestea s-au mutat cu precădere în zonele locuite, unde parte din combatanți se folosesc de populație și infrastructură pentru a-și desfășura acțiunile în siguranță. Prin urmare mediul de confruntare pentru care aceste tunuri au fost concepute, se află oarecum la periferia geometriei militare actuale.

Pe de altă parte dezvoltările tehnologiei în domeniul protecției antiblindate a redus, pentru moment, eficiența munițiilor mijloacelor antiblindate. Sistemele active de protecție de genul TROPHY, instalat pe tancul izraelian MERKAVA și

---

⁹⁶ J.B.A.BAILEY, *Field Artillery And Fire Power*, Routledge, 2009, p.281 format electronic pe <https://books.google.ro/books?id=LhCOAgAAQBAJ&pg=PA281&lpg=PA281&dq=armour+anti+armour+competition>. Accesat pe 25.01.2018.

dorit inclusiv de către forțele terestre din SUA pentru tancul ABRAMS, au dovedit că pot neutraliza majoritatea tipurilor de muniție care amenință sistemele blindate. „Forțele Terestre (SUA) urmăresc rapid o tehnologie emergentă pentru tancurile Abrams, destinată să asigure vehiculele de luptă cu oportunitate de a identifica, urmări și distruge rachetele inamice care se apropie, într-un timp de ordinul milisecundelor (...) General Dynamics Land Systems, producătorul tancurilor Abrams, lucrează cu Forțele Terestre pentru a integra mai bine APS (Active Protection System- Sistemul de Protecție Activă) în subsistemele tancului Abrams(...) General Dynamics planifică să testeze un sistem APS numit Trophy, pe tancul Abrams, anul viitor ”⁹⁷

Singurul tip de muniție pe care, sistemele de protecție activă de genul TROPHY, nu îl poate neutraliza este proiectilul subcalibru, de tip săgeată, proiectil care poate și este întrebuițat și de tunurile antitanc, în special cele de 100 mm, în situația noastră. Construite din aliaje foarte dure, de genul uraniului sărăcit sau wolframului, proiectilele subcalibru folosesc energia cinetică foarte mare pentru penetrarea blindajelor. Viteza foarte mare dezvoltată de acest tip de proiectile, face imposibilă în acest moment interceptarea în timp util a acestora, dar se încearcă dezvoltarea sistemului pentru a fi adaptate și la acest tip de muniție. Foaia de parcurs a dezvoltării sistemului Trophy presupune ca în viitor o unitate îmbunătățită să fie disponibilă, care să ofere protecție și împotriva proiectilelor cinetice.”⁹⁸

Prin urmare folosirea unui anumit tip de muniție, cele perforante subcalibru cu stabilizare aerodinamică poate constitui un factor ce ar putea introduce tunurile antitanc, înapoi în competiția tanc- antitanc.

Totuși dezvoltarea tancurilor și a mijloacelor blindate actuale, a reușit creșterea distanței de la care acestea pot angaja ținte, prin ochire directă, până la 3 km. Distanța loviturii directe la tunurile antitanc este undeva mai puțin de jumătate, majoritatea având o distanță a loviturii directe în jurul valorii de 1100 m. Prin urmare mascarea foarte bună și așteptarea momentului optim pentru angajare și realizarea surprizei rămâne o constantă chiar și în cazul utilizării muniției performante.

Problema eficienței și continuării utilizării tunurilor antitanc nu este una nouă. În analizele trecute ale artileriei antiblindate s-a dezbătut constat oportunitate menținerii acestora în dotarea și concepția forțelor terestre: „...în domeniul tunurilor antitanc tractate, nu au fost realizate progrese notabile, iar gurile de foc

⁹⁷ Kris OSBORNE, *Army tanks to get vehicle- mounted vehicle developed active protection systems to detect, track and destroy Enemy fire*, 6 oct.2016, pe site-ul <http://www.drs.com/news-and-events/in-the-news/army-tanks-to-get-vehicle-mounted-developed-active-protection-systems-to-detect-track-and-destroy-enemy-fire/>

⁹⁸ <http://defense-update.com/products/t/trophy.htm>

*tractate construite în ultimii 15 ani, nu și-au găsit locul în înzestrarea unităților combatante, deoarece performanțele în lupta antitanc depind, în bună măsură, de caracteristicile sale de mobilitate.*⁹⁹

Rezultă astfel, considerăm, nevoia înlocuirii treptate a tunurilor antitanc tractate cu mijloace noi, mobile, care pot fi întrebuințate în zonele locuite, care pot angaja mijloacele blindate de la o distanță sigură, fără ca ele să fie descoperite, mijloace de genul rachetelor antiblindate SPIKE sau Javelin adaptate la noile condiții ale mediilor de confruntare militară circumscrise acțiunilor hibride.

Această acțiune, nu presupune distrugerea acestor mijloace, ci conservarea și păstrarea lor, atât timp cât mai există muniție, întrebuințarea lor în procesele de instrucția tragerii de artilerie. Viitorul luptei împotriva blindatelor aparține într-adevăr mijloacelor tehnologizate, dar procesul către înlocuirea totală a mijloacelor vechi este de durată foarte mare, poate chiar irealizabil în totalitate, prin urmare coabitarea mijloacelor vechi cu cele noi reprezintă o etapă de tranziție necesară.

În final, putem concluziona că era tunurilor antitanc tractate, și-a atins apogeul de ceva vreme, ele nu mai răspund noului mediu de confruntare fiind greu manevrabile, ușor de angajat după descoperire, în ciuda genulierei joase, și neadaptate la câmpul de luptă urban, preferat și predominant în acțiunile circumscrise războiului hibrid.

BIBLIOGRAFIE

- BAILEY J.B.A., *Field Artillery And Fire Power*, Routledge, 2009;
 MIRCEA S., *Drone militare autonome*, Revista Viața Militară, Nr. 4/2017;
 OSBORNE K., *Army tanks to get vehicle-mounted vehicle developed active protection systems to detect, track and destroy Enemy fire*;
 POPESCU M., BUȚA V., *Acțiunile militare împotriva blindatelor*, Editura Militară, București, 1999;
 RADU V., *Realități și perspective privind întrebuințarea mijloacelor blindate și antiblindate de către armatele moderne*, Editura UNAp, București, 2006.

⁹⁹ Mihail Popescu, Viorel Buța, *Acțiunile militare împotriva blindatelor*, Editura Militară, București 1999, p. 39

**CENTENARUL MARII UNIRI
DE LA UNIREA PRINCIPATELOR, LA UNIREA CEA MARE
REPERE CRONOLOGICE**

**THE CENTENNIAL OF THE GREAT UNION
FROM THE UNION OF ROMANIAN PRINCIPALITIES TO THE
GREAT UNION CHRONOLOGICAL LANDMARKS**

General de brigadă (r) dr. Florian TUCĂ*
Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU**

Rezumat: În acest articol sunt evidențiate evenimentele istorice și în special luptele de veacuri ale românilor pentru unirea principatelor, desfășurate în cadrul adunărilor electivă din Moldova și Muntenia, când colonelul Alexandru Ioan Cuza a fost ales Domn al celor două Principate, precum și pentru făurirea Marii Uniri, când a luat ființă România Mare.

Cuvinte-cheie: Unirea; Romania Mare; Blaj, Câmpia Libertății, Mare Adunare Națională.

Abstract: The article highlights the historical events and especially the fights conducted by Romanians throughout the centuries for the union of principalities leading to the elective assemblies in Moldova and Muntenia, when colonel Alexandru Ioan Cuza became ruler of the two principalities, and subsequently to the making of Great Union, the birth of Greater Romania.

Keywords: Union, Greater Romania, Blaj, Liberty Field, Great National Assembly

Anul acesta, la 1 Decembrie 2018, se împlinesc 100 de ani de la făurirea României Mari. Evenimentul istoric la care ne referim a fost rezultatul direct al acțiunilor și luptelor de veacuri ale marilor bărbați de stat ai românilor și al maselor largi populare. Luptele românilor pentru făurirea Marii Uniri s-au intensificat și au căpătat aspecte concrete și definitive începând cu prima parte a veacului al XIX-lea și s-au încheiat definitiv și irevocabil în ultimii doi ani ai deceniului doi din veacul al XX-lea, prin marea întrunire populară și națională din ziua de 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia, când s-a decis unirea tuturor teritoriilor locuite de

* Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România

** Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: esiteanu@yahoo.com

români, care se aflau sub ocupație străină, cu Patria mamă România.

În perioada la care ne-am referit s-au desfășurat practic zeci și zeci de momente și acțiuni menite să ducă, mai întâi, la Unirea cea Mică, de la 24 Ianuarie 1859, iar apoi la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. Ne vom referi, în cele ce urmează în mod cronologic, la un număr de 15 astfel de momente și acțiuni.

• **1 Ianuarie 1847.** Într-un cuvânt înflăcărat rostit de Nicolae Bălcescu, la Paris, în fața unor studenți și a altor cetățeni români ce se aflau în capitala Franței, marele nostru revoluționar democrat a subliniat dorința arzătoare a românilor din țară și din străinătate de făurire a unității noastre statale. Cu acel prilej, Nicolae Bălcescu a spus, printre altele: „*Ținta noastră socotesc că nu poate fi alta decât unitatea națională a românilor, unitate întemeiată, mai întâi de toate, în idei și în simțire, care să ducă cu vremea, la unitatea politică*”.

• **3-5 mai 1848.** Se desfășoară la Blaj, pe câmpia zisă a Libertății, o Mare Adunare Națională. Cu acel prilej participanții la întrunire adoptă documentul intitulat „*Petițiunea Națională*”. În contextul dat, într-un entuziasm de înaltă vibrație național-patriotică, de aclamații și urale, „din piepturile miilor de participanți, acolo, la Blaj, s-au auzit, se pare pentru prima oară pe pământul românesc, prin care se enunța o dorință, o realitate și un vis: „*Noi vrem să ne unim cu Țara!*”

• **12 mai 1848.** La Brașov, din inițiativa unui grup de revoluționari români, se editează programul revoluționar intitulat „*Principiile noastre pentru reformarea Patriei*”. În cel de-al șaselea articol al acelui program, se prevedea această dorință de mult timp preconizată de către românii moldoveni și munteni: „*Unirea Moldovei și Valahiei, (n.n. Muntenia) într-un stat neatârnat românesc*”.

• **21 iunie 1848.** În revista literară românească intitulată „*Foaie pentru minte, inimă și literatură*” se publică poezia denumită „*Un răsunset*”, semnată de poetul Andrei Mureșanu. În ultima parte a acestei creații poetice, se fac ample și pertinente referiri la unirea românilor trăitori în spațiul românesc într-un singur stat liber și independent. Iată care sunt acele versuri: „*Români din patru unghiuri, acum ori niciodată,/ Uniți-vă în cuget, uniți-vă-n simțiri;/ Deviza-i libertatea și scopul ei prea sfânt,/ Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,/ Decât să fim sclavi iarăși pe vechiul nost pământ*”.

Poezia „*Un răsunset*”, denumită apoi „*Deșteaptă-te române*”, va fi pusă apoi pe note muzicale de către Anton Pann.

• **August 1848.** Se publică la Cernăuți, din inițiativa și prin grija istoricului, publicistului și viitorul om politic și de stat Mihail Kogalniceanu, programul revoluționar intitulat „*Dorințele Partidei Naționale din Moldova*”. În cadrul programului se află înscris un paragraf special referitor la mult așteptata unitate politico-statală a românilor din Moldova cu cei din Țara Românească și la unirea lor într-un stat liber, suveran și independent. În cuprinsul acelui paragraf se

consemnează, în mod expres, următoarea idee teoretică și practică: „*Unirea este cheia bolții fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național*”.

• **25 mai 1856.** A luat ființă, în localitatea Socola din județul Iași, Societatea intitulată „*Unirea*”. Scopul ei declarat expres, era acela ca membrii săi să militeze și să lucreze în vederea înfăptuirii Unirii Moldovei cu Țara Românească.

• **26 iunie 1856.** În ziarul „*Steaua Dunării*” se publică un articol special în cuprinsul căruia sunt tratate direct și pe larg probleme referitoare la unirea Moldovei cu Țara Românească. În articol se vorbește, se pare pentru prima dată în presa scrisă, de Unirea Principatelor Române și se lansează o caldă chemare a populației la înfăptuirea unirii. Iată câteva extrase din acel articol: „*Strigătul - Unirea Principatelor și Suveranitatea statului român..., să străbată munții, câmpiile, văile și dealurile noastre, să umple aerul, să răsunе până în unghiurile pământului românesc cele mai îndepărtate, că lumea întreagă să înțeleagă și să se încredințeze că Unirea este sufletul poporului român, că este glasul României. Unirea Principatelor ... este unire de român cu român. Moldovenii și muntenii sunt de un singur neam, o singură ființă, ei nu sunt moldoveni și munteni, ci numai români*”.

• **Februarie 1857.** În ultimele zile ale acestei luni, la Iași se constituie un comitet special denumit „*Comitetul Electoral al Unirii Principatelor*”. Câteva zile mai târziu, acel comitet își alcătuiește un program politic de acțiune, document istoric în care se consemnează printre altele: „*Unirea Principatelor într-un singur Stat și constituirea unei adunări legislative reprezintă interesele întregii națiuni*”.

• **3 martie 1857.** Din inițiativa unor oameni politici și de cultură se constituie la București un „*Comitet al Unirii*”. În programul de acțiune al comitetului se consemnează rostul acestui organism și anume acela de a milita și a lucra pentru „*Unirea celor două Principate Române*”.

• **7 octombrie 1857.** În cadrul unei ședințe a Adunării Ad-hoc din Moldova, din inițiativa lui Mihail Kogălniceanu și cu participarea sa efectivă, se întocmește un proiect de rezoluție privitoare la Unirea Moldovei cu Țara Românească. În cuprinsul acestui document, se exprimă, pe de o parte, dorința arzătoare a românilor moldoveni de a se uni cu frații lor din Țara Românească, iar pe de altă parte se afirmă că „*Unirea Principatelor... este firească și legitimă*”.

• **8 octombrie 1857.** Se desfășoară, la București, o ședință a Adunării Ad-hoc din Țara Românească, în timpul căreia se discută pe larg despre dorința locuitorilor din Principat de a se uni cu cei din Moldova frățească. În procesul verbal întocmit în cadrul ședinței s-a făcut următoarea apreciere: „*Națiunea Română recunoaște că Unirea amândurora Principate într-un singur stat, ar da o cheazășuire dezvoltării lor*”.

• **5 ianuarie 1859.** Într-un entuziasm de bucurie și de urale de nedescris, în cadrul adunărilor electivе din Moldova, colonelul Alexandru Ioan Cuza este ales ca

Domn al acestui Principat. Exprimându-și marea sa bucurie și a tuturor românilor din spațiul românesc față de decizia alegătorilor moldoveni, omul politic și de cultură Mihail Kogălniceanu a rostit următoarele cuvinte în numele Adunării Elective: „După 154 de ani, Moldova a intrat în vechiul său drept ..., dreptul de a-și alege, de capul său, domnul.” Referindu-se apoi la domnitorul ales pe tronul Moldovei a spus printre altele: „Alegându-te pe tine domn în Țara noastră, noi am dorit să arătăm lumii ceea ce Țara dorește: la legi noi, om nou.”

• **8 ianuarie 1859.** În ziarul „Steaua Dunării” se publică un articol substanțial în care se elogiază bucuria românilor moldoveni și munteni și a altor români trăitori în străinătate prilejuită de alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca Domn al Moldovei. În articol se consemnează printre altele: „Înălțarea pe tronul Moldovei a preînălțatului Alexandru Ioan Cuza, este astăzi în ochii tuturor românilor, în ochii Europei și ai lumii întregi, dovadă supremă că Unirea Principatelor este singura viață cu care românii trăiesc. Astăzi fericirea românilor este Unirea Principatelor”.

• **24 ianuarie 1859.** În cadrul unui entuziasm popular, în urma votului exprimat, Adunarea Electivă de la București anunță pe toți românii din cele două Principate că Alexandru Ioan Cuza a fost ales și ca Domn al Țării Românești, de fapt ca Domn al ambelor Principate Române. Evocând și elogiind acest fapt în numele Adunării Elective de la București, deputatul și omul de cultură Vasile Boerescu a spus următoarele: „Această zi (24 ianuarie - n.n.) este cea mai mare ce au văzut românii în anele istoriei lor”.

• **11 decembrie 1861.** Domnitorul Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza se adresează națiunii române printr-o Proclamație specială, în cuprinsul căreia se referă la Unirea Principatelor. În acest document istoric se consemnează, printre altele: „Unirea este îndeplinită; națiunea română este întemeiată ..., recunoscută de Înalta Poartă și de Puterile Garante ... Alesul vostru va da astăzi o singură Românie”.

• **29 iunie 1866.** Adunarea Electivă de la București, care de fapt juca rolul de Parlament al țării, a adoptat prima Constituție a României. În cuprinsul Legii fundamentale a României, la titlul întâi, intitulat „Despre teritoriul României”, se consemnează următoarele: „Principatele Unite ale României constituie un singur stat indivizibil, sub denumirea de România”. În titlul VI al Constituției, în articolul 125, se află înscrisă această consemnare: „Orașul București este capitala statului român și reședința guvernului ...”.

• **6 august 1867.** În ziarul „Românul”, care reprezenta o publicație de excepție din România, se publică o apreciere foarte interesantă făcută de către politicianul Alexandru Papiu Ilarian referitoare la ecoul pe care l-a avut Unirea

Principatelor în Transilvania. Reproducem în cele ce urmează spusele acestuia: „Români din Transilvania, în împrejurările de față, numai la Principate privesc”.

• **30 ianuarie 1880.** Mihai Eminescu publică articolul „Din Transilvania”¹⁰⁰ în care scrie: „Unitatea de limbă, unitatea în biserică, iată în scurte vorbe un întreg program pentru apărarea naționalității române amenințate”.

• **1880.** În mai multe publicații din România se publică textul cântecului patriotic intitulat „Pe-al nostru steag” pe versurile lui Andrei Bârseanu și pe notele muzicale ale lui Ciprian Porumbescu. În versurile acestui cântec se folosește pentru prima dată în istoria românească, în scris, expresia sau sintagma „România Mare”. Redăm câteva versuri semnificative din acest cântec: „Pe-al nostru steag e scris Unire,/ Unire-n cuget și-n simțiri,/ Și sub mareață lui umbrire,/ Vom înfrunta orice loviri”; „Trăiască România Mare,/ Cu Bucovina și Ardeal,/ Lășind cu fal-a ei hotare,/ Pe moștenirea lui Traian”.

• **16 februarie 1883.** În revista „Dacia viitoare” se publică articolul intitulat „România față în față cu principiul naționalităților”, articol în cuprinsul căruia se vorbește în mod expres despre dezideratul înfăptuirii unității noastre naționale. Reproducem două extrase din acel articol: „Voim Dacia așa cum fu, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecutul și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie românească”; „Străbunii noștri ne-au conservat limba și pământul strămoșesc; părinții noștri, generația care se duce, au făcut Unirea (din 1859 – n.n.), independența (1877–1878 – n.n.) și mult au lucrat pentru libertate. Acum e rândul nostru, nouă ne e dat a completa unitatea națională”, adică a face România Mare.

• **1884.** Apare volumul de poezii al marelui poet Mihai Eminescu în care se găsește poezia Doina: „De la Nistru pân’ la Tisa Tot Românul plânsu-mi-s’a”.

• **14 aprilie 1884.** În ziarul „Tribuna” care apare la Sibiu, fiind organul de presă al mișcării naționale a românilor din Transilvania, încep să se publice articole dedicate expres înaltului deziderat național al Unirii Transilvaniei cu România. Pe frontispiciul publicației era înscris următorul motto: „Soarele nostru de la București răsare”.

• **17 decembrie 1890.** Ia ființă, la București, „Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor”. Liga își propune ca prin activitatea sa să acționeze și să lupte în direcția înfăptuirii unității politico-statale a românilor de dincoace și de dincolo de lanțul Carpaților, adică pentru înfăptuirea României Mari. În cadrul ligii au desfășurat o bogată și rodnică activitate o seamă de personalități de prima mărime din spațiul românesc, între care s-au numărat Nicolae Iorga, A. D. Xenopol, Vasile Pârvan, Victor Babeș, V. A. Ureche și mulți alții.

¹⁰⁰ Mihai Eminescu, *Ne e silă (scrieri politice), o antologie urgentă alcătuită de Cornel Brahaș*, Editura Soroc, București, 1991, p. 155.

• **1910.** S-a construit în orașul Iași o impresionantă statuie a domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Pe monument se află înscrisă următoarea inscripție: „*Cuza Vodă a creat Unirea și în scurta lui domnie de șapte ani, a pus fundamentul statului român*”.

• **15 februarie 1915.** Din inițiativa membrilor din conducerea „*Ligii pentru Unitatea Culturală a tuturor românilor*”, o amplă întrunire populară a avut loc, în cadrul căreia participanții au manifestat pentru înfăptuirea cât mai grabnică a României Mari. La întrunire au participat mii de oameni, dintre care și numeroși oameni politici și de cultură ca de pildă: Octavian Goga, Nicolae Filipescu, Tache Ionescu, Vasile Lucaci și Barbu Ștefănescu Delavrancea. Din piepturile mulțimii s-au făcut auzite de multe ori, astfel de lozinci: „*Vrem România Mare!*”, „*La fapte!*”, „*Trăiască România Mare!*”, „*Ura, Ura, să trăiască România cea regească!*”.

• **15 august 1916.** Cu ocazia intrării României în Primul Război Mondial, care de către români era socotit a fi „*Războiul de Reîntregire Națională*”, regele Ferdinand s-a adresat poporului român și oștirii sale printr-un amplu Manifest. Referindu-se în mod expres la dorința arzătoare a românilor pentru făurirea României Mari, la începutul manifestului au fost consemnate următoarele: „*Pentru neamul nostru, el (războiul – n.n.) a adus ziua asteptată de veacuri de conștiința națională, ziua unirii lui*”.

• **17 august 1916.** În urma pătrunderii victorioase a trupelor române dincolo de lanțurile Carpaților, poetul Octavian Goga publică un articol de excepție în care arată că munții Carpați, care separau în două spațiul de viață românească, nu mai reprezintă un brâu de separare – ci unul de unire. Iată un mic fragment din acel articol: „*Carpații, care ne separau în două, care ne încercuiau în mijloc ca o chingă de fier, Carpații nu mai sunt. Oștirea română i-a mutat în Țara Românească*”.

• **5 martie 1917.** Din inițiativa unui grup de militari români ai fostei armate austro-ungare ce căzuseră prizonieri la ruși și se aflau în lagărul de la Damita, de lângă Kiev se întocmește o declarație sau un angajament, în cuprinsul căruia foștii ostași români și-au exprimat dorința și hotărârea lor de a se încadra cât mai repede cu putință în armata română și a lupta apoi pentru eliberarea Țării și reîntregirea ei. Iată un scurt fragment din acea declarație: „*Noi, ofițerii, gradații și soldații de neam, jurăm pe onoare și pe conștiință, că voim să luptăm în armata română, pentru dezrobirea ținuturilor noastre românești de sub dominația Austro-Ungară și pentru unirea lor la Românie*”. În ziua de 5 martie 1917 în cadrul lagărului de prizonieri români aflat în Damita, s-a alcătuit un comitet al prizonierilor români. Acesta avea ca menire principală să-i organizeze pe doritori într-o structură militară care să se încadreze în armata română și să lupte efectiv pentru alungarea trupelor inamice de pe teritoriul țării și reîntregirea patriei. Acea structură militară

a primit denumirea de „*Corpul Voluntarilor Români*” și a fost recunoscut de Ministerul de Război al României.

• **24 ianuarie 1918.** În ziarul „România Nouă” care apărea la Chișinău se publică documentul intitulat „Chemarea adresată de Comitetul Central al Studenților români din Basarabia către tineretul basarabean”. În cuprinsul aceluși document tineretul și studenții sunt chemați la luptă activă pentru unirea Basarabiei cu Patria-mamă. Iată câteva prevederi din acea chemare: „*Basarabia noastră este țară românească ... Noi socotim că mântuirea neamului nostru este în unirea tuturor fiilor într-o singură țară ... Noi vrem o Românie a tuturor românilor*”.

• **27 martie 1918 (9 aprilie pe stil nou).** Exprimându-și dorința arzătoare a românilor basarabeni ca Basarabia să se unească cu Țara-mamă, România, Sfatul Țării (președinte: Ion Inculeț, vicepreședinte: Pan Hallipa și secretar: Ion Buzdugan) de la Chișinău „*hotărăște unirea Basarabiei cu România*”. În Proclamația întocmită cu această ocazie se consemnează în mod expres: În numele poporului basarabean Sfatul Țării declară: „*De azi înainte și pentru totdeauna Basarabia se unește cu mama sa, România*”. În partea de încheiere a Proclamației este scrisă această lozincă: „*Trăiască Unirea Basarabiei cu România, de-a pururea și totdeauna!*”

• **27 aprilie 1918.** Din inițiativa unui mare număr de români ce se aflau la Paris se constituie „*Comitetul Național al românilor din Transilvania și Banat*”. Membrii săi care la început aveau în fruntea lor, ca personalitate marcantă pe Traian Vuia, iar apoi pe dr. Ioan Cantacuzino, și-au propus „*să militeze activ pentru independența Transilvaniei și unirea ei cu Țara-mamă*”.

• **6 iulie 1918.** Din inițiativa unor personalități politice și culturale românești aflate în Franța, printre care s-au numărat: Octavian Goga, Tache Ionescu, Vasile Lucaci, Ioan T. Florescu, dr. Constantin Angheliescu se constituie la Paris „*Consiliul Național al Unității Române*”. În actul de constituire al Consiliului se arată că menirea lui este de a fi „*exponent și apărător al intereselor poporului român în străinătate*” și de a milita și lupta „*pentru făurirea României Mari*”.

• **14 octombrie 1918.** În Bucovina, la Cernăuți în cadrul „*Adunării Constituante*”, ia ființă „*Consiliu Național*” format din 50 de membrii din toate județele și paturile sociale, fiind ales ca președinte Iancu Flondor. Membrii săi și-au propus ca imediat să militeze și să lucreze în vederea împlinirii dorinței firești și arzătoare a Unirii Bucovinei cu România.

• **18 octombrie 1918.** La Budapesta se constituie „*Consiliul Național Român Central*” alcătuit din numeroase personalități române care militau și acționau pentru unirea Transilvaniei cu România. Menirea declarată a membrilor acestui Consiliu era aceea „*de a lucra cu intensitate sporită, cu hotărâre de neclintit, pentru unirea Transilvaniei cu Patria-mamă, România*”. Printre membrii marcați

ai Consiliului Național Român Central s-au numărat: Vasile Goldiș, Aurel Lazăr, Ștefan Cicio Pop, Aurel Vlad, Alexandru Vaida Voievod, Tiron Albani, Ion Flueraș, Ion Jumanca și alții.

• **8 noiembrie 1918.** În ziarul „Românul” se publică „Hotărârea Marelui Sfat Național Român din Transilvania și Ungaria, organism înființat în România în vederea coordonării acțiunilor prin care se viza făurirea României Mari, document istoric în care se hotărăște convocarea unei Mari Adunări Naționale. Aceasta avea menirea să decidă unirea tuturor teritoriilor românești, cu Țara-mamă, România. Iată câteva extrase din acea hotărâre: „Istoria ne cheamă la fapte... Suntem convinși că în afară de cei care vor reprezenta toate paturile sociale ale națiunii la această istorică adunare, unde se va hotărî soarta neamului nostru pentru vecie, se va prezenta însuși poporul românesc în număr vrednic de cauza mare și sfântă... Fii tare, neam românesc, în credința ta, căci iată, se apropie ceasul mântuirii tale”.

• **15 noiembrie 1918 (28 noiembrie pe stil nou).** În Bucovina, la Cernăuți (după sosirea detașamentului de 180 soldați români comandat de sublocotenentul Ilie Lazăr, care a venit din inițiativă proprie în Cernăuți) se desfășoară „Congresul General al Bucovinei”, în cadrul căruia participanții hotărăsc, în numele tuturor confrăților lor români bucovineni „unirea necondiționată și pentru totdeauna a Bucovinei cu România”. Reproducem unul dintre ultimele articole ale motiunii adoptate în acest sens: „Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare, până la Ceremuș, Colacin și Nistru cu Regatul României” (Congresul a fost convocat de Consiliul Național Român, al cărui președinte a fost Dionisie Bejan).

• **1 decembrie 1918.** Se desfășoară la Alba Iulia Marea Adunare Națională, în urma căreia, peste 100.000 de participanți veniți din toate zonele României, în special din Transilvania și Banat, adoptă istorica hotărâre de „Unire a Transilvaniei cu Țara-mamă și cu celelalte provincii surori (Basarabia și Bucovina)”. În cadrul istoricei întruniri naționale, printr-o proclamație specială participanții hotărăsc prin vot deschis și aproape în unanimitate, unirea tuturor provinciilor românești cu România. În cadrul Rezoluției adoptate de către participanții la adunarea națională de la Alba Iulia, în articolul I, se consemnează următoarele: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 1 decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeosebi, dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul și la întregul teritoriu cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre”. În ultimul articol al Rezoluției (al IX-lea) se arată cine va urma să conducă de îndată treburile României întregite. Redăm conținutul

respectivului articol: „*Pentru conducerea mai departe a afacerilor Națiunii Române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, Adunarea Națională hotărăște instituirea unui Mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română, oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiile pe care le află necesare în interesul națiunii*”. Fără evenimentele de la 27 martie (9 aprilie) 1918 și 15 noiembrie (28 noiembrie pe stil nou) marea unire a românilor ar fi fost mult mai mică întrucât în luna martie (aprilie) s-a votat unirea Basarabiei cu România, iar în noiembrie 1918 s-a votat unirea Bucovinei cu România.

• **29 decembrie 1919.** În Parlamentul României Mari se votează și se adoptă, prin vot majoritar, mai multe legi referitoare la ratificarea Unirii cu România a Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului.

• **4 iunie 1920.** Se desfășoară în Franța, în palatul de la Versailles (Marele Trianon), Tratatul de pace dintre Puterile Antantei (16 state aliate din care făcea parte și România) și Ungaria, stat învins în Primul Război Mondial în calitate de stat succesor al Imperiului Austro-Ungar. Este un document de importanță istorică pentru țara noastră, pentru că în el se recunoaște pe plan internațional Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România.

• **15 octombrie 1922.** La Alba Iulia, în orașul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, se desfășoară ceremonialul încoronării regelui Ferdinand I, zis și Întregitorul, și a reginei Maria. Cu acel prilej s-a bătut și o medalie jubiliară. Piesa reprezintă pe avers chipul regelui, înconjurat de o ghirlandă din frunze de laur, iar circular acest înscris: „*Ferdinand, Regele României și Maria Regina*”. Pe reversul medaliei se află înscrisă următoarea inscripție: „*întâiul rege al tuturor românilor, încoronat s-a la Alba Iulia în 15 X 1922*”.

• **26-27 martie 1923.** În Parlamentul României se discută și se adoptă Constituția României întregite. În titlul I al noii legi fundamentale a țării, intitulat „*Des pre teritoriul României*”, sunt consemnate următoarele prevederi:

„Art. 1. Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil”.

„Art.2. Teritoriul României este inalienabil. Hotarele statului nu pot fi schimbate sau rectificate decât în virtutea unei legi”.

„Art. 3. Teritoriul României nu se poate coloniza cu populație de ginta străină”.

„Art. 4. Teritoriul României, din punct de vedere administrativ, se împarte în județe, județele în comune”.

În titlul VI al Constituției, denumit „Dispoziții generale”, sunt consemnate prevederi speciale referitoare la drapelul României, la reședința guvernului și la limba oficială a României întregite. Redăm mai jos câteva articole:

„Art. 124. Culorile drapelului României sunt: Albastru, Galben și Roșu, așezate vertical”.

„Art. 125. Reședința guvernului este Capitala Țării”.

„Art. 126. Limba românească este limba oficială a statului român”.

• **Januarie 1934.** Cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la Unirea Principatelor Române și a 16 ani de la Unirea cea Mare, Regele Carol al II-a s-a adresat poporului român printr-un mesaj însuflețitor și încărcat de un cald fior național patriotic. În Cuprinsul său, Suveranul României se referă pe larg la importanța și la semnificațiile ambelor uniri. Reproducem, în cele ce urmează, câteva extrase din acel mesaj: *„Unirea Principatelor și Unirea Tuturor Românilor, un singur vis, în două realizări ... De când este neamul românesc, el a fost unul și de nedespărțit ... Unirile s-au înfăptuit, mai presus de toate, fiindcă erau o cerință biruitoare a neamului ... Din istoria înfăptuirii unirilor, se pot desprinde multe învățăminte, căci astfel istoria n-ar fi decât un roman ce ne-ar sluji la distracția noastră. Istoria este, mai presus de toate, un ceaslov al înțelepciunii, din care trebuie cules cât mai mult folos pentru ziua de azi și pentru cea de mâine. Prea des nu se văd decât grijile prin care trecem; prea rar ne uităm la greutatea pe care le-am biruit. Primul învățământ pe care îl putem trage din acțiunea celor ce au desăvârșit marile acte din 1859 și 1918, este credința. Fără o credință desăvârșită în dreptatea cauzei, fără credința că ei săvârșeau un act de înaltă echitate istorică, ei n-ar fi găsit puterea de a birui toate piedicile și de a trasa harta României de azi. Al doilea învățământ este că, în politică, ca și în natură, ”faptele importante se înfăptuiesc, fiecare la timpul său și că răbdarea este una din atribuțiile care ajută omul și națiunile să înfăptuiască lucruri mari. Răbdarea, unită cu persistența în muncă, au permis să se parcurgă aproape 60 de ani care despart (în 1934 - n.n.) Unirea Principatelor de Unirea tuturor românilor. Prin Unire s-a săvârșit România de ieri, prin ea s-a întregit România de azi, prin Unire trebuie să desăvârșim și să întărim România de mâine ...”*

BIBLIOGRAFIE

- CIUPERCĂ I., *România în fața recunoașterii unității naționale*, București, 1996;
 TUCĂ F., IONESCU N., RAICU R., *2000 de ani de statalitate, creștinism și cultură în spațiul românesc. Repere cronologice*, vol. I și II, București, 2000;
 TUCĂ F., IONESCU N., RAICU R., *„Epopoea anilor 1916-1918. Războiul pentru făurirea României Mari”*, București, 1989.

**PREMIZELE ȘI METODELE
RĂZBOIULUI HIBRID DIN REPUBLICA MOLDOVA
(1990-1992)**

**PREMISES AND METHODS OF HYBRID WAR IN MOLDOVA
(1990-1992)**

Colonel (r) conf. univ. dr. Anatol MUNTEANU¹⁰¹

Rezumat: Sistemul socialist mondial de acum 30 de ani poate fi comparat cu o corabie veche, putredă, fără perspectivă, care se scufundă în apele adânci ale oceanului. Începuse dezmembrarea U.R.S.S. în 15 state independente. Începând cu anii 1988-1990 în fosta Republică Sovietică Socialistă Moldovenească se constituie Mișcarea de Eliberare Națională, care luptă pentru libertate, dezrobire și Unire cu Țara Mamă România. În scopul păstrării sistemului sovietic rusesc, în Republica Moldova și alte regiuni ale U.R.S.S., rușii au organizat confruntări politice și conflicte militare.

În acea perioadă serviciile de securitate rusești, K.G.B.-ul, au organizat un șir de evenimente destabilizatoare, au schițat un program de luptă contra Republicii Moldova. Moscova folosea forțele sale: nomenclatura de partid, K.G.B.-ul, armata din districtul militar Odessa, subunitățile de spionaj și contraspionaj ale Armatei a 14-a, acționau clandestin, pregăteau cadre, executanți. Rusia a început să creeze acele structuri ilegale, care în 1990 au declanșat conflicte militare și războiul.

Cuvinte-cheie: războiul hibrid, Republica Moldova, metode, confruntări politice, Transnistria.

Abstract: The social system in the world thirty years ago could be compared to a rotten, old boat, with no perspective for salvation, ready to sink in the deep waters of the ocean. That moment marked the beginning of USSR dismantling in fifteen independent states. Starting with 1988-1990 the former Soviet Socialist Republic of Moldova witnessed the emergence of the National Freedom Movement, fighting for freedom, independence, and unification with Romania, the Homeland. In order to preserve the Russian Soviet system, in the Republic of Moldova and other regions of former USSR, the Russians initiated political confrontations and military conflicts.

During that period, the Russian security services, the KGB, organized a series of destabilizing events and they began a program of fighting against Republic of Moldova. Moscow made use of its forces: party officials, the KGB, the army in Odessa military district, the intelligence and counterintelligence units of 14th Army, who acted undercover preparing other agents. Russia thus started to build those illegal structures that in 1990 triggered military conflicts and finally the war.

---

¹⁰¹ Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România.

Keywords: hybrid war, Republic of Moldova, methods, political confrontations, Transnistria.

Pe teritoriul Republicii Moldova între 1990-1992 s-a desfășurat un război cu Federația Rusă, care sub lozincă „apărării Transnistriei și a populației rusofone”, atacă această republică, utilizând metode de tip *politico-militar, economico-financiar, propagandistic și informatic prin intermediul unităților paramilitare și militare, serviciilor secrete*, partidelor politice afiliate, diverselor societăți economice din teritoriu. Toate aceste acțiuni, reprezintă *războiul hibrid contemporan* dus de sovietici ruși, experimentat și bine testat în R.Moldova, extins în alte țări și puncte fierbinți ale continentului, expresie a unui război modern.

Și tinerele state independente ca Lituania, Letonia, Estonia, Georgia, Armenia, Azerbaidjan, Moldova ș.a. s-au trezit peste noapte, în ciuda independenței recunoscute, cu trupe străine pe propriul teritoriu – *forțele armate ale Uniunii Sovietice. Comunitatea Statelor Independente (C.S.I)*, în componența căreia intrau Rusia, Bielarus și Ucraina, a preluat succesiunea URSS, fără a exista un tratat referitor la aceste trupe, pe care statele ex-sovietice, inclusiv R.Moldova, le-au îmbrăcat, le-au hrănit și le-au plătit, ca trupe de ocupație, mai bine de 50 de ani. Această prezență străină, nereglementată, a fost mai nefastă în zonele unde au izbucnit conflicte militare, dirijate direct de la Moscova, în special în statele neslave, care nu mai doreau asocierea cu Federația Rusă.

În fostul Imperiu sovietic, inclusiv pe teritoriul Moldovei, forțele militare și serviciile secrete erau concentrate în unitățile și subunitățile Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne și Comitetului Securității de Stat al URSS, fiind în exclusivitate subordonate Moscovei.

În 1989, R. Moldova, această parte a Basarabiei, ocupată în repetate rânduri de ruși (1812, 1940, 1944), se îndrepta cu pași rapizi, cu „*o viteză maximă*”, spre țara ei mamă, România. Realizează câteva reforme național-democratice, decretează *limba română ca limbă de stat*, se trece de la alfabetul chirilic la alfabetul latin, *instaurează tricolorul și imnul românesc*, toate acestea alarmând Moscova. Ținta românilor-moldoveni era *Unirea Basarabiei cu România*.

Funcționarii și demnitarii ruși din R.Moldova au fost împotriva acestei hotărâri, își pierdeau slujbele și necunoscând limba română, nu mai puteau conduce și ocupa posturi mari în conducerea statului și a partidelor politice. În această perioadă, Rusia sovietică *dezlănțuie un război informațional* asupra populației băștinașe românești, instigând minoritățile naționale din R. Moldova, și anume: rușii, ucrainenii, găgăuzii, bulgarii și evreii, care, în total, constituiau circa 30%, la nesupunere, la nerespectarea legislației adoptate de parlament. În Transnistria, pe

partea stângă a Nistrului și în partea de sud a republicii, cu sprijinul armatei sovietice și a formațiunilor paramilitare, *apar greve, mitinguri și nemulțumiri în masă a populației minoritare*, care destabilizează viața socială și economică a regiunii.

Pe teritoriul Republicii Moldova, și anume în Dubăsari, Tiraspol, Râbnița, Camenca, raioane dominate de separatiști, apăreau *tot felul de grupuri mici de oameni*: agitatori, propagandiști, care organizau greve, mitinguri și blocaje de circulație pe drumuri. Acești oameni erau sprijiniți și ajutați de cazaci militari aduși din Rusia și „omuleții verzi” fără însemne, înarmați cu arme, pistoale și pistoale automate. Asemenea scene și personaje civile și militare, așa numite „celule hibride”, patrulau în 1989-1990 prin satele din Transnistria și sudul Basarabiei. Agresau intelectualii români-moldoveni, îi arestau și dezarmau pe polițiștii moldoveni, săvârșeau furturi de produse alimentare (vin, brânză, carne), automobile și obiecte casnice, destabilizând situația socială și economică în satele moldovenești.

Haosul, anarhia și tulburările în masă a populației ruse, crează o situație de criză națională în fața amenințărilor de război. Moldova era în pragul unui război civil, o primă etapă a *războiului hibrid*. Armata sovietică a jucat un rol crucial în teritoriul transnistrian. Deși Transnistria reprezintă doar 12% din teritoriul R.Moldova, această fâșie de pe malul stâng al Nistrului a avut de-a lungul timpului un statut privilegiat. Moscova a implementat aici, pas cu pas, *politica de sovietizare*, dezvoltând sectorul de apărare și industria grea. Hidrocentrala de la Dubăsari și termocentrala „Moldavskaja” (una dintre cele mai mari din sud-vestul fostei Uniuni Sovietice) furnizau cea mai mare parte a energiei electrice pentru Moldova și partea de Sud a Ucrainei. Combinatul metalurgic de la Râbnița, întreprinderile din Tiraspol și Tighina, livrau armatei sovietice mari cantități de tehnică, armament și echipamente. Armata rusă sovietică a sprijinit și a dezvoltat separatismul transnistrean și găgăuz, a înarmat în secret grupurile paramilitare și a sprijinit cazacii ruși și ucraineni veniți să lupte.

Începând cu octombrie 1990, toate podurile peste Nistru și drumurile din Transnistria erau controlate de patrulă din cazaci și gardiști înarmați, „pentru a-i prinde și demoraliza pe fasciștii români”, infiltrați în R. Moldova. Radioul și televiziunea rusofonă duceau zilnic *un război informațional și psihologic* în limbile rusă, ucraineană și română (moldovenească), îndreptat împotriva R.Moldova și României. Miliția și organele de drept au fost acaparate de separatiști. Conducerea Republicii Sovietice Moldovenești îndeplinea ordinele Moscovei, populația era îngrozită, speriată și nu primea niciun ajutor de la organele de drept și poliția locală, care a fost, pur și simplu, izgonită din Transnistria.

Chișinăul a pierdut controlul asupra raioanelor de sud și din partea stângă a Nistrului. O parte dintre muncitorii și slujbașii ruși din Tiraspol, Tighina, Dubăsari, Râbnița, loiali liderului separatist Smirnov, s-au înarmat din depozitele armatei sovietice, au organizat detașamente de autoapărare, au împărțit populației rusofone arme de foc. Prin posturile de radio și prin separatiștii ruși, au incitat populația rusofonă și minoritățile naționale la nesupunere, la încălcarea legislației moldovenești.

Grupurile și detașamentele de demonstrați erau organizați împotriva R.Moldova, însă nu erau „de capul lor”, erau supravegheați și dirijați de grupuri mici de „omuleți verzi”, așa numitele *celule fără însemne*, fără nume, care tensionau situația, când era nevoie foloseau forța, uneori, și armele împotriva polițiștilor moldoveni. Grupuri înarmate de cazaci-mercenari, veniți din regiunea Don, Krasnodar și Zaporojie, au baricadat drumurile principale și podurile de peste Nistru. Rețeaua de telefonie a fost întreruptă. Astfel s-a întrerupt comunicarea cu toate localitățile din estul R.Moldova, adică cu Transnistria. Pe calea ferată a fost întreruptă circulația trenurilor, sute de vagoane cu marfă staționau. Pe drumurile naționale și secundare, automobilele erau oprite, percheziționate ca în perioada de război. Moldovenii, muncitori sezonieri din partea dreaptă a Nistrului, erau suspecțai că sunt împotriva Transnistriei, erau agresați, unii maltratați și trimiși la cercetări în Tiraspol.

În august 1990, așa numitele „*consilii raionale și orășenești de deputați*” din Transnistria au respins legislația reformistă a R.Moldova, au chemat populația rusofonă și au impus populației băștinașe, prin forță, să voteze *autonomia Transnistriei și aderarea la Tratatul unional, la Federația Rusă*.

La 2 septembrie 1990, Transnistria s-a declarat „Republica sovietică socialistă moldovenească nistreană”, ceea ce a adus la o neliniște socială, la o indignare a populației autohtone, semnalându-se în mai multe localități ciocniri între poliția moldovenească și insurgenții transnistrieni. În conflictele și neînțelegerile din localitățile aflate de partea stângă a Nistrului și din Tighina, militarii ruși au intervenit activ, cu scopul declarat de a-i „apăra pe localnici de *limba română și de genocidul naționalist al moldovenilor*”.

Generalii ruși ai Armatei a 14-a: Lebed, Netcaciov, susținători ai separatismului, dezinformau, prin centrele mass-media, populația Moldovei, inclusiv din spațiul URSS, și anume, că „*populația transnistriană este anihilată sistematic, ipocrit și brutal*”, că „*fasciștii moldoveni s-au dat la epurări zilnice*” în timpul operațiunilor militare din Tighina, că moldovenii s-au comportat „*într-un mod, care i-ar face pe ofițerii fasciști de acum cincizeci de ani să pară niște simpli amatori*.” Generalului Lebed, mândru și popular între rușii transnistrieni, îi plăcea să discute politică, apărea des la televizor, dădea interviuri pentru presa scrisă.

Făcea chefuri și petreceri cu jurnaliștii, cu care se bea, prin excelență, votcă, dădea sfaturi șovine. Pe superiorii din armata moldovenească îi considera „*incompetenți și imbecili*”, pe guvernanții îi numea „*proști și boi*”, pe patrioții basarabeni – „*fasciști români*”. Vorbea despre România cu multă răutate, considerând că el, cu tancurile armatei ruse, poate ajunge în 24 de ore la București, pentru a face ordine. Declarațiile publice ale acestor generali erau atât de exagerate, încât Ministrul apărării din Federația Rusă și personal, președintele rus, B.Elțin,, le-a ordonat să înceteze apariția acestora în presa scrisă și audio-vizuală.

Armata rusă a jucat un rol hotărâtor în destabilizarea situației din R. Moldova. Mulți ofițeri de la eşaloanele superioare ale armatei ruse au preluat funcții în noua armată transnistriană. Generalul de divizie, Ghenadi Iakovlev, a devenit la începutul anului 1992 Șeful Direcției de Apărare, iar colonelul Ștefan Chițac, fostul ofițer de Stat Major al Armatei a 14-a rusă, a devenit Comandant al apărării în „R.S.S.M. Nistreană”. În situația confuză creată după puciul de la Moscova, sute de ofițeri și subofițeri le-au urmat exemplul, trecând în rândurile armatei separatiste.

Tactici de tip hibrid au fost folosite de „omuleții fără însemne” la Dubăsari, unde, la 13 decembrie 1991, patru polițiști au fost omorâți și 9 au fost răniți, pentru că au ajutat populația băștinașă să se evacueze. Cazacii ruși de la Don și Krasnodar atacă cu blindate Secția orașenească de poliție Dubăsari: 35 polițiști sunt transformați în prizonieri, maltratați și întemnițați în subsolurile miliției din Tiraspol.

În această perioadă se produce o epurare etnică a românilor-moldoveni din stânga Nistrului. Mulți se evacuează, lăsând averile agonisite de-a lungul anilor, casele, bunurile materiale. O altă parte dintre intelectuali și băștinași, opunând rezistență bandelor înarmate, au fost arestați, maltratați, băgați la închisoare, iar circa 100 de persoane sunt date dispărute, cadavre de bărbați și femei au fost găsite în râul Nistru. Regimul de la Tiraspol a interzis organelor de drept ale R. Moldova, intrarea și cercetarea acestor cazuri. În Transnistria se ascundeau infractori, persoane cu antecedente penale. Unele persoane penale erau folosite de serviciile speciale în acte criminale, de terorism împotriva demnitarilor, persoanelor importante din R.Moldova.

În perioada 1990-1992, una din tacticile *Federației Ruse în războiul hibrid*, a fost diversiunea economică: blocadele economice și anume, oprirea sau limitarea de furnizare de gaze către Chișinău și alte obiective din partea dreaptă a Nistrului. S-a întrerupt, pentru câteva zile, furnizarea de curent electric de la Centrala Termică „Moldaskaia” din Kuciurgan către localitățile moldovenești. În perioada septembrie-decembrie 1991, au fost blocate căile ferate la Tiraspol, Tighina, s-a întrerupt mersul trenurilor către Moscova, Kiev, Odesa. Organizatorul și executorul

blocadelor erau *serviciile speciale ruse*, ajutate permanent de 100 de femei și *celulele ale „omuleților verzi”*. Aceste grupuri de oameni, sprijiniți de autoritățile transnistriene, atacau depozitele militare ale Armatei a 14-a ruse, sustrăgeau armament, automate, aruncătoare de grenade, lăzi cu cartușe, mine, care erau împărțite în toate satele nistrene, inclusiv și în satele moldovenești, pregătindu-se de război cu Moldova din partea dreaptă a Nistrului. Prin grevele permanente, oprirea trenurilor și a garniturilor cu produse animaliere, fructe și legume spre piețele mari din Rusia, Ucraina, Țările Baltice aduceau mari pierderi economiei naționale a R.Moldova. Sute de vagoane, încărcate cu produse alimentare nu ajungeau la destinație, produsele se degradau. Agenții economici se ruinau din cauza pagubelor și pierderii pieței de desfacere, contractele cu partenerii erau anulate, iar statul Republica Moldova pierdea credibilitatea ca partener economic.

La Tighina, Tiraspol și Dubăsari, printr-un ordin din 15 noiembrie 1991 al liderului separatist Smirnov, a fost interzisă abonarea populației la ziarele și revistele din Chișinău. Citirea sau propagarea publicațiilor în limba română se consideră infracțiune. În Tighina și în Transnistria sunt stabilite posturi militarizate de control. Românilor – moldoveni le este interzisă circulația fără motivație; cei care au luptat împotriva Transnistriei sunt arestați.

Din evenimentele prezentate mai sus, se vede clar diversitatea modalităților de acțiune ale structurilor militare ruse și ale serviciilor, ale formațiunilor paramilitare, organizate și îndrumate de specialiști și instructori ai Federației Ruse, amplasați în teritoriul R.Moldova, care au adus mari pagube politicii și economiei R. Moldova, au oprit cursul de integrare cu România și țările UE. Aceste acțiuni sunt elocvente astăzi în cazul Ucrainei și altor state, unde Federația rusă este implicată.

O altă situație *conflictuală, de război*, care face parte din amenințările hibride și planul Moscovei de secesionare, dezmembrare a R.Moldova este operațiunea „autonomie găgăuză”. Acest plan, precum și „autonomia transnistriei”, a fost întocmit și realizat punctual de serviciile secrete ruse sub tutela lui A.Lukianov, președintele parlamentului sovietic, care a fost aplicat în practică în 1989. „Găgăuzia”, acest teritoriu din sudul Basarabiei, locuit compact de găgăuzi și bulgari, aduși de Imperiul Rus din zona Balcanilor în 1812-1814, cu scopul: primul - de a-i salva pe găgăuzi de robia otomană, al doilea scop – de a-i deznaționaliza pe *băștinașii români-moldoveni din stepa Bugeacului*; pământurile, de veacuri, aparțineau *boierilor moldoveni și țăranilor răzeși ai Țării Moldovei*, dintre care o parte au fost deportați, sub diferite motive politice în Rusia (Siberia) după ocupația din 1812; cu trei raioane și cu o populație minoritară găgăuză, de 150.000 locuitori, sau 3,5% (în 1989) din populația R.Moldova, localitățile lor fiind amplasate pe cele mai fertile pământuri cernoziomice, această etnie visa la autonomie și independență. Limba găgăuzilor, ca origine, este turcă, musulmană,

dar ei vorbesc în limba rusă, sunt creștini-ortodocși ca și moldovenii, au avut aceleași probleme de asuprire națională din partea Rusiei țariste și a ideologiei comuniste din URSS. Până în 1989 nu au avut probleme sau confruntări naționale cu populația băștinașă, cu românii-moldoveni, dar au avut rădăcini adânci naționaliste.

Pentru a împiedica procesul de implementare a limbii române ca limbă de stat și pentru a stopa legislația nouă, orientată spre UE și România, în această zonă a republicii, cu sprijinul serviciilor secrete ruse, a apărut o mișcare naționalist-separatistă a găgăuzilor, „Gagauz-Halkı”. Scopul conducătorilor etnici găgăuzi era, de a proclama „republică autonomă și independentă” pe un teritoriu străin, care niciodată nu le-a aparținut. În toamna anului 1990, populația Moldovei a ripostat acestei idei, s-au ridicat peste 100.000 de țărani și muncitori veniți la Comrat și Cimișlia, să-și apere pământul. URSS și în continuare Federația Rusă a sprijinit ideea *federalizării și autonomiei găgăuze*.

Armata a 14-a rusă a fost garantul principal, militar și moral al separatiștilor, nemaivorbind de susținerea materială și cu specialiști din partea cercurilor reacționare din Rusia. Serviciile secrete de la Moscova au ajutat separatiștii găgăuzi să organizeze congrese, întruniri politice, au asigurat o consultanță eficientă pentru elaborarea documentelor politice false și diverselor declarații publicate în presa locală și internațională.

În localitățile găgăuze s-au înființat gărzi înarmate, de „autoapărare contra românilor-moldoveni”. S-au organizat structuri paramilitare, numite „Batalionul Bugeac”, „Miliție”, alte organizații administrative de conducere, susținute și aprovizionate de Transnistria și de unitățile militare sovietice ale Districtului Militar Odesa. Numita „Republică găgăuză” își revendica granițele, luând în componență nu numai localități găgăuze, dar și o mare parte din satele cu populație preponderent bulgară și moldovenească, deși acestea s-au opus vehement deciziei de a intra în componența „Găgăuziei”. Forțele de ordine și populația civilă de origine românească au ripostat, dar fără succes. Conducerea R.Moldova a scăpat situația de sub control, nu a luat decizii concrete.

În toamna anului 1990, orașul Comrat a fost închis de găgăuzi, străzile principale și arterele de circulație republicană au fost baricadate cu tehnică militară, autocamioane, tractoare. Bărbaților și tinerilor cu stagiu militar satisfăcut li s-au distribuit arme și muniții, s-au oferit ajutoare militare și blindate ale armatei sovietice, sosite în sprijinul separatiștilor. Organele legitime ale R.S.S.M., Miliția, Procuratura, Judecătoriile, Comitetul Executiv raional și altele au fost închise de separatiști, iar unele organizații lichidate definitiv. S-a interzis pătrunderea în oraș a parlamentarilor moldoveni, a miniștrilor, polițiștilor, altor demnitari de la Chiși-

nău, Structurile de forță moldovenești sunt oprite de șefii ierarhici să intervină, „pentru a nu destabiliza situația” (decizie ordonată de președintele M.Snegur).

Trupele armatei sovietice dislocate în partea de sud a republicii și în regiunea Odesa erau în permanență în stare de alertă, efectuau misiuni de patrulare și recunoaștere, circulau zi și noapte pe drumuri și șosele, manifestându-și forța și interesul de a menține controlul asupra acestei regiuni.

La Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcănești, forțele separatiste și-au creat formațiuni înarmate. Membrii acestor detașamente au săvârșit în anii 1991-1992 un șir de acțiuni criminale, acte de tâlhărie și de jaf, omoruri, furturi, utilizând arme de foc. În data de 13 noiembrie 1991, la Vulcănești, populat de găgăuzi și moldoveni, „omuleții verzi” și separatiștii au opus rezistență armată Poliției cu Destinație Specială, sosită de la Chișinău în ajutorarea populației și poliției locale. Separatiștii au folosit tactici hibride de război, ca scut de apărare au folosit un grup de femei cu copii găgăuzi, care strigau, țipau și care au atacat poliția specială cu pietre. În mulțime erau și provocatori, care au aruncat în poliție cu sticle incendiare, au tras focuri de armă. La insistența organelor locale de a retrage poliția specială din centrul localității, separatiștii și „omuleții verzi” au acționat în stil terorist, au împușcat mortal un polițist, au rănit alți trei polițiști. Clădirea Secției de poliție a fost incendiată și a ars până la temelie. După care au fost atacate procuratură și judecătoria, clădirile au fost incendiate.

La Comrat, un orașel cu populația preponderent găgăuză, separatiștii ruși i-au înarmat pe găgăuzii infractori, folosindu-i ca teroriști pentru lichidarea polițiștilor și persoanelor influente civile. Și aici, în 1991, Poliția locală a fost izgonită, iar clădirea din care a fost dislocată poliția a fost devastată și incendiată.

La 28 noiembrie 1991, în apropiere de orașul Vulcănești, patru persoane înarmate din patrulele „omuleților verzi” au deschis foc asupra automobilului „Moscvici”, condus de cetățeanul ucrainean Dunaev, membrii familiei au fost răniți și transportați la spital

La 23 februarie 1992, un grup de gardiști înarmați ai formațiunii separatiste din Comrat a atacat un automobil condus de cetățeanul ucrainean LevcencoS.E., funcționar la Școala Pedagogică din Ismail, care pentru neprezentarea documentelor, a fost împușcat. Astfel, prin forță, s-a băgat spaimă în populația din sudul republicii, impunându-i-se să sprijine pe găgăuzi și pe mercenarii ruși.

Populația bulgară din raionul Taraclia, Ciadâr-Lunga, Chirsova, ș.a. nu a fost atrasă în diversiune împotriva R.Moldova, luând de la început o poziție moderată și, desigur, mai înțeleaptă. Factorul extern, îndepărtarea Bulgariei de URSS sub o formă radicală și rapidă nu putea să nu exercite o influență benefică asupra bulgarilor din Taraclia.

Găgăuzii, în schimb, prin liderii lor, au fost atrași în promovarea unui atentat împotriva R.Moldova. Prin deciziile „congreselor extraordinare” ale reprezentanților găgăuzi, manifestări în masă, acțiuni teroriste și criminale, au reușit să destabilizeze situația și să mențină această zonă de sud a Basarabiei sub controlul Federației Ruse.

La 19 august 1990, liderii găgăuzi de orientare prosovietică au convocat la Comrat un așa numit „Congres al deputaților poporului”, deputați falsificați, aleși în viteză, încălcând flagrant legislația de bază și electorală a R.Moldova. Executivul de la Chișinău a anulat aceste alegeri ca *nelegitime*. „Congresul” a fost pregătit de liderii mișcării „Gagauz Halki”, avându-i drept consilieri pe activiștii separatiști din Comrat, Tiraspol și Râbnia, aveau dosare penale, având la bază furturi, acte de violență și terorism. Aceștia, votați de populația găgăuză, au proclamat formarea „Republicii unionale găgăuze”, cu dreptul de a semna noul tratat cu URSS sau cu Federația Rusă. *O lovitură bolșevică de tip stalinist, în contratimp cu mersul istoriei planetare*. A fost încă „un succes”, un pas important în realizarea proiectului de fragmentare a R.Moldova, lipsind-o de dreptul de suveranitate deplină.

La 2 septembrie 1990, după reușita experimentului de la Comrat, forțele reacționare ale URSS au susținut crearea „Republicii moldovenești nistrene”. În consecință, URSS a creat, într-o perioadă scurtă de timp, „august-septembrie” 1990, două republici autonome și independente în R.Moldova, subordonate direct Moscovei, prima: „Republica sovietică socialistă găgăuză” și a doua „Republica sovietică socialistă moldovenească nistrenă”, care, nelegal, funcționează și astăzi (de 27 de ani), scenariile sovietice, din anii 1924, 1940, 1944. Astfel, Federația rusă, folosind elemente ale războiului hibrid, implementate în minorități naționale, a produs o puternică tensiune politică în Republica Moldova, urmărind stoparea mișcării naționale a românilor și aspirațiile lor spre independență și Unire.

Scenariul și rezultatele „formidabile” ale experimentului din „Găgăuzia” și „Transnistria” au fost cu succes folosite de armata rusă și serviciile secrete în războiul hibrid din Crimeea și în regiunile de Est ale Ucrainei: Doneț, Lugansc, ș.a.

Fostul președinte al R.Moldova, M.Snegur și ex. vice-prim-ministru A.Sangheli, care, sub pretextul că nu doresc „vărsare de sânge”, încă din 1990 au dat pas cu pas înapoi, au mințit poporul și au retras voluntarii, poliția din zonele de conflict, au promis poporului că vor rezolva pe cale pașnică problema transnistreană și găgăuză, fără a se acorda autonomie populației găgăuze.

Până la urmă, președintele nu și-a onorat promisiunea, ci, tacit și în secret, în 1994, ca un trădător, a semnat documente și Decretul de autonomie găgăuză, cedând găgăuzilor, populație turcică, pământurile strămoșești ale Țării Moldovei, pe care *bravii noștri străbuni le-au apărat prin lupte și sânge*.

Concluzii: În Republica Moldova, în scopul contracarării politicii fostei metropole - URSS, s-au adoptat cele mai democratice legi pentru ocrotirea drepturilor populației alogene. Legea despre cetățenie, adoptată la 4 iulie 1991, conferă tuturor locuitorilor cetățenia R.Moldova, aderând la cele mai importante instrumente internaționale referitoare la drepturile omului, exprimându-și acordul deplin cu prevederile Declarației Universale a Drepturilor Omului.

Persoanele care aparțineau minorităților naționale au căpătat dreptul de a învăța limba maternă, limba oficială a statului, limba română fiind studiată conform legislației în vigoare. Acest model de protecție a minorităților a fost apreciat de instituțiile europene și dezapreciat de Federația Rusă. Scopul Rusiei a fost pentru secesiune R.Moldova, împiedicarea unirii cu România și integrarea acesteia în spațiul euroasiatic.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Cronica evenimentelor 1989-1992*, Chișinău, 1999;
BOLDUR, A., *Istoria Basarabiei*, București 1992;
MUNTEANU A., „*Eroii de la Nistru*”, București 2014;
MUNTEANU A., „*Sacrificiu și trădare (1990-1992)*”, București, 2005.

ZONA METROPOLITANĂ INTELIGENTĂ. CENTRUL DE PUTERE REGIONALĂ

INTELLIGENT METROPOLITAN AREA. REGIONAL POWER CENTER

Drd. Romeo-Ionuț MÎNICAN*

Rezumat: Îmbătrânirea populației și concentrarea populației tinere în orașe vor accentua și mai mult procesul de urbanizare în detrimentul dezvoltării așezărilor rurale. Zonele metropolitane vor fi pilonii pe care statul își va consolida existența și puterea în lupta pentru a-și menține identitatea națională și prestigiul de țară la nivel global. Acest proces va determina ca zonele metropolitane să devină centre de putere regionale, care vor dicta politica statelor.

Zonele metropolitane vor fi inteligente dacă vor folosi cunoașterea și capacitatea de inovare într-un mod adaptabil și dinamic schimbărilor globale, concomitent interconectate, prin infrastructură reală și virtuală, cu alte zone metropolitane pentru a realiza schimb de cunoaștere, inovații și resurse naturale.

Cuvinte-cheie: zona metropolitană, cunoaștere, inovație, centru de putere regională, urbanizare, infrastructură

Abstract: The aging of the population and the concentration of young people in cities will further accentuate the urbanization process to the detriment of rural settlements development. Metropolitan areas will be the pillars that the state will strengthen its existence and power on, striving to maintain its national identity and country prestige in the world. This process will cause metropolitan areas to become regional power centers that will dictate states' policies.

Metropolitan areas will be intelligent if they use knowledge and innovation capacity to global changes in an adaptable and dynamic way, being simultaneously interconnected, via real and virtual infrastructure, with other metropolitan areas, so as to exchange knowledge, innovations and natural resources.

Keywords: metropolitan area, knowledge, innovation, regional power center, urbanization, infrastructure

Cercetările demografice au arătat că înainte de 1850 nici o țară nu era predominant urbană. Marea Britanie a fost singura țară care a depășit acest prag, în

---

* Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, e-mail: romeoionutm@gmail.com

anul 1900. Statele Unite ale Americii nu au atins un astfel de nivel decât în anul 1920¹⁰².

Dezvoltarea urbană a fost direct influențată de sistemele politice, administrative și economice, aflate într-un continuu proces de transformare și adaptare, fapt ce a determinat numeroase și diverse experimente psihosociale, culturale, identitare, religioase, ș.a. în interiorul societăților de pe întreg mapamondul.

Urbanizarea reprezintă un proces pe termen lung care determină numărul din ce în ce mai mare al populației care trăiește în orașe și municipii, precum și creșterea zonelor urbane. Acest proces a început în Europa odată cu revoluția industrială din secolul al XVIII-lea și, în decursul a două secole, s-a răspândit în mod eterogen pe întreg continentul¹⁰³.

La nivel global, mai mulți oameni domiciliază în mediul urban decât în zonele rurale, procentul fiind de 54% din populația lumii care locuiește în zonele urbane¹⁰⁴. Dacă în anul 1950 procentul de urbanizare a populației lumii era de doar 30%, previziunile pentru anul 2050 indică un procent de 66% din populația lumii proiectată să fie urbană¹⁰⁵. Urbanizarea are loc în întreaga lume, însă ultimul raport¹⁰⁶ privind orașele lumii relevă faptul că procesul de urbanizare nu se desfășoară în același ritm în diferite regiuni. Astfel urbanizarea inegală a condus la creșterea numărului metropolelor, de la 14, în anul 1995 la 29, în anul 2015. Cu toate acestea, în timp ce aceste zone pot fi considerate centre de putere economice, ele nu sunt nici pe departe centrele urbane cu creștere rapidă și nici nu reprezintă majoritatea populației urbane. Orașele mici și mijlocii, reprezentând 59% din populația lumii, sunt în creștere la cele mai rapide cote¹⁰⁷.

Procesul globalizării tot mai accentuat susține acest trend în toate țările. Fenomenul creșterii urbane va aduce atât beneficii cât și provocări, iar o guvernare

¹⁰² Dorel Abraham, *Introducere în sociologia urbană*, Editura Științifică, București, 1991, p. 16.

¹⁰³ *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 34, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/-documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

¹⁰⁴ URBANIZATION AND DEVELOPMENT: EMERGING FUTURES. WORLD CITIES REPORT 2016, United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), Nairobi, Kenya, 2016, p. 1, disponibil online pe <http://wcr.unhabitat.org/wp-content/uploads/sites/16/2016/05/WCR-%20Full-Report-2016.pdf>, accesat la data de 10 august 2017.

¹⁰⁵ *World Urbanization Prospects*, Department of Economic & Social Affairs, the 2014 revision, United Nations, New York, p. 1, disponibil online pe <https://esa.un.org/unpd/wup/publications/-files/wup2014-highlights.Pdf>, accesat la data de 10 august 2017.

¹⁰⁶ WORLD CITIES REPORT 2016, disponibil online pe <http://wcr.unhabitat.org/>

¹⁰⁷ Gabriela Rico, *Eight key trends that define two decades of global urbanization. Uneven urbanization*, 2 iunie 2016, disponibil online pe <http://citiscopes.org/habitatIII/news/2016/06/eight-key-trends-define-two-decades-global-urbanization>, accesat la data de 10 august 2017.

urbană inteligentă trebuie să se adapteze constant la noile schimbări din contextul național și cel internațional și, să asigure, atât o securitate urbană inteligentă a tuturor sectoarelor, cât și o securitate cibernetică a domeniilor tot mai „digitizate” ale societății. De asemenea, accesul cetățenilor la servicii publice adecvate constituie un fundament de bază al securității urbane, îmbunătățind condițiile de bază ale dezvoltării calității vieții atât în zonele urbane cât și în cele pre-urbane.

Fenomenul „urban” contemporan nu poate fi înțeles și explicat independent de fenomenele economice și cele demografice, de evoluția sectoarelor activității umane și de o serie de factori socioculturali care influențează deplasările de populație din rural în urban¹⁰⁸. Mulți specialiști în domeniul sociologiei urbane, urbanismului, geografiei urbane și economiei sunt de acord că există patru stadii principale ale dezvoltării urbane urmând o ordine cronologică: *concentrarea populației urbane în orașe* (urbanizare clasică), *suburbanizarea*, *dezurbanizarea* și *reurbanizarea*¹⁰⁹.

Un aspect important al procesului de urbanizare contemporan este apariția *zonelor metropolitane*.

Conceptul general al unei *zone metropolitane* desemnează „o zonă de bază care conține un nucleu cu o populație numeroasă, împreună cu comunitățile învecinate care au un grad ridicat de integrare economică și socială cu acea bază”¹¹⁰.

Procesul de metropolizare a determinat redefinirea orașelor sub aspectul dezvoltării lor teritoriale, punând în prim-planul dezvoltării spațiale problema managementului teritoriilor metropolitane. Numărul lor este în creștere, fiecare fiind alcătuită dintr-un număr de municipii și orașe de mărimi diferite, interconectate și interdependente¹¹¹. Însă, teritoriile metropolitane sunt însoțite de numeroase probleme strategice comune: managementul schimbărilor economice la scară națională și globală, a diversității sociale și culturale, a infrastructurii de comunicații și, nu în ultimul rând, a protejării patrimoniului natural și cultural. De

¹⁰⁸ Vasile Miftode, „Migrațiile și dezvoltarea urbană”, Editura Junimea, Iași, 1978, p. 56.

¹⁰⁹ Dorel Abraham, *op. cit.*, p. 40.

¹¹⁰ În original: ‘The general concept of a metropolitan area (MA) is that of a core area containing a large population nucleus, together with adjacent communities that have a high degree of economic and social integration with that core’, „Metropolitan Areas. Classification of Metropolitan Areas”, disponibil online pe <https://www2.census.gov/geo/pdfs/reference/GARM/Ch13GARM.pdf>, accesat la data de 29 septembrie 2017.

¹¹¹ *Studiu dezvoltare policentrică*, p. 5, disponibil online pe <http://fzmaur.ro/StudiuPOLICENTRIC.-pdf>, accesat la data de 23 august 2017.

asemenea, zonele metropolitane se fundamentează pe infrastructuri reale și virtuale¹¹².

Metropolizarea, ca proces de adaptare la globalizare și mondializare care îmbunătățește competitivitatea mediilor urbane și relațiile dintre centru și zona de influență, induce numeroase transformări la nivelul componentelor mediului, cu consecințe în stabilitatea ecosistemelor naturale, comunităților umane și sistemelor economice regionale și locale¹¹³.

Orașele de tip occidental, în special cele din Statele Unite ale Americii, au constituit, de-a lungul timpului, un model de urmat pentru celelalte orașe în plin proces de urbanizare. Schimbările în evoluția urbană au determinat următoarele stadii ale urbanizării orașelor occidentale, caracterizate prin¹¹⁴:

- a) creșterea sau concentrarea urbană prin imigrație;
- b) suburbanizarea sau extinderea orașului în teritoriul său periurban prin mobilitatea rezidențială a diferitelor categorii de populație;
- c) deconcentrarea sau descentralizarea urbană prin emigrarea populației orașelor în zonele nemetropolitane (fază numită și contraurbanizare);
- d) un stadiu incipient de reurbanizare sau red dezvoltare urbană a zonelor centrale ale orașelor, fază aflată mai mult în stadiu de deziderat.

Majoritatea oamenilor consideră orașele locuri unde un număr mare de oameni locuiesc și muncesc; ele sunt centre de guvernare, comerț și transport.

O primă definiție a *orașului* se referă la „*orașul propriu-zis*”, descrie un oraș potrivit unei limite administrative. O a doua abordare a conceptului, numită „*aglomerare urbană*”, ia în considerare extinderea zonei urbane contigue, sau a zonei construite, pentru a delimita granițele orașului. Cel de-al treilea concept al orașului, „*zona metropolitană*”, definește limitele sale în funcție de gradul de interconectare economică și socială a zonelor din apropiere, identificate prin comerțul interconectat sau modele de navetă (figura nr. 1)¹¹⁵.

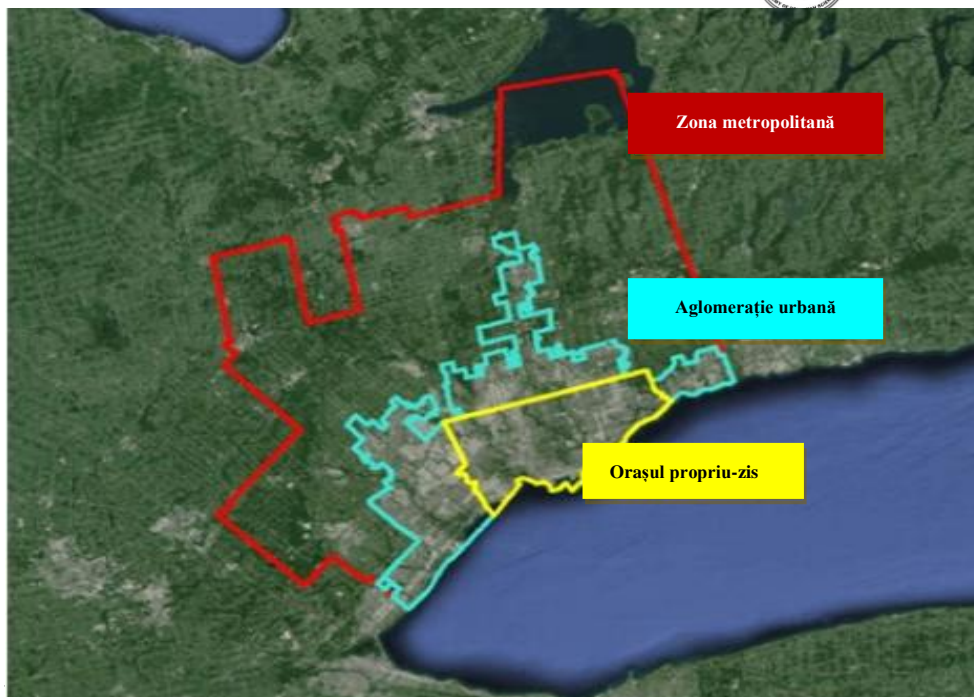
---

¹¹² *Studiu dezvoltare policentrică*, pp. 5-6, disponibil online pe <http://fzmaur.ro/Studiu-POLICENTRIC.pdf>, accesat la data de 23 august 2017.

¹¹³ Ioan-Cristian Iojă, *Metode și tehnici de evaluarea a calității mediului în aria metropolitană a municipiului București*, Editura Universității din București, 2009, p. 33, disponibil online pe http://www.unibuc.ro/prof/ioja_i_c/docs/2015/aug/02_21_04_30metodesitehnic2.pdf, accesat la data de 24 august 2017.

¹¹⁴ Dorel Abraham, *op.cit.*, p. 27.

¹¹⁵ *The World's Cities in 2016*, Data Booklet, United Nations, p. 1, disponibil online pe http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/urbanization/the_worlds_cities_in_2016_data_booklet.pdf, accesat la data de 19 august 2017.

extinderea acestuia în afara granițelor inițiale. Procesul de dezvoltare metropolitană ține cont de factorul de integrare spațială care să permită dezvoltarea unitară a localităților, o redefinire a ariilor de cooperare și o integrare rapidă în rețelele de dezvoltare europene, constituite pe zone și regiuni metropolitane. Acest proces de urbanizare conduce la intensificarea relațiilor dintre nivelele superioare ale ierarhiilor urbane¹¹⁶.

O altă abordare a conceptului de zonă metropolitană sau regiune metropolitană se referă la un sistem de localități care cuprinde un mare oraș (împreună cu suburbiile sale) și zonele sale adiacente de influență, ce pot include diferite centre urbane de dimensiuni diferite. În general, regiunea metropolitană este considerată o regiune dominată (în sens administrativ sau geografic) de o zonă metropolitană importantă. De aceea, în termeni spațiali, întinderea sa este mai mare decât cea a zonei metropolitane, însă după unele interpretări cele două concepte de zonă metropolitană și de regiune metropolitană au semnificații similare¹¹⁷.

¹¹⁶ Cătălin Daniel Dumitrică, Ioana Teodora Dinu, *Zona metropolitană ca răspuns reflex la guvernarea multinivel și deciziile publice naționale derivate*, pp. 99-100, disponibil online pe http://store.ectap.ro/articole/874_ro.pdf, accesat la data de 19 august 2017.

¹¹⁷ *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 24, disponibil online pe

Orașul reprezintă pilonul central al zonei metropolitane. Orașul își trage originea din descoperirea treptată a faptului că grupurile sociale mai bine organizate puteau ajunge mai ușor la bunăstarea materială. Dacă prima formă stabilă de așezare – satul – a fost determinată de două funcții majore (munca agricolă și locuirea), apariția producției meșteșugărești și a altor funcții de interes colectiv, cum sunt cele de apărare, religioase și politice, situate de preferință într-un centru civic, caracterizează apariția și dezvoltarea orașelor¹¹⁸.

Constituirea zonelor metropolitane răspunde necesităților și oportunităților generate de evoluția orașelor. Dezvoltarea zonelor metropolitane facilitează amenajarea integrată a teritoriului la nivel regional astfel încât prin aceasta să se diminueze dezechilibrele dintre centru și aria limitrofă, provocate de dispersarea sau marginalizarea generată de izolarea unor așezări lipsite de oportunități, înlăturarea sau diminuarea unor astfel de dezechilibre conducând la îmbunătățirea calității vieții populației¹¹⁹.

Un aspect sensibil este generat de competitivitatea ridicată a ariilor metropolitane care determină creșterea discrepanțelor față de zonele învecinate care tind să fie caracterizate prin locuri de muncă instabile, educație deficitară, condiții de locuire precare, lipsa echipării, incidență ridicată a problemelor de sănătate și apariția comportamentelor sociale deviate (prostituție, consum de droguri, alcoolism, infracționalitate etc.). Prin urmare, se încurajează mecanismele de excludere socială, creșterea demografică necontrolată, exodul rural și dezvoltarea urbanistică neplanificată¹²⁰.

Ce este *zona metropolitană inteligentă*? Zona metropolitană este *inteligentă* prin implementarea principiilor urbanismului inteligent¹²¹, prin administrarea fondurilor publice într-un mod deschis și transparent, eficient și eficace. De asemenea, politicile publice implementate vor susține gestionarea responsabilă a

<http://www.adrmuntenia.ro/documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

¹¹⁸ Dorel Abraham, *op.cit.*, p. 73.

¹¹⁹ Cătălin Daniel Dumitrică, Ioana Teodora Dinu, *Zona metropolitană ca răspuns reflex la guvernarea multinivel și deciziile publice naționale derivate*, p. 101, disponibil online pe http://store.ectap.ro/articole/874_ro.pdf, accesat la data de 19 august 2017.

¹²⁰ Ioan-Cristian Iojă, *Metode și tehnici de evaluarea a calității mediului în aria metropolitană a municipiului București*, Editura Universității din București, 2009, p. 34, disponibil online pe http://www.unibuc.ro/prof/ioja_i_c/docs/2015/aug/02_21_04_30metodesitehnic2.pdf, accesat la data de 24 august 2017.

¹²¹ Principiile urbanismului inteligent: în echilibru cu natura; în echilibru cu tradiția; tehnologie adecvată; convivialitate; eficiență; scară umană; matricea oportunităților; integrarea regională; mișcare echilibrată; integritate instituțională, disponibil online pe <http://eud.leneurbanity.com/10-principles-of-intelligent-urbanism-in-city-planning-and-urban-design/>, accesat la data de 13 noiembrie 2017.

proceselor, a activelor și a patrimoniului urban, corelate printr-o cheltuire adecvată a resurselor financiare publice.

Pentru o mai bună înțelegere a zonei metropolitane este necesară definirea conceptului de *regiune*. Aceasta este definită ca o zonă de teritoriu cu un ansamblu de caracteristici interne distincte și consistente, fizice sau umane care îi conferă o anumită unitate și care o fac distinctă de alte zone învecinate¹²². Regiunile sunt considerate structuri teritoriale cu rol în implementarea procesului de dezvoltare durabilă, fiind totodată și niște entități culturale pentru comunitățile locale care crează procesul de competitivitate economică și influențează modernizarea. Din punct de vedere etimologic, sensul noțiunii de „*regiune*” derivă din „*reggio*”, „*reggiare*” care are înțelesul de „*a administra*”. Conceptul de regiune are trei semnificații majore: *teritoriu*, *unitate politico-administrativă* și *sistem*. Totodată regiunile sunt considerate și structuri teritoriale cu rol în implementarea procesului de dezvoltare durabilă, fiind entități culturale pentru comunitățile locale care crează procesul de competitivitate economică și influențează modernizarea¹²³.

Teoria *polilor de creștere*¹²⁴ a realizat legătura dintre dezvoltarea orașelor și regiunilor, polul de creștere fiind privit ca o unitate economică în măsură să inducă schimbări structurale regionale, regăsite în rata creșterii și în creșterea producției regionale¹²⁵. Pentru o legătură optimă este nevoie de o dezvoltare spațială corelată cu dezvoltarea orașelor și regiunilor. Aceasta se referă la evoluția teritoriilor, sub toate aspectele (economic, social, de mediu, fizic)¹²⁶. Fiindcă polii de creștere sunt,

¹²² *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 59, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/-documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

¹²³ *Sistemul de așezări la nivelul Regiunii Centru în contextul dezvoltării policentrice. O abordare predominant geografică*, lucrare elaborată în cadrul ADR Centru, decembrie 2010, p. 14, disponibil online

pe http://www.adrcentru.ro/Document_Files/ADStudiiRegionale/00001049/q1dwf_Analiza%20sistemului%20de%20asezari%20la%20nivelul%20Regiunii%20Centru.pdf, accesat la data de 19 august 2017.

¹²⁴ Ideea polilor de dezvoltare și a centrelor de creștere a apărut și s-a dezvoltat în școala franceză de economie spațială și de geografie, dar a fost agreată și inclusă printre teoriile de bază economice și de școala anglo-saxonă în ciuda criticilor pe care aceasta le-a adus. Majoritatea criticilor s-au bazat pe rolul important pe care îl deținea industria în procesul de polarizare și ca factor de creștere și dezvoltare economică, *Teoria dezvoltării polarizate și a polilor de creștere*, p. 1, disponibil online pe <https://www.scribd.com/document/113466262/Teoria-dezvolt%C4%83rii-polarizate-%C5%9Fi-a-polilor-de-cre%C5%9Ftere>, accesat la data de 29 septembrie 2017.

¹²⁵ *Fundamentele procesului actual de regionalizare în România*, p. 1, disponibil online pe <http://cursdeguvernare.ro/wp-content/uploads/2013/05/Raport-CONREG-I-final.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

¹²⁶ *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 14, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/-documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

în esență, motoare ale economiei din regiunile în care sunt situați, politica privind polii de creștere trebuie să aibă în vedere corelarea și consolidarea politicilor de dezvoltare economică¹²⁷.

Pentru ca o zonă metropolitană să devină un centru de putere regională trebuie să avem în vedere cel mai important factor – populația, care *posedă anumite elemente comune și dorește să-și păstreze specificitatea astfel rezultată și să o dezvolte cu scopul de a stimula progresul cultural, social și economic*. De asemenea, trebuie să se țină cont de tendințele economico-sociale la nivel național și internațional, pentru a implementa o politică de dezvoltare menită a utiliza la maxim potențialul local al regiunilor (natural, uman, cultural sau tehnic)¹²⁸.

Propun următoarea abordare a conceptului de *centru de putere regională*:

„Centrul de putere regională reprezintă un oraș mare, cu potențial real de a deveni zonă metropolitană, de regulă capitală de județ, constituind un nod al infrastructurilor critice, care reprezintă interesele naționale și este definit ca un oraș geostrategic implicat în toate aspectele politicii și securității naționale”.

Pe fondul accentuării procesului de globalizare principalii poli urbani regionali își consolidează statutul în detrimentul orașelor mici și mijlocii, care intră într-o stare de stagnare sau experimentează fenomenul de declin urban.

În zilele noastre, zonele metropolitane sunt conectate atât prin rețele fizice cât și virtuale. Acestea constituie importanți poli culturali, turistici și de *loisir*¹²⁹. Elementul major al istoriei și identității lor este patrimoniul cultural. Astfel, elementele sale de valoare (universități, biblioteci, muzee, teatre, săli de concerte, monumente etc.) fac din zonele metropolitane locuri privilegiate de conservare și difuzare a valorilor culturale. Totodată caracterul cosmopolit al zonelor metropolitane este un element de importanță majoră pentru dezvoltarea industriei media (presă, edituri, radio, TV, publicitate, telecomunicații) și pe plan general industriile creative reprezintă un sector de activitate în plină expansiune¹³⁰.

¹²⁷ *Polii de creștere. Faza Următoare*, p. 37, disponibil online pe <http://documents.worldbank.org/curated/en/378721468095965946/pdf/843270WP0v20RO0t0Box382155B000UO070.pdf>, accesat la data de 3 octombrie 2017.

¹²⁸ *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 62, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

¹²⁹ Termenul de *loisir* se referă la folosirea optimă a timpului liber de către oameni, la activitățile de recreere, agrement, activități recreative culturale și sportive.

¹³⁰ *Studiu dezvoltare policentrică*, p. 8, disponibil online pe <http://fzmaur.ro/StudiuPOLICENTRIC.pdf>, accesat la data de 23 august 2017.

Concluzii

Crearea unei zone metropolitane aduce cu sine numeroase riscuri și vulnerabilități, la care atât managerii sau administratorii din domeniul public dar și cei din domeniul privat trebuie să conlucreze prin soluții inteligente și responsabilitate mutuală, pentru a asigura și a garanta o securitate urbană optimă.

O zonă metropolitană inteligentă are la bază implementarea principiilor urbanismului inteligent, iar „*inteligent*” înseamnă să folosești cunoașterea și capacitatea de inovație într-un mod adaptabil și dinamic în fața singurei constante universale – *schimbarea*.

BIBLIOGRAFIE

- ABRAHAM D., *Introducere în sociologia urbană*, Editura Științifică, București, 1991;
- IOJĂ I.C., *Metode și tehnici de evaluarea a calității mediului în aria metropolitană a municipiului București*, Editura Universității din București, 2009;
- MIFTODE V., „*Migrațiile și dezvoltarea urbană*”, EDITURA JUNIMEA, Iași, 1978;
- Sistemul de așezări la nivelul Regiunii Centru în contextul dezvoltării policentrice. O abordare predominant geografică*, lucrare elaborată în cadrul ADR Centru, decembrie 2010;
- Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3;
- The World's Cities in 2016*, Data Booklet, United Nations;
- URBANIZATION AND DEVELOPMENT: EMERGING FUTURES. WORLD CITIES REPORT 2016, United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), Nairobi, Kenya, 2016;
- WORLD CITIES REPORT 2016;
- World Urbanization Prospects*, Department of Economic & Social Affairs, the 2014 revision, United Nations, New York.

Pagini de Internet accesate:

- <http://www.adrmuntenia.ro>
<http://wcr.unhabitat.org>
<https://esa.un.org/>
<http://citiscopes.org>
<https://www2.census.gov>

<http://fzmaur.ro>
<http://www.unibuc.ro>
<http://www.un.org>
<http://store.ectap.ro>
<https://www.scribd.com>
<http://cursdeguvernare.ro>
<http://documents.worldbank.org>
<http://eud.leneurbanity.com>

ARHITECTURA INFORMAȚIONALĂ A UNUI SISTEM DE INFORMAȚII AL SECURITĂȚII AGROALIMENTARE (SISA) ÎN PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT

INFORMATION ARCHITECTURE IN AN INFORMATION SYSTEM OF AGRO-FOOD SECURITY (SISA) IN A PUBLIC- PRIVATE PARTNERSHIP

Drd. Mădălina-Steluța PĂTRĂȘESCU NEACȘU*

Rezumat: *Articolul își propune să supună atenției direcții de acțiune pentru constituirea, organizarea și funcționarea unui Sistem de Informații al Securității Agroalimentare (SISA) în parteneriat public-privat. Sistemul propus de monitorizare și avertizare timpurie pentru securitatea agroalimentară antrenează și interconectează o serie de sectoare adiacente sectorului agroalimentar, în actuala paradigmă de securitate internațională, unde crizele adiacente sectorului agroalimentar sunt declanșate de factori de insecuritate inter-sectoriali.*

Această abordare oferă o nouă dimensiune și perspectivă sectorului supus cercetării prin interconectarea unor rețele inter-sistemice generatoare de cunoaștere agrostrategică, dar și soluții pentru mediul de afaceri agroalimentar, prin crearea de parteneriate public-privat într-o nouă dimensiune agrostrategică.

Cuvinte-cheie: *avertizare timpurie; securitate alimentară; crize alimentare; cunoaștere agrostrategică; rețele inter-sistemice.*

Abstract: *The article aims to present possible directions of action for the establishment, organization and functioning of an Information System on Agricultural and Food security (SISA in Romanian) under a public-private partnership. The system of monitoring and early warning proposed for agro-food security involves and interconnects a series of adjacent sectors in the agro-food sector, in the current international security situation in which the agro-food crises are triggered by factors of inter-sectorial insecurity.*

This approach provides a new dimension and perspective of the sector subject to research through cross-interconnection of certain inter-systemic networks which generate agro-strategic knowledge, but also solutions for the agro-food business environment by creating public-private partnerships in a new agro-strategic dimension.

Keywords: *early warning; food security; foods crises; agro-strategic knowledge; inter-systemic networks.*

---

* Președinte Fondator al Agroiintelligence SISA și doctorand la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, E-mail: office@sisa.ro

Introducere

Pornind de la ipoteza că Securitatea agroalimentară devine o provocare la nivel global, în contextul schimbărilor climatice și creșterii demografice, obiectivul principal al prezentului articol este definirea direcțiilor de implementare ale unui Sistem de Informații al Securității Alimentare (SISA) la nivel național. Potrivit cerințelor Uniunii Europene, fiecare stat ar trebui să se interconecteze cu propria platformă informațională a securității agroalimentare la actualele sisteme europene și globale ale securității agroalimentare.

Scopul acestei platforme informaționale este de a oferi durabilitate și adaptabilitate sectorului agroalimentar din România, prin interconectare la celelalte sisteme informaționale regionale și globale, în materie de securitate agroalimentară.

Prin metoda descriptivă, vom expune în termeni generali structura arhitecturii informaționale, modul de circulare al datelor și informațiilor în cadrul sistemului și conectarea rețelei la nivel instituțional și privat, având în vedere că platforma informațională va funcționa pe principiul parteneratului public-privat.

De asemenea, articolul va descrie relațiile inter-sistemice dintre actorii participanți în cadrul sistemului, ei fiind reprezentanți din mediul public și privat, care vor îndeplini dublu rol: de furnizori și beneficiari. Agricultură și sistemele agroalimentare europene au nevoie mai mult ca oricând de cunoaștere agrostrategică, obținută în urma unei analize agrostrategice, unde datele și informațiile pot fi obținute din multisurse: agricultori, cercetători, companii, consumatori etc.

Prin urmare, vechiul “model liniar” al transferului informațional (de la știință la societate) va trebui înlocuit treptat cu un model interactiv, de tip rețea (inter-sistemic de tip cluster), care să interconecteze mai multe științe adiacente sectorului agroalimentar: științe militare, medicină, știința mediului, biotehnologii etc.

Nevoia de informație agrostrategică, pentru prevenirea și combaterea unei insecurități agroalimentare, ne obligă în noua paradigmă a globalizării să punem în relație instituțiile naționale regionale cu cele de la nivel global, aferente sectorului agroalimentar, unde specialiști și experți din sectoarele adiacente securității agroalimentare ar trebui să fuzioneze în găsirea de soluții durabile pentru prevenirea unei posibile insecurități agroalimentare.

Comunitatea informațională pentru prevenirea și combaterea insecurității agroalimentare

Crearea unei comunități informaționale, în scopul prevenirii și combaterii unei insecurități agroalimentare, propunem a fi funcțională în mod obligatoriu la nivel național, regional și local, dar conectată continuu la nivel global. Prin urmare,

pentru a dezvolta și menține o rețea informațională interactivă și orientată spre dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar, organizarea ar trebui să fie una inter-sistemică, unde actorii participanți să fie desemnați inter-sectorial din instituțiile publice sau din mediul privat.

În acord cu cele expuse mai sus, obiectivele punerii în funcțiune a unui sistem integrat al securității agroalimentare ar trebui să respecte următoarele principii¹³¹:

- Definirea principalilor actori și rețelele ce urmează a fi implicate în transferul/schimbul de informații agrostrategice;
- Crearea unei platforme online pentru sistemul informațional al securității agroalimentare, pentru a servi drept platformă de transfer și diseminare a produselor de agointelligence;
- Definirea produselor de agointelligence ce urmează a fi furnizate prin intermediul comunității informaționale.

În noua paradigmă a securității alimentare, actorii vor interacționa în scopul producerii de informații agrostrategice, dar și în diseminarea produselor de agointelligence, având în vedere că fac parte din sectoare adiacente sectorului agroalimentar.

În acest sens, rețeaua va sprijini schimbul de bune practici în ceea ce privește analiza informațiilor din sectorul agroalimentar prin programe de informare, formare și diseminare multi-disciplinară și inter-sectorială¹³². Scopul acestui cluster fiind accesul beneficiarilor la produsele de agointelligence și, totodată, diseminarea lor către factorii decizionali, demers util și relevant pentru luarea deciziei agrostrategice în vederea prevenirii unei insecurități agroalimentare.

Această arhitectură informațională va avea ca principal obiectiv consolidarea comunicării inter-instituționale, prin parteneriate public-privat. În acest fel, actorii non/guvernamentali vor avea acces continuu la informații agrostrategice pentru luarea deciziei, iar transferul de informație și cunoaștere va securiza sectorul agroalimentar, într-un context din ce în ce mai competitiv și în plină dezvoltare și evoluție tehnologică.

Schimbul informațional se va realiza pe baza unei strategii cadru, care se va construi pe principiile celorlalte rețele globale deja existente în materie de securitate agroalimentară¹³³:

---

¹³¹ D. Richardson & L. Pisley, *The first mile of connectivity- advancing telecommunications for rural development through a communication approach*, FAO/ Univ.of Guelph, 1998, p. 34.

¹³² E.Tollens, Beerlandt, J.Serneels, *Manual for a food security diagnosis*, Université de Louvain, 1996, p. 45.

¹³³ *Politique et stratégie de la FAO pour la coopération avec les ONG/OSC*, FAO, 1999.

- Crearea și activarea unei comunități informaționale pe principiul schimbului de informații agrostrategice;
- Accesul la o bază de date cu acces continuu la indicatori, metode și instrumente de analiză;
- Posibilitatea actorilor din sectoarele adiacente domeniului agroalimentar de a intra în parteneriate și colaborări inter-sectoriale la nivel național și global.

Pentru funcționarea unei platforme informaționale integrate și durabile în vederea contracarării unei insecurități agroalimentare, este nevoie de accesul transparent și continuu nu doar la date și informații, cât și la metode, instrumente și indicatori de analiză, cum ar fi indicatorii necesari pentru măsurarea rezilienței, indicii prețurilor la alimentele de bază sau consumul de alimente pe cap de locuitor în mediul urban/rural.

Capacitatea de colectare a datelor și indicatorii agrostrategici de monitorizare a securității agroalimentare

Îmbunătățirea capacităților de colectare a datelor, de analiză și diseminare a produselor de agointelligence, la nivel național și regional, considerăm a fi un obiectiv major în delimitarea efectivă a sistemului informațional. În acest sens, platforma informațională se va baza pe comunitatea informațională, dar și pe metodele și tehnicile de analiză agrostrategică, unde cartografierea riscurilor, privind securitatea agroalimentară, devine utilă și relevantă prin testarea și însușirea reciprocă a „*metodologiilor de planificare, procesare, evaluarea și analiză a informațiilor din sectorul agroalimentar*”¹³⁴.

De asemenea, identificarea bunelor practici, a metodelor și a oportunităților de formare pentru prevenirea unui posibil blocaj în luarea deciziilor, la nivel național și regional, devine obligatoriu la nivelul comunității informaționale. Astfel, rețeaua se va structura pe sisteme de monitorizare deja existente, orientate către cartografierea riscurilor și raportare continuă la cei patru piloni ai securității alimentare: *disponibilitatea* produselor alimentare de bază, *stabilitatea* stocurilor agroalimentare, *accesul* consumatorilor la hrană și, nu în ultimul rând, *utilitatea* pe care o resimte consumatorul prin raportare la calitatea produselor alimentare.

Circularea fluxului informațional în cadrul platformei informaționale

Sistemul de Informații al Securității Agroalimentare va funcționa, la nivel național, în baza unui proces participativ¹³⁵ și sub forma unei rețele inter-sistemice,

---

¹³⁴ Nyborg I., Haug R., *Measuring household food security: a participatory approach*, Forum for Development Studies, 1995, pp 19-20.

¹³⁵ R.Gommes, FL Snijders, J.Q. Rijks, *The FAO crop forecasting philosophy in national food security warning systems*, Official publications of EU, 1996, p. 21.

în care actorii vor interacționa în crearea și diseminarea fluxului informațional. Având în vedere că, funcționarea comunității informaționale va funcționa pe principiul descentralizării, prin urmare, și abordarea va fi una multi-sectorială și pluridisciplinară.

Structura arhitecturii informaționale, în ceea ce privește circulația fluxului informațional și gestionarea informațiilor agrostrategice, ar trebui să includă: „indicatorii și datele necesare pentru monitorizarea securității agroalimentare, definiția concretă a emitenților și beneficiarilor de produse de agointelligence, dar și relațiile acestora în cadrul grupului de lucru multidisciplinar, periodicitatea la care ar trebui emise datele procesate și, nu în ultimul rând, mijloacele de diseminare”¹³⁶. Toată această arhitectură informațională va fi realizată de către echipa sistemului de informații al securității agroalimentare în colaborare cu reprezentanții unor grupuri de lucru multidisciplinare, dar și cu ceilalți furnizori de informații.

Pentru a se asigura durabilitatea și funcționarea rețelei se impune realizarea periodică de control și audit intern, pentru ca transmiterea informațiilor și a datelor să se realizeze în parametrii prestabiliți prin acorduri reciproce între actorii emitenți.

Vulnerabilitățile care ar putea destabiliza funcționarea sistemului ar putea fi, din punctul nostru de vedere: „slaba colaborare și coordonare a subsistemelor de monitorizare din cadrul platformei, lipsa implicării sectorului public în emiterea de date statistice sau slaba organizare a serviciilor de informații de la nivel local și regional”¹³⁷.

Prin urmare, o diagramă a fluxului informațional ar trebui să prevadă în mod obligatoriu:

- mecanisme de coordonare și colaborare între sistemul informațional supus cercetării și structurile cooperante, pe baza acordurilor de încredere reciprocă și obligativitatea emiterii feedback-ului la nivel de rețea;
- o diversificare a surselor de informații (servicii publice, dar și furnizori privați și asociațiile de profil);
- un anumit interes al furnizorilor de informații pentru activitatea Sistemului de Informații al Securității Agroalimentare la nivel participativ, fie ca furnizori sau ca beneficiari de informații agrostrategice (fluxul regulat de informații pentru SISA poate fi asigurat numai dacă furnizorii sunt direct interesați, într-un fel sau altul, de produsul final);

¹³⁶ E.Weiss, L.Moriniere, *Generalized Methodology for the Targetting of Interventions*, PAM/Lilongwe, 1997, p. 63.

¹³⁷ Document CFS/98/4, *Rapport sur l'élaboration des systèmes nationaux d'information et de cartographie sur l'insécurité alimentaire et la vulnérabilité (SICIAV)*, FAO/CFS, 1998, p.2.

• o relație eficientă între comitetele regionale/locale pentru securitatea agroalimentară și funcționarii publici din cadrul agențiilor de statistică, ONG-uri, dar și mediul de afaceri etc.

Baza de date și centrul de avertizare timpurie - flux informațional central al Sistemului de Informații al Securității Agroalimentare

Baza de date va fi conectată la patru surse de informații, date ce vor fi culese și procesate pe baza unor indicatori strategici. Scopul datelor și a informațiilor este de a genera predicții și avertizări timpurii, deoarece decizia în sectorul agroalimentar va depinde de funcționarea integrată și în mod durabil al Sistemului de Informații al Securității Agroalimentare.

Pentru a garanta securitatea agroalimentară considerăm că, este importantă colectarea tuturor datelor transferate de către principalii furnizori de informații (actori inter-sectoriali), pe cele patru componente ale monitorizării securității alimentare (producție, agro-comercial, grupuri de risc și siguranță alimentară), fără a se neglija integrarea indicatorilor specifici¹³⁸.

Ceea ce considerăm a fi de luat în seamă, este abordarea multi-sectorială și pluridisciplinară a bazei de date, care în lipsa unui management informațional poate limita accesul la datele disponibile cu regularitate.

Departamentele de colectare, din cadrul Sistemului de Informații al Securității Agroalimentare, nu pot inventa sau estima datele ce fac parte din planificarea procesului de colectare, procesare, evaluare și analiză agrostrategică. De asemenea, colectarea inutilă de date ar putea crea disfuncționalități la nivel de sistem prin suprasolicitarea serviciilor de colectare. Prin urmare, principiul conform căruia calitatea este invers proporțională cu cantitatea, propunem a deveni punct de reper pentru buna funcționare a sistemului în parametri enunțați mai sus.

În construirea platformei informaționale este recomandabil să se țină cont de nevoile beneficiarilor din sectorul agroalimentar. De aceea, propunem ca structura bazei de date și a centrului de avertizare timpurie să se bazeze pe criterii clare și precise, fără să se piardă din vedere rezultatele sondajelor de opinie realizate prealabil la nivelul comunităților afectate de insecuritate agroalimentară.

Concluzii

Articolul propune organizarea și funcționarea unei comunități informaționale în cadrul Sistemului de Informații al Securității Agroalimentare, ai cărei actori sunt

---

¹³⁸ J.Borton, J.Shoham, *Mapping Vulnerability to Food Insecurity: Tentative Guidelines for WFP Country Offices*, Relief and Dev. Inst., London, 1991, p.51.

reprezentanți din mediul public și privat, ce îndeplinesc dublu rol: de furnizori și beneficiari de informații agrostrategice.

De asemenea, s-a propus dezvoltarea și susținerea unei rețele informaționale interactive și orientată continuu spre dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar. Această comunicare inter-sistemică se particularizează prin interacțiunea principalilor actori inter-sectoriali, entități ce provin fie din cadrul instituțiilor publice, fie din mediul privat.

În concluzie, arhitectura informațională a rețelei inter-sistemice va funcționa, conform celor expuse în articol, pe baza sistemelor de monitorizare deja existente, sisteme informaționale care vor avea ca principal obiectiv evaluarea și analiza riscurilor de insecuritate agroalimentară la nivel național.

BIBLIOGRAFIE

- BORTON J., SHOHAM J., *Mapping Vulnerability to Food Insecurity: Tentative Guidelines for WFP Country Offices*, Relief and Dev. Inst., London, 1991;
- CROWDER L.V., LINDLEY W.I., TRUELOVE W., ILBOUDO J.P., DEL CASTILLO R., *Knowledge and information for food security in Africa: from traditional media to Internet*, FAO SDRE, 1998;
- Document CFS/98/4, *Rapport sur l'élaboration des systèmes nationaux d'information et de cartographie sur l'insécurité alimentaire et la vulnérabilité (SICIAV)*, FAO/CFS, 1998;
- GOMMES R., SNIJDERS FL, RIJKS J.Q., *The FAO crop forecasting philosophy in national food security warning systems*, Official publications of EU, 1996;
- NYBORG I., HAUG R., *Measuring household food security: a participatory approach*, Forum for Development Studies, 1995;
- Politique et stratégie de la FAO pour la coopération avec les ONG/OSC, FAO, 1999;
- RICHARSON D. & PISLEY L., *The first mile of connectivity- advancing telecommunications for rural development through a communication approach*, FAO/ Univ.of Guelp, 1998;
- TOLLENS E., SERNEELS B.J., *Manual for a food security diagnosis*, Université de Louvain, 1996;
- WEISS E., MORINIERE L., *Generalized Methodology for the Targetting of Interventions*, PAM/Lilongwe, 1997;

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte-cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul.* Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, ă, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile.* Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile.* Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile.* Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea.* Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Mulțumim sponsorilor acestui număr al revistei: Gl.mr. (r) prof. cons. dr. Mincu CONSTANTIN.

Vă mulțumim!

Colegiul de Redacție